

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Διπλωματική Εργασία
«Το ασφαλιστικό πρόβλημα των τραπεζοϋπαλλήλων»

Κωτσοπούλου Ευαγγελία-Ευγενία
Επιβλέπων: Λαμπρινίδης Ματθαίος

Αθήνα
2008

Πρόλογος

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών "Οικονομική και Περιφερειακή ανάπτυξη" του Παντείου Πανεπιστημίου. Σκοπός της εργασίας είναι η θεωρητική προσέγγιση του ασφαλιστικού προβλήματος, η καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης του ελληνικού ασφαλιστικού συστήματος, η παρουσίαση των δοκιμών εξυγίανσης αυτού κατά το παρελθόν αλλά και του νέου Ασφαλιστικού Νόμου, η παρουσίαση της μελέτης περίπτωσης για την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και τέλος, η περιγραφή της πολιτικής που ακολουθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης. Οι λόγοι για τους οποίους επελέγη η μελέτη του ασφαλιστικού προβλήματος είναι πρωτίστως η ιδιαίτερη σημασία που έχει το ζήτημα αυτό καθώς μας ακουμπά όλους άμεσα και επιπλέον η κινητικότητα που υπάρχει στις μέρες μας γύρω από αυτό, δεδομένης της πρόσφατης μεταρρύθμισης του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Η δε επιλογή της Εθνικής Τράπεζας ως μελέτη περίπτωσης, απορρέει από το γεγονός ότι το ταμείο Συντάξεων της Εθνικής αποτελεί περίπτωση ενός ταμείου υγιούς, με πολλές παροχές και προνόμια προς τους εργαζομένους – συνταξιούχους του, που θίγεται άμεσα από τις αλλαγές που προκύπτουν από τη μεταρρύθμιση του συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, όπως και πολλά άλλα ταμεία, και συνεπώς μας δίνει τη δυνατότητα να κάνουμε συγκρίσεις και άμεσες διαπιστώσεις σε σχέση με τις διαφορές στους όρους και προϋποθέσεις συνταξιοδότησης παλαιού και νέου ασφαλιστικού νόμου.

Για τη συγγραφή της εργασίας χρησιμοποιήθηκαν βιβλιογραφικές πηγές, άρθρα επιστημονικών περιοδικών, αποτελέσματα ερευνητικών προγραμμάτων, αποφάσεις διοικητικών οργάνων, ιστοσελίδες του διαδικτύου και αρχεία δημοσίων υπηρεσιών.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον κ. Ματθαίο Λαμπρινίδη, Καθηγητή του τμήματος Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης στο Πάντειο Πανεπιστήμιο και επιβλέποντα της εργασίας αυτής, για τις χρήσιμες παρατηρήσεις και προτάσεις του. Επίσης, είμαι ευγνώμων για την πολύτιμη βοήθεια που μου προσέφεραν οι υπάλληλοι του Τμήματος Συντάξεων, του Τμήματος Προσωπικού καθώς και του Λογιστηρίου της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, τους οποίους οφείλω να ευχαριστήσω.

Η εργασία αυτή είναι αφιερωμένη στους γονείς μου, Γιώργο και Ελένη για την αμέριστη συμπαράσταση, τη συνεχή ενθάρρυνση και την ουσιαστική υποστήριξη που προσέφεραν σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Τίτλος Διπλωματικής Εργασίας

Το Ασφαλιστικό Πρόβλημα : η Περίπτωση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος.....	1
Κεφάλαιο 1	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
Κεφάλαιο 2	
Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ.....	8
2.1. Η Γέννηση της Κοινωνικής Ασφάλισης.....	8
2.2. Η Εννοιολογική Σημασία της Κοινωνικής Ασφάλισης.....	10
2.3. Σκοπός της Κοινωνικής Ασφάλισης	11
2.4. Η Ιστορική Εξέλιξη του Θεσμού της Κοινωνικής Ασφάλισης.....	12
2.5. Το Ασφαλιστικό Καθεστώς στην Ελλάδα	15
2.6. Κύρια και Επικουρική Ασφάλιση.....	17
2.7. Μεταβολή Ασφαλιστικού Φορέα - Διαδοχική Ασφάλιση.....	19
Κεφάλαιο 3	
ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ.....	21
3.1. Βασικά Χαρακτηριστικά των Ασφαλιστικών Συστημάτων.....	21
3.1.1. Ανάγκη Προσαρμοστικότητας	21
3.1.2. Ζωντανός Οργανισμός	22
3.2. Είδη Συστημάτων Κοινωνικής Ασφάλισης.....	23
3.2.1. Κεφαλαιοποιητικό Σύστημα.....	23
3.2.2. Διανεμητικό Σύστημα	25
3.2.3. Ανταποδοτικά και Αναδιανεμητικά Συστήματα.....	26
3.2.4. Παράλληλα Συστήματα	27
3.3. Χρηματοδότηση Συστημάτων Κοινωνικής Ασφάλισης.....	28
3.3.1. Χρηματοδότηση της Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα.....	30
3.4. Η Αρχιτεκτονική των Συστημάτων.....	31

3.5. Η Επίδραση του Δημογραφικού στο Ασφαλιστικό.....	33
3.5.1. Το Δημογραφικό.....	33
3.5.2. Τι Λύσεις Υπαγορεύει το πρόβλημα	35
3.5.3. Πως Αντιμετωπίζεται το Δημογραφικό στην Ελλάδα.....	36
3.5.4. Η μετανάστευση.....	37

3.6. Επιτακτική η Επίλυση του Ασφαλιστικού.....	38
--	-----------

Κεφάλαιο 4

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ.....	40
---	-----------

4.1. Ασφαλιστικό και Ευρωπαϊκή Ένωση.....	40
4.2. Το Σκεπτικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	42
4.3. Εναρμόνιση Συστημάτων Κοινωνικής Ασφάλισης. Είναι Επιτεύξιμη ;.....	45
4.4. Η Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης Σχετικά με την Κοινωνική Ασφάλιση Συνταξιοδοτικά Συστήματα : Αύξηση της απασχόλησης με ενεργό γήρανση και αύξηση των ορίων ηλικίας.....	49

Κεφάλαιο 5

ΔΟΚΙΜΕΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ ΤΟΥ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.....	56
--	-----------

5.1. Προσπάθειες Επίλυσης.....	56
5.2. Νόμοι Σουφλιά –Σιούφα.....	57
5.3. Εκθέσεις Σπράου, ΟΟΣΑ και Άγγλοι Αναλογιστές.....	58
5.4. Μίνι Ασφαλιστικό.....	59
5.5. Απρίλιος 2001.....	60
5.6. Ο Νόμος 3029/2002.....	61

Κεφάλαιο 6

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ : ΤΑ ΤΑΜΕΙΑ ΤΗΣ ΕΤΕ.....	63
--	-----------

6.1. Ταμείο Συντάξεων : Μικρό Ιστορικό.....	63
6.1.2. Σύσταση – Σκοπός Σύστασης.....	64
6.1.3. Προϋποθέσεις θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος.....	64
6.1.4. Ειδικές προϋποθέσεις συνταξιοδότησης.....	66
6.1.5. Ειδικές παροχές του ταμείου συντάξεων.....	67
6.1.6. Τρόπος υπολογισμού της σύνταξης.....	68
6.1.7. Αναγνώριση χρόνου ως συντάξιμου με εξαγορά	70
6.1.7.1. Διαδοχική Ασφάλιση (άνευ εξαγοράς Ν. 1405/83).....	72
6.1.8. Εισφορές Εργαζομένων ΕΤΕ.....	73
6.1.9 Πίνακας Ασφαλισμένων – Συνταξιούχων της ΕΤΕ.....	74
6.2. Ταμείο Αυτασφάλειας Προσωπικού της ΕΤΕ : Μικρό Ιστορικό.....	76
6.2.1. Προϋποθέσεις χορήγησης εφάπαξ παροχής.....	76
6.2.2. Δικαιούχα πρόσωπα.....	78
6.2.3. Υπολογισμός εφάπαξ παροχής.....	79

6.3. Λογαριασμός Επικούρησης : Μικρό Ιστορικό.....	81
6.3.1. Γενικοί Κανόνες.....	81
6.3.2. Παραδείγματα υπολογισμού επικούρησης	82
6.4. Ταμείο Υγείας Προσωπικού ΕΤΕ : Μικρό Ιστορικό.....	84
6.4.1. Κοινωνική Πρόνοια.....	85
6.4.1.1. Τμήμα Μέριμνας.....	85
6.4.1.2. Τμήμα Πρόνοιας	85
6.4.2.Ασφάλιση	86
6.4.2.1.Δικαιούχοι Ασφάλισης	86
6.4.3. Παροχές Περίθαλψης σε Κλάδους.....	89
6.4.4. Επιδόματα κ Διάφορα Βοηθήματα.....	89

Κεφάλαιο 7

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ.....	90
7.1. Το Νέο Ασφαλιστικό Νομοσχέδιο – Τι προβλέπει.....	90
7.2. Οι νέοι Θεσμοί.....	102
7.3. Τι προβλέπει το Νέο Ασφαλιστικό Νομοσχέδιο για τους Υπαλλήλους της ΕΤΕ.....	103

Κεφάλαιο 8

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	106
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	110
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α.....	113
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β.....	116

Κεφάλαιο 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις , που καλείται , μεταξύ άλλων, να αντιμετωπίσει η Ελληνική Κοινωνία του πρώιμου 21^{ου} αιώνα είναι το ασφαλιστικό.

Για πολλά χρόνια το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα περνούσε κρίση. Η κρίση αυτή είχε επέλθει από νωρίς στο βίο του ασφαλιστικού μας συστήματος. Πολλοί αναρωτιόντουσαν πως η χώρα που στην Ευρώπη αφιερώνει από τα υψηλότερα ποσοστά του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος στην κοινωνική ασφάλιση και επιβάλλει τις υψηλότερες ασφαλιστικές εισφορές κατάφερε να φέρει το σύστημα κοινωνικής της ασφάλισης σε τόσο δύσκολη θέση. Αυτό δε πριν ακόμη προκύψει το δημογραφικό πρόβλημα.

Άρθρα, επιστημονικές εργασίες, βιβλία με αναλύσεις, εισηγήσεις , προτάσεις, μελέτες έχουν γραφτεί κατά καιρούς σχετικά με το ζήτημα του ασφαλιστικού.

Πολλοί είναι οι λόγοι που οδήγησαν το σύστημα της κοινωνικής μας ασφάλισης σε αυτή την προβληματική κατάσταση. Με αρχή την μη θωράκιση αυτού, την εγκατάλειψη των αυστηρών κανόνων επάνω στους οποίους είχε αρχικά αυτό οργανωθεί, την μη δημιουργία αποθεματικών, αλλά αντίθετα την σπατάλη αυτών, την αδυναμία πρόβλεψης για προστασία του από τις ίδιους τους διαχειριστές του, την κακοδιοίκηση του κτλπ. Πολιτικοί και συνδικαλιστές, μέχρι πρόσφατα, συμβίωναν περίφημα, μοιραζόμενοι τα πλεονεκτήματα που δίνει ο έλεγχος τους συστήματος.

Στα χρόνια που πέρασαν έγιναν διάφορες προσπάθειες – δοκιμές εξυγίανσης του ασφαλιστικού μας συστήματος . Με εξαίρεση τους Νόμους 1902 και 2084, καθώς και τις προτάσεις Γιαννίτση, οι διάφορες κυβερνητικές παρεμβάσεις στο ασφαλιστικό ήταν ασήμαντες. Η ανακούφιση από τα άμεσα προβλήματα γινόταν κυρίως με αυξήσεις εισφορών εργαζομένων και εργοδοτών και με ενέσεις από τον προϋπολογισμό. Έτσι, δίνονταν πίστωση χρόνου, με την πρόθεση να ακολουθήσουν οι πιο σκληρές τομές και θεσμικές αλλαγές που απαιτούνταν. Οι αλλαγές, όμως, αυτές, ματαιώνονταν ή ανατρέπονταν, αφήνοντας πίσω το κρατούμενο των υψηλότερων εισφορών και τα πρόσθετα βάρη στον προϋπολογισμό.

Την διαιώνιση της προβληματικής αυτής κατάστασης του ασφαλιστικού μας επιχείρησε να σταματήσει η Κυβέρνηση Καραμανλή, με την ψήφιση του νέου ασφαλιστικού νόμου, 3655/2008, την 03/04/2008.

Με μια σειρά από μέτρα , όπως : ο περιορισμός των ταμείων από 133 σε 13, η αύξηση των ορίων ηλικίας, μείωση πρόωρων και επικουρικών συντάξεων, δημιουργία κινήτρων για έξτρα παραμονή στην εργασία καθώς και αντικινήτρων για την πρόωρη αποχώρηση από αυτή όπως και μια σειρά από μέτρα για την εισφοροδιαφυγή και την αδήλωτη εργασία η κυβέρνηση προσπαθεί να εξυγιάνει το ασφαλιστικό μας σύστημα προκαλώντας παράλληλα ποικίλες αντιδράσεις από το σύνολο του εργατικού κόσμου και των συνδικάτων που βλέπουν κεκτημένα ετών , κόπου και εργασίας, να χάνονται.

Η εργασία αυτή αποτελεί μια προσπάθεια ανάλυσης του ασφαλιστικού μας συστήματος και των λόγων που οδήγησαν στην σημερινή του κατάσταση καθώς και προσέγγιση των δοκιμών εξυγίανσης αυτού. Συγκεκριμένα, γίνεται μια προσπάθεια ανάλυσης του ασφαλιστικού των τραπεζοϋπαλλήλων λαμβάνοντας ως σημείο αναφοράς την περίπτωση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος και αναλύοντας τι ίσχυε πριν την εφαρμογή του ισχύοντος ασφαλιστικού νομοσχεδίου όσον αφορά τη συνταξιοδότηση των ασφαλισμένων της ΕΤΕ και τι αλλάζει με την εφαρμογή αυτού.

Η εργασία αυτή, συμπεριλαμβανομένου του παρόντος εισαγωγικού κεφαλαίου οργανώνεται συνολικά σε οχτώ κεφάλαια:

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρατίθενται οι λόγοι που οδήγησαν στην γέννηση της κοινωνικής ασφάλισης και επιχειρείται η εννοιολογική προσέγγιση της κοινωνικής ασφάλισης. Επιπλέον, γίνεται αναφορά στον σκοπό ύπαρξης της, στην ιστορική εξέλιξη του θεσμού στην Ελλάδα καθώς και στο ασφαλιστικό καθεστώς που υπάρχει στην Ελλάδα. Τέλος, αναφέρονται οι διάφορες μορφές ασφάλισης που υπάρχουν.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται λόγος για τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης. Αρχικά, παρουσιάζονται τα βασικά χαρακτηριστικά αυτών και αναλύονται τα διάφορα είδη των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης. Στην συνέχεια γίνεται αναφορά στις βασικές πηγές χρηματοδότησης των Σ.Κ.Α. καθώς και στην «αρχιτεκτονική» αυτών συνδυάζοντας τους τρεις πυλώνες ασφάλισης. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην επίδραση που έχει το δημογραφικό στο ασφαλιστικό. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται εξηγώντας του λόγους για τους οποίους η λύση του ασφαλιστικού κρίνονταν επιτακτική.

Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στο ρόλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την κοινωνική ασφάλιση στα κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τη συμβολή της στη δημιουργία ενός πλαισίου κανόνων – γενικών αρχών και την εφαρμογή αυτών από τα κράτη μέλη.

Σκοπός του πέμπτου κεφαλαίου είναι να παρουσιαστούν οι προσπάθειες εξυγίανσης που πραγματοποιήθηκαν κατά καιρούς από τις διάφορες κυβερνήσεις, για το ασφαλιστικό μας σύστημα καθώς και οι λόγοι που δεν οδήγησαν τελικά σε εξυγίανση αυτού.

Στο έκτο κεφάλαιο γίνεται παρουσίαση των ταμείων της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος. Αρχικά, παρουσιάζεται το Ταμείο Συντάξεων και γίνεται αναφορά στις προϋποθέσεις θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος, στις ειδικές προϋποθέσεις συνταξιοδότησης, στις ειδικές παροχές αυτού κτλπ. Εν συνεχεία, παρουσιάζεται το Ταμείο Αυτασφάλειας όπου και αναφέρονται οι προϋποθέσεις χορήγησης του εφάπαξ, ο τρόπος υπολογισμού του και τα δικαιούχα πρόσωπα. Τέλος, παρουσιάζονται ο λογαριασμός επικούρησης, όπου και πάλι γίνεται μνεία στις προϋποθέσεις χορήγησης επικουρικής σύνταξης, και το Ταμείο Υγείας όπου αναφέρονται οι παροχές, τα επιδόματα και οι δικαιούχοι αυτών.

Το έβδομο κεφάλαιο αναφέρεται στο νέο ασφαλιστικό νομοσχέδιο. Καταγράφονται όλες οι αλλαγές που προβλέπει, τα νέα μέτρα που τίθενται σε εφαρμογή αλλά και οι νέοι θεσμοί που δημιουργούνται. Το κεφάλαιο κλείνει με τις αλλαγές που προβλέπει ο νέος ασφαλιστικός νόμος αναφορικά με τη συνταξιοδότηση των υπαλλήλων της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος.

Τέλος, στο όγδοο κεφάλαιο συνοψίζονται τα συμπεράσματα, και οι διαπιστώσεις που προκύπτουν από τη μελέτη, ενώ η εργασία ολοκληρώνεται με τα παραρτήματα, όπου παρατίθενται οι προϋποθέσεις θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος των υπαλλήλων της ΕΤΕ πριν την 03.04.2008 καθώς και οι ασφαλιστικές διατάξεις του νέου ασφαλιστικού νόμου.

Κεφάλαιο 2

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

2.1. Η Γέννηση της Κοινωνικής Ασφάλισης

Πριν από 250 περίπου χρόνια, στη Δυτική Ευρώπη άρχισαν εξελίξεις που έφεραν αναστάτωση στον τρόπο με τον οποίο ζούσαν οι άνθρωποι από την αρχή της ιστορίας και που ως τότε λίγο είχε αλλάξει. Οι εξελίξεις αυτές αφορούσαν την τεχνολογία και την οργάνωση της παραγωγής και τις ξέρουμε με το όνομα «Βιομηχανική Επανάσταση». Για το Ασφαλιστικό, η Βιομηχανική Επανάσταση έχει σημασία γιατί αποτέλεσμά της ήταν να μετακινηθούν μεγάλες μάζες πληθυσμού από την ύπαιθρο στις πόλεις, να αποκοπούν από την πρωτογενή παραγωγή της τροφής τους, των ρούχων τους και της στέγης τους και να γίνουν εργάτες και υπάλληλοι, εξαρτημένοι από κάποιο μεροκάματο ή μισθό. Όσο άθλιες και αν ήταν οι συνθήκες ζωής στην ύπαιθρο, η γη, το χωριό, η οικογένεια, ακόμη και ο γαιοκτήμονας, εξασφάλιζαν κάποιο δίκτυο ασφαλείας για την επιβίωση. Στις πόλεις τέτοιο δίκτυο δεν υπήρχε. Ο εργαζόμενος ήταν στο έλεος του εργοδότη και των οικονομικών κρίσεων. Αν έχανε τη δουλειά του για κάποιο λόγο - κλείσιμο της επιχείρησης, απόλυση, αρρώστια, γηρατειά - ήταν αυτός και η οικογένεια του στο έλεος της μοίρας.

Μαζί με τη Βιομηχανική Επανάσταση και τη δημιουργία των μεγαλουπόλεων ήρθαν και οι μεγάλες ιατρικές ανακαλύψεις. Μέχρι τότε οι επιδημίες, όπως ευλογιά, διφθερίτιδα και πανούκλα, θέριζαν ιδίως τους ασφυκτικά στοιβαγμένους στις πόλεις, και κρατούσαν κάποια ισορροπία στους πληθυσμούς. Με τους εμβολιασμούς ήρθε η πληθυσμιακή έκρηξη. Έτσι, δημιουργήθηκαν τεράστιες μάζες ανθρώπων που ζούσαν σε συνθήκες εξαθλίωσης και απόλυτης ανασφάλειας. Η πρόνοια που παρείχε οικογένεια, εκκλησίες και κάθε είδους φιλανθρωπία ήταν εντελώς ανεπαρκής.

Για να αντιμετωπίσουν την κατάσταση, οι ίδιοι οι εργαζόμενοι άρχισαν να δημιουργούν υποτυπώδεις ασφαλιστικούς οργανισμούς. Εκείνοι που είχαν δουλειά πλήρωναν κάτι σε ένα κοινό ταμείο, που κάλυπτε βασικές έκτακτες ανάγκες, όπως έξοδα για κηδεία, εγχείρηση ή ανεργία. Η αλληλεγγύη μεταξύ εργαζομένων, συνήθως στα πιο σίγουρα επαγγέλματα και κλάδους, δεν μπορούσε να δώσει ικανοποιητική λύση. Είχε σημασία όμως γιατί αποτέλεσε ένα πυρήνα οργάνωσης και άρχισε να δείχνει το δρόμο για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Γιατί το πρόβλημα, εκτός από την ανθρωπιστική του

διάσταση, άρχισε να αποκτά εκρηκτικές πολιτικές προεκτάσεις. Αυτό δεν ξέφυγε από την προσοχή εκείνων που είχαν στα χέρια τους την εξουσία.

Η Βιομηχανική λοιπόν Επανάσταση, στα πρώτα της βήματα, έφερε μεγάλη δυστυχία, αναστάτωση και ανασφάλεια, όμως παράλληλα βελτίωσε τις συνθήκες ζωής του μέσου ανθρώπου, δημιούργησε τεράστιο πλούτο δηλαδή, οδήγησε στην αύξηση της παραγωγής και της παραγωγικότητας. Ο πλούτος αυτός, όταν χρησιμοποιούνταν κατάλληλα, έδινε τη δυνατότητα λύσης σε πολλά προβλήματα της κοινωνίας.

Ταυτόχρονα, ανδρώθηκε και δυνάμωσε μια νέα τάξη, η αστική. Τοποθετημένη ανάμεσα στο προλεταριάτο, βιομηχανικό και αγροτικό, και στις παλιές και νέες ολιγαρχίες, πήρε σιγά σιγά την πολιτική δύναμη στα χέρια της. Οι αστοί ήταν πιο μορφωμένοι και πιο φιλελεύθεροι. Επέβαλαν συνταγματικά καθεστώτα, περιόρισαν τις αυθαιρεσίες της εξουσίας, κατάφεραν να καταργήσουν τη δουλεία και τη δουλοπαροικία. Αυτά οδήγησαν σε πιο ανθρώπινες συνθήκες εργασίας, φορολογία εισοδήματος, στοιχειώδη εκπαίδευση και δικαιότερη κατανομή του πλούτου.

Μέσα σε αυτό το κλίμα αναπτύχθηκε και η κοινωνική ασφάλιση. Οι κυβερνήσεις της εποχής υιοθέτησαν βαθμιαία την ιδέα της ανάγκης ύπαρξης ασφαλιστικού συστήματος και, το κυριότερο, το έκαναν δουλειά του κράτους. Τα κίνητρα δεν ήταν μόνο ανθρωπιστικά. Η λογική και η μέχρι τότε πείρα είχαν δείξει ότι ο εργαζόμενος γινόταν πιο πειθαρχικός στρατιώτης και καλό μέλος της κοινωνίας, αν δεν φοβόταν πως κάποια μέρα θα έμενε στο δρόμο χωρίς δεκάρα. Ένα καλό σύστημα ασφάλισης βοηθούσε την κοινωνική συνοχή.

Το κράτος μπήκε έτσι στην κοινωνική ασφάλιση με διάφορους τρόπους, αλλού για να συμπληρώσει υπάρχοντα συστήματα, αλλού για να επιβλέψει ή για να επιβάλει υποχρεωτικά την ασφάλιση. Ενώ, για παράδειγμα, στην Αγγλία, την πρώτη χώρα που βιομηχανοποιήθηκε, το κράτος άφησε την ασφάλιση σε μεγάλο βαθμό στα χέρια των ιδίων των ενδιαφερομένων, εργαζομένων και εργοδοτών, στη Γερμανία του Bismarck επιβλήθηκε από επάνω, πατερναλιστικά. Η γενίκευση της κοινωνικής ασφάλισης και η καθοριστική ανάμειξη σε αυτήν του κράτους έπαιξαν ρόλο και ως μια αποτελεσματική άμυνα των αστικών καθεστώτων απέναντι στις ριζοσπαστικές ιδεολογίες που γέννησε η Βιομηχανική Επανάσταση, ιδίως την κομμουνιστική.

Η κοινωνική ασφάλιση μπήκε για τα καλά στα προγράμματα των πολιτικών κομμάτων, και όχι μόνο των αριστερών. Η εφαρμογή της προχώρησε παράλληλα με την επέκταση του δικαιώματος της ψήφου σε όλο και ευρύτερα λαϊκά στρώματα καθώς και με την επιβολή της υποχρεωτικής θητείας στον στρατό. Σήμερα δεν νοείται δυτική χώρα δίχως

σύστημα υποχρεωτικής ασφάλισης, βέβαια, και στη Δύση, η κοινωνικής ασφάλιση είναι σχετικά πρόσφατο φαινόμενο. Για τον τρίτο κόσμο, δηλαδή, για τα τρία τέταρτα του πληθυσμού της γης, η υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση αποτελεί για όλους μακρινό όνειρο.

Η ύπαρξη σύγχρονου συστήματος υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης χρειάζεται τουλάχιστον μια από τις παρακάτω δύο προϋποθέσεις. Η πρώτη είναι οικονομία αρκετά ισχυρή για να στηρίξει το σύστημα. Η άλλη προϋπόθεση είναι δημοκρατικό πολίτευμα. Στη Σαουδική Αραβία, στυγνή μοναρχία, υπάρχει κοινωνική ασφάλιση για τους ντόπιους γιατί υπάρχει πλούτος, είναι δώρο του μονάρχη προς τους υπηκόους του ή έτσι εξαγοράζει την ηρεμία του.. Σε φτωχές σχετικά δημοκρατίες, όπως η Ελλάδα, η κοινωνική ασφάλιση εκφράζει τις αξίες της πλειοψηφίας για το πώς θέλει την οργάνωση της κοινωνίας. Τα καλύτερα και ανθεκτικότερα συστήματα υπάρχουν εκεί όπου συμπίπτουν πλούτος και δημοκρατία, αλλά και χρηστή διοίκηση¹.

2.2. Η Εννοιολογική Σημασία της Κοινωνικής Ασφάλισης

Η ασφάλιση είναι « σύμβαση που συνάπτεται με ελεύθερη βούληση ή υποχρεωτικά από το νόμο, κατά την οποία ο ένας των συμβαλλομένων (ασφαλιστικός φορέας) αναλαμβάνει, έναντι ορισμένης αντιπαροχής του άλλου (που καλείται ασφαλισμένος) την υποχρέωση να καταβάλει σ' αυτόν ορισμένη παροχή, ευθύς μόλις επέλθει το συμφωνημένο ή μη γεγονός² ».

Όταν η σύμβαση συνάπτεται με ελεύθερη κρίση πρόκειται για ιδιωτική ασφάλιση. Τέτοιου είδους σύμβαση ασφαλίσεως είναι η γνωστή ασφάλεια ζωής, όπως και κάθε άλλη παρεμφερής ασφάλιση (απλή, μικτή, ισόβια, επιβιώσεως κλπ.) που κάνουν οι ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρείες.

Αντίθετα, όταν η σύμβαση συνάπτεται υποχρεωτικά από το νόμο πρόκειται για κοινωνική ασφάλιση. Τέτοια είναι η σύμβαση ασφαλίσεως, που επιβάλλεται με νόμο στους παρέχοντες εξαρτημένη εργασία ή στους ασκούντες ορισμένα επαγγέλματα και η οποία είναι υποχρεωτική για όλους τους ασφαλισμένους, αλλά και για τρίτους (εργοδότες κλπ.). Εδώ η σύμβαση ασφαλίσεως δεν απαντά με την αυστηρή έννοια του Αστικού Δικαίου, είναι μια σχέση που διέπεται από κανόνες δημοσίας τάξεως (από που πηγάζει και ο υποχρεωτικός χαρακτήρας της), είναι, δηλαδή, ένα δημοσίου χαρακτήρα

¹ Βουρλούμης Π. «Το ασφαλιστικό με απλά λόγια», Εκδόσεις Ποταμός, 2005

² Πετρόγλου Α., «Δίκαιον κοινωνικής ασφάλισης», Αθήνα 1974

δικαίωμα, το οποίο η Πολιτεία αναγνωρίζει σε ορισμένες κατηγορίες πολιτών της. Η κοινωνική ασφάλιση, λοιπόν, σαν δημόσιο δικαίωμα είναι συγχρόνως και υποχρέωση, με την έννοια ότι όσοι ανήκουν στις οριζόμενες από το νόμο κατηγορίες μισθωτών ή επαγγελματιών δεν μπορούν να απαλλαγούν ή τροποποιήσουν, παρά όταν και όπως ο νόμος ορίζει. Στην κοινωνική ασφάλιση ο ασφαλιστής είναι συνήθως Νομικό πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, ο δε ασφαλισμένος ανήκει σε μια ομάδα μισθωτών ή επαγγελματιών – απ'την ιδιότητα του δε αυτή ως μέλους της αντίστοιχης τάξεως των εργαζομένων αντλεί το δικαίωμα της κοινωνικής του ασφαλίσεως.³

2.3. Σκοπός της Κοινωνικής Ασφάλισης

Οι περισσότεροι από τους ασφαλισμένους – ανεξαρτήτως αν παρέχουν εξαρτημένη εργασία ή εργάζονται με δική τους ευθύνη – εξαρτούν την εξασφάλιση των μέσων συντηρήσεως αυτών και των οικογενειών τους απ'την προσωπική τους εργασία. Έτσι, αν για οποιοδήποτε λόγο η προσωπική τους εργασία παύει να αποδίδει, κινδυνεύουν να παραμείνουν χωρίς εισόδημα. Εκτός αυτού, υπάρχουν και ορισμένα γεγονότα, ως επί το πλείστον τυχαία, όπως η ασθένεια, ο θάνατος, ο τοκετός κ.α., τα οποία δημιουργούν απρόβλεπτες και δυσβάσταχτες δαπάνες, που διαταράσσουν την οικογενειακή οικονομία του εργαζόμενου. Για την κάλυψη των εργαζόμενων τάξεων έναντι όλων αυτών των κινδύνων (και πολλών άλλων ακόμα όπως η ανεργία, η στράτευση, τα οικογενειακά βάρη, η στέγαση κλπ.) έχουν δημιουργηθεί οι κοινωνικές ασφαλίσεις.

Σκοπός, λοιπόν, της κοινωνικής ασφαλίσεως είναι « η με νόμο συγκρότηση ασφαλιστικής ομάδας και η έναντι καταβολής ασφαλίστρου μεταβίβαση σ'αυτήν των οικονομικών συνεπειών, που πλήττουν νομοτελειακά τα μέλη της ομάδας από τυχαία και μη τυχαία γεγονότα, τα οποία πάντως, είναι καθορισμένα ρητώς από πριν ».

Ο μηχανισμός της ασφαλίσεως στηρίζεται στη δημιουργία κοινού αποταμιεύματος με εισφορές, από το οποίο θα ικανοποιούνται οι καθορισμένες με νόμο ανάγκες των ασφαλισμένων. Εισφορές καταβάλλουν οι ασφαλισμένοι, οι εργοδότες (όταν πρόκειται για ασφάλιση προσώπων που έχουν εξαρτημένη εργασία), διάφοροι τρίτοι, πολλές φορές δε και το κράτος.

Η σύγχρονη αντίληψη για τις κοινωνικές ασφαλίσεις απαιτεί όπως στη συγκέντρωση του ασφαλιστικού αποθέματος (των πόρων δηλαδή) συνεισφέρουν τρεις πηγές :

³ Λεοντάρης Μ. , «Ασφαλιστικό Δίκαιο», Εκδόσεις Πάμισος, Αθήνα 2005/6

- ✓ Οι ασφαλισμένοι,
- ✓ Οι εργοδότες,
- ✓ Το κράτος

και παύουν να συνεισφέρουν οι τρίτοι, γιατί οι υπέρ τρίτων εισφορές ή φόροι είναι άδικοι. Η θεωρητικώς σωστή αυτή αντίληψη, όμως, βρίσκει διαρκή εμπόδια στην πράξη και η καθιέρωση τέτοιων εισφορών συνεχίζεται ακάθεκτη.

Με την κοινωνική ασφάλιση επιτυγχάνονται δύο στόχοι :

- Πρώτα, ο κοινωνικός σκοπός της εξασφάλισης άνετων όρων και συνθηκών διαβίωσης και εργασίας στους ασφαλισμένους. Εδώ, είναι πολύ σημαντικός και ο ψυχολογικός παράγοντας - πέρα από το οικονομικό – καθώς όταν ο εργαζόμενος γνωρίζει πως σε περίπτωση ασθενείας ή άλλης δυσχέρειας, αυτός και η οικογένειά του δεν θα στερηθούν παντελώς τα μέσα θεραπείας και διαβίωσης, αισθάνεται ασφαλής, εργάζεται καλύτερα και αποδίδει περισσότερο.
- Δεύτερον, ο οικονομικός σκοπός, της διατήρησης, δηλαδή, της οικονομικής ικανότητας του πληθυσμού, πράγμα το οποίο έχει ευμενή αντίκτυπο σε όλες τις εκδηλώσεις της οικονομίας, ιδιωτικής και δημόσιας. Πρόκειται, κυρίως, για τη διατήρηση της αγοραστικής ικανότητας των εργαζομένων και γενικά του πληθυσμού, που αποτελεί τη βασική κινητήρια δύναμη για την ανάπτυξη της βιομηχανίας και του εμπορίου.

2.4. Η Ιστορική Εξέλιξη του Θεσμού της Κοινωνικής Ασφάλισης

Η κοινωνική ασφάλιση, καρπός των μακροχρόνιων αγώνων των εργαζομένων τάξεων και πολλών φωτισμένων προσωπικοτήτων (φιλοσόφων, κοινωνιολόγων, οικονομολόγων, πολιτικών), έλαβε σάρκα και οστά μόλις πριν από έναν αιώνα. Είναι, δηλαδή, θεσμός των νεότερων χρόνων. Κατά την αρχαιότητα και το μεσαίωνα ήταν τελείως άγνωστη - παρά την ύπαρξη των επαγγελματικών συντεχνιών, που απέβλεπαν στην προστασία ορισμένων τάξεων εργαζομένων με τη δημιουργία κλειστών επαγγελμάτων.

Η καθιέρωση του θεσμού της κοινωνικής ασφαλίσεως επιτεύχθηκε με τη συνεργασία και τη συμμετοχή στα σχετικά βάρη τριών παραγόντων⁴ :

- α) Των εργαζομένων, που συμμετέχουν με τις εισφορές τους,

⁴ Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, «Κοινωνική Ασφάλιση» (ΚΕΠΕ), Αθήνα 1988

β) Του κοινωνικού συνόλου, που μετέχει, επίσης, με τις εισφορές του είτε άμεσα (εργοδοτικές εισφορές) είτε έμμεσα με τις καλούμενες υπέρ τρίτων εισφορές,

γ) Του κράτους, το οποίο – εκτός της προσφοράς του νομικού πλαισίου – όχι σπάνια ενισχύει την προσπάθεια και οικονομικά είτε με άμεσες επιχορηγήσεις από τον προϋπολογισμό του είτε με την παραχώρηση ορισμένων πόρων του.

Για την ιστορία αναφέρεται, ότι η Γερμανία εφάρμοσε την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση με τη σύγχρονη μορφή της (1811) και ακολούθησαν μέχρι του πρώτου παγκόσμιου πολέμου οι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες.

Στη χώρα μας έχουμε από πολύ νωρίς εκδηλώσεις που αποσκοπούν στην κοινωνική ασφάλιση ορισμένων ομάδων εργαζομένων. Έτσι, με Β. Διάταγμα από το 1836 γίνεται πρόβλεψη δημιουργίας ειδικού ταμείου για την περίθαλψη των απόμαχων ναυτικών. Η ιδέα πραγματοποιήθηκε το 1861 με την ίδρυση του Ναυτικού Απομαχικού Ταμείου. Το ίδιο έτος, επίσης, θεσπίστηκε η ασφάλιση των δημοσίων υπαλλήλων. Στη συνέχεια, το 1867, ιδρύθηκε το Ταμείο Συντάξεων των Υπαλλήλων της Εθνικής Τράπεζας, το 1882 συστήθηκε ειδικό ταμείο για την περίθαλψη των εργαζομένων στα μεταλλεία και των οικογενειών τους σε περίπτωση ατυχημάτων, το 1900 ιδρύθηκε το ταμείο συντάξεων του προσωπικού της Τράπεζας Αθηνών κ.α. Με την είσοδο στον εικοστό αιώνα πυκνώθηκε το δίκτυο των κλαδικών ασφαλιστικών ταμείων, αλλά ο σκοπός της κοινωνικής ασφαλίσεως ελάχιστα μπορούσε να εξυπηρετηθεί, γιατί η ίδρυση τέτοιων ασφαλιστικών φορέων, αφενός κάλυπτε μικρές μόνο ομάδες εργαζομένων και πρόσφερε πλημμελή ασφάλιση και αφετέρου εξαρτιόταν από τη συναίνεση του εργοδότη. Το 1922 θεσπίστηκε ο νόμος 2868, που έθετε το όλο ασφαλιστικό πρόβλημα επί νέων και ευρύτερων βάσεων. Κάθε επιχείρηση, που απασχολούσε εβδομήντα τουλάχιστον μισθωτούς, υποχρεούτο να προβεί, βάσει ορισμένης διαδικασίας, στη σύσταση αυτόνομου ασφαλιστικού φορέα. Όπως είναι ευνόητο ενισχύθηκε σημαντικά η τάση επεκτάσεως της ασφαλίσεως και τέθηκε αυτή κάτω από την άμεση εποπτεία της Πολιτείας, αλλά η μορφή της κοινωνικής ασφαλίσεως δεν απέκτησε ούτε την επιβαλλόμενη καθολικότητα ούτε τον συγχρονισμό, που η αναπτυσσόμενη οικονομία είχε απόλυτη ανάγκη. Οι μεγάλες μάζες των βιομηχανικών και βιοτεχνικών εργατών εξακολουθούσαν να παραμένουν εκτός του κυκλώματος της κοινωνικής ασφαλίσεως. Ωστόσο, την εποχή αυτή άρχισε να εξαπλώνεται και η ασφάλιση διαφόρων επαγγελματικών τάξεων με την ίδρυση αντίστοιχων ασφαλιστικών φορέων.

Στο μεταξύ ωρίμαζε η ιδέα της καθολικής κοινωνικής ασφαλίσεως , που το 1932 αποκρυσταλλώθηκε στο νόμο 5733 «περί κοινωνικών ασφαλίσεων». Ο νόμος ουδέποτε

εφαρμόστηκε και αντί γι' αυτόν είδε το φως της δημοσιότητας άλλος παρεμφερής νόμος, ο 6298/34, που αντικατέστησε τον πρώτο. Ο τελευταίος αυτός νόμος άρχισε να εφαρμόζεται μετά τριετία, δηλαδή την 1 Δεκεμβρίου του 1937. Με το νόμο 6298/34 προβλεπόταν η σύσταση Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ως ενιαίου ασφαλιστικού φορέα για ολόκληρη την χώρα και για όλους τους εργαζόμενους. Εξαιρούνταν της ασφαλίσεως στον οργανισμό αυτό οι δημόσιοι υπάλληλοι, οι κληρωτοί, οι αγρότες, οι οικοσίτοι υπηρέτες και οι μη έχοντες διαρκή εργασία. Τα υφιστάμενα ασφαλιστικά ταμεία δεν συγχωνεύονταν στο Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Πόροι του ιδρύματος καθορίζονταν οι εισφορές των ασφαλισμένων και των εργοδοτών αυτών. Καλυπτόμενοι κίνδυνοι ορίζονταν η ασθένεια, η αναπηρία, το γήρας και ο θάνατος. Ο νόμος 6298/34 ίσχυσε μέχρι το 1951. Από την 1 Αυγούστου 1951 αντικαταστάθηκε από τον Α.Ν. 1846/51, που ισχύει μέχρι σήμερα, αφού τροποποιήθηκε στο μεταξύ με το Ν.Δ. 4104/60 και άλλα νομοθετήματα σε πολλά σημεία του. Η πιο σοβαρή παρέμβαση στη νομοθεσία του ΙΚΑ έγινε την περίοδο 1991-1992 με τους νόμους 1902/90 και 2084/92.

Σημαντικό βήμα στην επέκταση των κοινωνικών ασφαλίσεων στην Ελλάδα αποτέλεσε η με το νόμο 4169/61 «περί γεωργικών ασφαλίσεων» χορήγηση συντάξεων στους αγρότες, παράλληλα με τη δωρεάν παροχή ιατρικής περιθάλψεως.

Με διάφορους νόμους καλύφθηκαν ασφαλιστικά διάφορες μικροομάδες (π.χ. λογοτέχνες – Ν.Δ. 1086/71) και το επιστέγασμα ήταν ο Ν. 1296/82 «για την ασφάλιση ανασφάλιστων ομάδων», δηλαδή, προσώπων που συμπλήρωσαν τα 70 χρόνια της ηλικίας τους και δεν παίρνουν σύνταξη από οποιαδήποτε πηγή.

Έτσι, σήμερα καμιά ομάδα εργαζομένων ή αναξιοπαθούντων στην Ελλάδα δεν μένει έξω από το ασφαλιστικό κύκλωμα. Και το μόνο πρόβλημα που εγείρεται είναι η αναδιοργάνωση της κοινωνικής ασφαλίσεως κατά τέτοιο τρόπο, ώστε από τη μια να γίνει οικονομικότερη και από την άλλη να παράσχει πιο ικανοποιητική περίθαλψη (ποιοτική βελτίωση των παροχών γενικά)⁵.

⁵ Λεοντάρη Μ., ο.π., 2005/2006

2.5. Το Ασφαλιστικό Καθεστώς στην Ελλάδα

Η με το νόμο 6298/34⁶ σύσταση του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ως ενιαίου για ολόκληρη την χώρα φορέα κοινωνικής ασφαλίσεως, δεν περιόρισε καθόλου την τάση ιδρύσεως κλασικών ασφαλιστικών ταμείων. Απεναντίας, μπορούμε να πούμε, ότι μάλλον πολλαπλασιάστηκαν οι προσπάθειες των εργαζομένων για εξασφάλιση είτε ιδιαιτέρας κυρίας ασφαλίσεως είτε παράλληλης επικουρικής ασφαλίσεως. Αυτό συνέβη επειδή το ΙΚΑ υστερούσε, γενικά, στις παροχές του έναντι ορισμένων κλαδικών ταμείων (π.χ. τραπεζοϋπαλλήλων) και επιπλέον δεν υπήρχε επικουρική ασφάλιση για όλους. Υπήρχαν, ακόμα, και οι τάξεις των επαγγελματιών, που δεν είχαν, από τον νόμο, την ευχέρεια να υπαχθούν στο ΙΚΑ και έπρεπε να αποκτήσουν δική τους ασφαλιστική στέγη. Έτσι, πραγματοποιήθηκε το 1934 η ίδρυση του Ασφαλιστικού Ταμείου Επαγγελματιών και Βιοτεχνών Ελλάδος (Τ.Ε.Β.Ε.), το 1936 του Ταμείου Ασφαλίσεως Εμπόρων (Τ.Α.Ε.), των Χρηματιστών, των Ναυτικών Πρακτόρων και πλείστων άλλων. Παράλληλα πλήθαιναν τα επικουρικά ταμεία, οι ασφαλιστικοί εκείνοι οργανισμοί, οι οποίοι εξασφαλίζουν στους ασφαλισμένους τους δεύτερη σύνταξη και άλλες παροχές.

Η κατάσταση αυτή, όπως ήταν φυσικό, δημιούργησε μια πρωτοφανή διάσπαση στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης και σκόρπισε πολλή σύγχυση προς κάθε κατεύθυνση. Ακόμα, έθεσε την Πολιτεία, συχνά, μπροστά σε πλήθος δυσεπίλυτων προβλημάτων, επειδή πολλοί από τους ασφαλιστικούς αυτούς φορείς δεν ήταν σε θέση να παράσχουν ικανοποιητική περίθαλψη στα μέλη τους ή και δήλωναν αδυναμία συνεχίσεως του έργου τους. Στις περιπτώσεις τους το Κράτος αναγκάστηκε να επέμβει δραστικά και να συγχωνεύσει τα αδυνατούντα να εκπληρώσουν την αποστολή τους ταμεία στο ΙΚΑ. Με τον τρόπο αυτό, όμως, σώθηκαν μεν οι ασφαλισμένοι των αδυνάτων ταμείων, αλλά έπεσε περισσότερο το ήδη χαμηλό επίπεδο των παροχών του ΙΚΑ⁷.

Η επικρατούσα πολυδιάσπαση και αναρχία στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως, κυρίως δε η ανισότητα που διέπει τόσο την άντληση των πόρων των διαφόρων ταμείων, όσο και τη χορήγηση των παροχών, ξεσήκωσαν την κατακραυγή των εργαζομένων τάξεων, ιδίως εκείνων που απολαμβάνουν τις χαμηλότερες παροχές. Η Πολιτεία εκδήλωσε από καιρό την πρόθεσή της να θεραπεύσει την κατάσταση αυτή και πολλές

⁶ www.ggka.gr

⁷ Προβόπουλος, Γεώργιος Αθ., « Η Κρίση στην Κοινωνική Ασφάλιση: το Πρόβλημα του ΙΚΑ », Ινστιτούτο Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών ΙΟΒΕ, 1985

φορές μελετήθηκαν μέτρα ριζικής αναμορφώσεως του ασφαλιστικού κατεστημένου⁸. Η υλοποίηση, όμως, ριζικών μέτρων αναμορφώσεως της ασφαλιστικής νομοθεσίας προς την κατεύθυνση της ενοποιήσεως και του εκσυγχρονισμού, άλλους θα ωφελήσει και άλλους (τους σημερινούς προνομιούχους) θα βλάψει περισσότερο ή λιγότερο. Πάντως ένα πρώτο βήμα έγινε με την ίδρυση (νόμος 997/79) του Ταμείου Επικουρικής Ασφαλίσεως Μισθωτών (Τ.Ε.Α.Μ.), στο οποίο ωθούνται για συγχώνευση τα πλείστα κλαδικά ταμεία επικουρικής ασφαλίσεως. Γενικά, η στάση της Πολιτείας ευνοεί όλο και περισσότερο την ενοποίηση τόσο στον τομέα της κύριας, όσο και σε εκείνον της επικουρικής ασφαλίσεως. Σταθμό στο Δίκαιο των Κοινωνικών Ασφαλίσεων αποτελεί ο Ν. 2084/92 σε συνδυασμό με τους προηγθέντες αυτού νόμους 1902/90, 1976/91 κ.α.

Οι υπάρχοντες σήμερα ασφαλιστικοί οργανισμοί στην Ελλάδα ανέρχονται σε αρκετές εκατοντάδες και μπορούν να διακριθούν στις εξής κατηγορίες :

- Από άποψη προσφερομένων παροχών σε ασφαλιστικούς οργανισμούς κύριας ασφαλίσεως και επικουρικής ασφαλίσεως. Στους πρώτους ανήκουν το ΙΚΑ, το ΤΣΑ, το ΤΣΑΥ, το ΤΣΜΕΔΕ, το ΤΕΒΕ, το ΤΑΕ, τα ταμεία συντάξεων τραπεζοϋπαλλήλων κλπ. Στους δεύτερους περιλαμβάνονται για παράδειγμα το Ταμείο Επικουρικής Ασφαλίσεως Χημικών, το Ταμείο Επικουρικής Ασφαλίσεως Υπαλλήλων Εμπορικών Καταστημάτων, το Μετοχικό Ταμείο Στρατού, το όμοιο πολιτικών υπαλλήλων, το ΤΕΑΠΟΚΑ, το πρόσφατα ιδρυθέν ΤΕΑΜ και πολλά άλλα ακόμα.
- Από άποψη ασφαλισμένων ομάδων σε ασφαλιστικούς οργανισμούς που ασφαλίζουν πρόσωπα παρέχοντα εξαρτημένη εργασία, όπως το ΙΚΑ, το Ταμείο Ξενοδοχοϋπαλλήλων, το Ταμείο Εργατών Τύπου κλπ. και σε φορείς που ασφαλίζουν διάφορες κατηγορίες επαγγελματιών, όπως το ΤΕΒΕ, το ΤΑΕ, το Ταμείο Χρηματιστών κ.α. Σημειώτεον, ότι υπάρχουν και ταμεία ασφαλίζοντα τόσο παρέχοντες εξαρτημένη εργασία, όσο και ελεύθερους επαγγελματίες (όπως το Ταμείο Συντάξεων Αυτοκινητιστών).
- Από άποψη ενδιαφέροντος για λογιστές σε εκείνους που παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον και σε εκείνους που εμφανίζουν ελάχιστο ή κανένα ενδιαφέρον. Στην πρώτη κατηγορία περιλαμβάνονται όλοι οι ασφαλιστικοί φορείς, που ασφαλίζουν μεγάλες ομάδες εργαζομένων στις ιδιωτικές επιχειρήσεις με επικεφαλής το ΙΚΑ και το ΤΕΑΜ. Στη δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνονται τα ασφαλιστικά ταμεία (κύριας και επικουρικής ασφάλισης) των δημοσίων υπαλλήλων, των στρατιωτικών, των

⁸ Ρομπόλης Σ. , «Η κρίση της Κοινωνικής Ασφάλισης και οι εναλλακτικές Πολιτικές Υπέρβασής της», από το «Διαστάσεις της Κοινωνικής Πολιτικής σήμερα», Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, Αθήνα 1991

τραπεζικών και διαφόρων οργανισμών και επιχειρήσεων (ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΟΣΕ, Εταιρείας Υδάτων, Εταιρείας Λιπασμάτων, ΟΛΠ κλπ.)

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι το ισχύον σήμερα στην Ελλάδα ασφαλιστικό καθεστώς είναι πολύπλοκο και οπωσδήποτε δεν υπάρχει ούτε ομοιομορφία ούτε ταξινόμηση ή ιεράρχηση των δρώντων ασφαλιστικών φορέων. Μεγάλες ομάδες εργαζομένων (δημόσιοι υπάλληλοι, τραπεζικοί, ναυτικοί, αγρότες, επαγγελματιοβιοτέχνες, έμποροι κλπ.) αλλά και μικρότερες (χρηματιστές, ιατροί, δικηγόροι, εκτελωνιστές κλπ.) διαθέτουν ίδιον η κάθε μία φορέα κύριας ασφαλίσεως, συνηθέστατα δε και περισσότερους τοιούτους επικουρικής ασφαλίσεως. Για τους παρέχοντες εξαρτημένη εργασία, που δεν υπάγονται σε κάποιον ειδικότερο ασφαλιστικό οργανισμό κύριας ασφαλίσεως, υπάρχει το ΙΚΑ και για την επικουρική ασφάλιση των ίδιων προσώπων το TEAM. Να σημειωθεί εδώ, ότι απαγορεύεται, γενικά, από την ελληνική ασφαλιστική νομοθεσία η ασφάλιση του αυτού προσώπου σε δύο οργανισμούς κύριας ασφαλίσεως για την ίδια εργασία (ενώ αυτό επιτρέπεται για διαφορετικές απασχολήσεις του ίδιου προσώπου). Επίσης, απαγορεύεται η ασφάλιση στο ΙΚΑ προσώπων υπαγομένων με νόμο στην ασφάλιση άλλου ασφαλιστικού οργανισμού κύριας ασφαλίσεως. Η ίδια απαγόρευση υπάρχει και στην περίπτωση του TEAM, όπου, κατά τη σχετική νομοθεσία, απαγορεύεται η σ'αυτόν ασφάλιση προσώπων που υπάγονται στην ασφάλιση άλλου επικουρικού ταμείου⁹.

2.6. Κύρια και Επικουρική Ασφάλιση

A) Κύρια Ασφάλιση

Κύρια ασφάλιση είναι εκείνη στην οποία υπάγεται ο ασφαλισμένος για τη λήψη των βασικών (κύριων) παροχών. Η κύρια ασφάλιση είναι δυνατόν να καλύπτει περισσότερους κινδύνους, π.χ. σύνταξη και ασθένεια (όπως το ΙΚΑ). Η κύρια ασφάλιση είναι πάντοτε υποχρεωτική από το νόμο. Κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, που ορίζονται από το νόμο, επιτρέπεται η διπλή κύρια ασφάλιση, δηλαδή, η ασφάλιση σε δύο οργανισμούς κύριας ασφαλίσεως.

⁹ Λεοντάρη Μ., ο.π., 2005/2006

B) Επικουρική Ασφάλιση

Επικουρική ασφάλιση είναι εκείνη στην οποία υπάγεται ο ασφαλιζόμενος για τη λήψη επικουρικής συντάξεως (δεύτερης συντάξεως, πέραν της κύριας συντάξεως). Η επικουρική ασφάλιση είναι, επίσης, υποχρεωτική από το νόμο. Όλα τα επικουρικά ταμεία παρέχουν σύνταξη, πολλά δε απ'αυτά προβλέπουν την παροχή εφ'άπαξ χρηματικού βοηθήματος σε όσους δεν συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις για τη λήψη συντάξεως. Μερικά προβλέπουν και άλλες δευτερεύουσες παροχές, όπως π.χ. έξοδα κηδείας. Η σύσταση επικουρικού ασφαλιστικού οργανισμού, όπως, άλλωστε, και κάθε ασφαλιστικού οργανισμού κύριας ασφαλίσεως, γίνεται με νόμο. Σε περίπτωση υπαγωγής σε περισσότερους φορείς επικουρικής ασφαλίσεως, η υποχρεωτική ασφάλιση χωρεί έναντι ενός μόνο φορέα, κατ'επιλογήν του ασφαλιζόμενου, όπως έκρινε η νομολογία. Η ασφάλιση έναντι των λοιπών φορέων καθίσταται προαιρετική.

Σήμερα, η επικουρική ασφάλιση των μισθωτών έχει γενικευθεί και κανείς εργαζόμενος που προσφέρει τις υπηρεσίες του με σχέση εξαρτημένης εργασίας δεν στερείται δεύτερης (επικουρικής) συντάξεως. Αυτό έγινε με την ίδρυση του Ταμείου Επικουρικής Ασφαλίσεως Μισθωτών (TEAM) με το Ν.997/79.Το TEAM συγχωνεύθηκε με το Ν. 1358/80 στο ΙΚΑ, όπου προβλέφθηκε να λειτουργήσουν δύο κλάδοι :

α) Ο κλάδος «ΙΚΑ – Τομέας Επικουρικής Ασφαλίσεως Μισθωτών (ΙΚΑ – TEAM)» στον οποίο υπάγονται όλοι οι μισθωτοί του ιδιωτικού τομέα που δεν έχουν κάλυψη για επικουρική ασφάλιση από άλλο φορέα.

β) Ο κλάδος «Ειδικός Τομέας Επικουρικής Ασφαλίσεως Μισθωτών (ΙΚΑ – ETEAM)». Στον κλάδο αυτό υπάγεται για επικουρική σύνταξη το προσωπικό των ΝΠΔΔ ή και άλλων οργανισμών , που συνταξιοδοτείται από φορέα κυρίας ασφαλίσεως σύμφωνα με τις διατάξεις περί δημοσίων υπαλλήλων.

Σύσταση ETEAM (Ενιαίου Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών). Με το άρθρο Ν. 3029/2002 συστήθηκε το ανωτέρω ταμείο, το οποίο είναι ΝΠΔΔ και αντικαθιστά (από 1^{ης} Ιουνίου 2003) το καταργούμενο ΙΚΑ-TEAM. Το νεοϊδρυθέν ETEAM., έχει σκοπό την επικουρική ασφάλιση για παροχή συντάξεως (δεύτερης, επικουρικής) στα πρόσωπα που υπάγονται στην ασφάλιση του σε περίπτωση γήρατος ή αναπηρίας, καθώς και των μελών της οικογένειας τους σε περίπτωση θανάτου του ασφαλισμένου ή του συνταξιούχου. Στην ασφάλιση του ETEAM υπάγονται υποχρεωτικά

τα πρόσωπα που βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας υπάγονταν στην ασφάλιση του ΙΚΑ-TEAM.

Γ) Λογαριασμοί Αυτασφαλίσεως

Η ελληνική ασφαλιστική νομοθεσία προβλέπει πολλές περιπτώσεις με τις οποίες παρέχεται η δυνατότητα αυτασφαλίσεως σε διάφορες κοινωνικές ομάδες. Στο ΙΚΑ για παράδειγμα, δημιουργήθηκαν οι ακόλουθοι :

- α) Κλάδος Αυτοτελώς Απασχολούμενων Ελευθέρων και Ανεξαρτήτων Επαγγελματιών
- β) Ειδικός Λογαριασμός Ασφαλίσεως Ελλήνων Εξωτερικού
- γ) Ειδικός Λογαριασμός Αναγνώρισεως Απασχολήσεως Επαναπατριζόμενων Προσφύγων
- δ) Κλάδος Πρόσθετης Προαιρετικής Ασφαλίσεως που προβλέπει εφάπαξ παροχή χρηματικού ποσού κατά τη συνταξιοδότηση του ασφαλισμένου
- ε) Ειδικός Λογαριασμός Αυτασφαλίσεως για την προαιρετική αυτασφάλιση των ανασφάλιστων για χορήγηση συντάξεως.

Οι παραπάνω κλάδοι και λογαριασμοί αυτασφαλίσεως δεν πρέπει να συγχέονται με την επικουρική ασφάλιση.

2.7. Μεταβολή Ασφαλιστικού Φορέα - Διαδοχική Ασφάλιση

Με τον όρο διαδοχική ασφάλιση εννοούμε « το δικαίωμα που έχει ο εργαζόμενος, ο οποίος - κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής του σταδιοδρομίας – υπήχθη διαδοχικά στην ασφάλιση διαφόρων ασφαλιστικών φορέων, να συνυπολογίσει ολόκληρο το χρόνο της ασφαλίσεως του στους διάφορους αυτούς ασφαλιστικούς φορείς για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού τους δικαιώματος ». Με απλά λόγια, ένας εργαζόμενος, που ασφαλίσθηκε μερικά χρόνια στο ΙΚΑ, κατόπιν στο ΤΕΒΕ ή και σε περισσότερα και διαφορετικά ασφαλιστικά ταμεία, ακόμα και στο Δημόσιο, στο τέλος, όταν θα έχει επέλθει ο ασφαλιστικός κίνδυνος (όριο ηλικίας, ατύχημα, θάνατος) δικαιούται να πάρει σύνταξη με βάση το σύνολο του χρόνου ασφαλίσεως του σε όλα τα ταμεία.

Η αρχή της διαδοχικής ασφαλίσεως εφαρμόζεται τόσο στην κύρια ασφάλιση, όσο και στην επικουρική ασφάλιση. Φυσικά για κάθε μία από τις δύο αυτές κατηγορίες, προσμετράται χωριστά ο δικός της μόνο χρόνος ασφαλίσεως. Το θέμα της διαδοχικής ασφαλίσεως έχει αντιμετωπιστεί με το Ν.Δ. 4202/61, αλλά νεότεροι νόμοι έφεραν ριζικές αλλαγές στην αντιμετώπισή του.

Οι βασικές αρχές που διέπουν σήμερα τη διαδοχική ασφάλιση είναι :

- ✓ Ο εργαζόμενος, που έχει ασφαλισθεί σε διάφορα ασφαλιστικά ταμεία, μόλις συγκεντρώσει τις νόμιμες προϋποθέσεις, μπορεί να απευθυνθεί με αίτησή του σε οποιονδήποτε από τους φορείς αυτούς και να ζητήσει τη συνταξιοδότησή του. Η αίτηση αυτή του ενδιαφερομένου θεωρείται άσκηση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος όχι μόνον έναντι του οργανισμού στον οποίο υποβλήθηκε, αλλά και έναντι όλων των λοιπών ασφαλιστικών ταμείων, στα οποία έχει ασφαλισθεί κατά καιρούς ο αιτών. Έτσι, ο ασφαλιστικός οργανισμός, στον οποίο υποβλήθηκε η αίτηση, είναι υποχρεωμένος να προχωρήσει τη σχετική διαδικασία ή – εάν δεν νομιμοποιείται να το πράξει – να διαβιβάσει την αίτηση στο φορέα που έχει, από το νόμο, την υποχρέωση αυτή.
- ✓ Τα δικαιώματα του ασφαλισμένου, τα απορρέοντα από το θεσμό της διαδοχικής ασφαλίσεως, καλύπτουν όλο το ασφαλιστικό φάσμα. Δηλαδή, το δικαίωμα συνυπολογισμού του χρόνου ασφαλίσεως εκτείνεται σε όλους τους ασφαλισμένους ανεξάρτητα από το επάγγελμα που ασκήθηκε (μισθωτός, ελεύθερος επαγγελματίας, βιοτέχνης, έμπορος κλπ.). Έτσι, δεν υπάρχει περίπτωση απώλειας χρόνου ασφαλίσεως που θα ζημίωνε τον ασφαλισμένο.¹⁰

¹⁰ Λεοντάρη Μ., ο.π., 2005/2006

Κεφάλαιο 3

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

3.1. Βασικά Χαρακτηριστικά των Ασφαλιστικών Συστημάτων

3.1.1 Ανάγκη Προσαρμοστικότητας

Ένα σύστημα το οποίο σχεδιάζεται για να υπάρχει για πολλές γενιές πρέπει να έχει την ευελιξία της προσαρμογής στις βέβαιες αλλά ταυτόχρονα δύσκολα προβλέψιμες μελλοντικές μεταβολές των συνθηκών μέσα στις οποίες θα είναι υποχρεωμένο να λειτουργήσει. Αν είναι υπερβολικά άκαμπτο, δεν θα αντέξει στη δοκιμασία του χρόνου.

Ο στόχος που θέτουν εκείνοι που σχεδιάζουν τα συστήματα ασφάλισης είναι να δημιουργούν συστήματα ασφάλισης που να έχουν την ικανότητα να διατηρούν τα βασικά τους χαρακτηριστικά, αλλά να μπορούν να μεταβάλλονται όταν το απαιτούν οι περιστάσεις, τόσο ώστε να επιβιώνουν και συγχρόνως να παραμένουν υγιή. Για παράδειγμα, βασικό χαρακτηριστικό είναι το δικαίωμα συνταξιοδότησης. Ας πούμε ότι το βασικό αυτό χαρακτηριστικό θεσπίστηκε όταν οι άνθρωποι ζούσαν έως τα 70 και η ηλικία συνταξιοδότησης ήταν τα 60 χρόνια. Με την πρόοδο της επιστήμης, ο μέσος όρος αυξήθηκε στα 80, άρα το σύστημα πρέπει να πληρώνει συντάξεις για διπλάσιο χρόνο από εκείνον που είχε αρχικά προβλεφθεί. Για να διατηρηθεί, λοιπόν το βασικό αυτό χαρακτηριστικό θα πρέπει να τροποποιηθεί κάτι άλλο, όπως το όριο ηλικίας ή το ύψος των εισφορών της σύνταξης. Η τροποποίηση αυτή είναι δυνατόν να θίγει βέβαια εκείνους που πρωτοασφαλίζονται ή και τους ήδη ασφαλισμένους, ακόμη και τους συνταξιούχους μερικές φορές. Αν το σύστημα δεν έχει τη δυνατότητα να κάνει τέτοιου είδους ρυθμίσεις, κινδυνεύει να χρεοκοπήσει.

Ένα καλά σχεδιασμένο ασφαλιστικό σύστημα λοιπόν αποτελείται από σταθερά στοιχεία (αρχές) και από κινητά στοιχεία, όπως: ηλικία εξόδου και ύψος εισφορών και παροχών, που πρέπει να μπορούν αν υπάρξει ανάγκη, να προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες. Κάτι τέτοιο, βέβαια, που θεωρητικά φαίνεται απλό, είναι στην πράξη πολύ δύσκολο, καθώς η ασφάλιση έχει να κάνει με ανθρώπους και οι άνθρωποι αντιδρούν, καμιά φορά βίαια, σε αλλαγές προς το χειρότερο.

Για να επιβιώσει, λοιπόν, και να παραμείνει υγιές ένα σύστημα χρειάζεται αναλογιστική παρακολούθηση (η επιστήμη που συγκεντρώνει όλα τα εργαλεία που χρειάζονται για να σχεδιαστεί και να λειτουργήσει ένα σύστημα ασφάλισης) και περιοδικές αναθεωρήσεις.

Οι αναθεωρήσεις πρέπει να γίνονται προληπτικά, δηλαδή πριν ξεσπάσει κάποιο πρόβλημα. Η αναλογιστική επιτρέπει αρκετά ακριβείς προβλέψεις για τη μελλοντική πορεία των οικονομικών των ασφαλιστικών συστημάτων και βοηθά στην προληπτική ρύθμιση. Με αυτόν τον τρόπο, οι αλλαγές μπορούν να γίνονται σταδιακά και με απαλό τρόπο. Όσο περισσότερο αναβάλλονται οι απαραίτητες περιοδικές προσαρμογές ενός συστήματος τόσο συσσωρεύονται προβλήματα, που κάνουν την επόμενη προσαρμογή όλο και πιο δύσκολη και κοινωνικά σκληρή. Τα κομμάτια ενός ασφαλιστικού συστήματος είναι αλληλένδετα και η αλλαγή σε κάποια από αυτά έχει συνήθως αλυσιδωτές αντιδράσεις. Αυτό κάνει τις προσαρμογές ακόμη πιο δύσκολες. Τελικά ένα σύστημα μπορεί να γίνει τόσο προβληματικό, ώστε να μη διορθώνεται και να πρέπει να αντικατασταθεί με κάποιο καινούργιο.

3.1.2. Ζωντανός Οργανισμός

Στην υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση ο ένας από τους συμβαλλομένους είναι το κράτος, που έχει το μονοπώλιο να νομοθετεί. Στις σχέσεις του με τον εγγυητή της σύνταξής του, το ασφαλισμένο άτομο, και ιδίως ο συνταξιούχος, είναι σε μειονεκτική θέση¹¹. Για να αποκαταστήσει ισορροπίες στις σχέσεις του με το κράτος, ο ασφαλισμένος διεκδικεί δικαιώματα ή υπερασπίζεται τη θέση του μέσα από οργανώσεις. Προσπαθεί με τον τρόπο αυτό να πετύχει νόμους που ευνοούν τα συμφέροντά του. Τον ρόλο του εκπροσώπου των ασφαλισμένων και συνταξιούχων αναλαμβάνουν κυρίως συνδικαλιστικές οργανώσεις, ενώ ανάλογες οργανώσεις εκπροσωπούν άλλες ομάδες ενδιαφερομένων, όπως την εργοδοσία. Συντηρείται έτσι συνεχής διάλογος και διαπραγμάτευση μεταξύ όλων των εμπλεκομένων και κράτους. Η διαδικασία αυτή παράγει ασταμάτητα νέους νόμους, τροποποιήσεις υπαρχόντων, ερμηνείες και κανονισμούς. Ένα ασφαλιστικό σύστημα δεν είναι ποτέ στατικό, είναι ένας ζωντανός οργανισμός που μεταβάλλεται και εξελίσσεται συνεχώς.

Ένα σύστημα κοινωνικής ασφάλισης αποτελεί λοιπόν πλέγμα αμοιβαίων υποχρεώσεων που είναι κατοχυρωμένες με νόμους. Νόμοι ορίζουν ποιοι έχουν δικαίωμα για ασφάλιση, πως το αποκτούν ή το θεμελιώνουν, κι ακόμη τις πηγές της χρηματοδότησης του συστήματος (ο ασφαλισμένος, ο εργοδότης του, το κράτος, ειδικές φορολογίες). Γενικά, όσο λιγότεροι είναι οι νόμοι που πλαισιώνουν ένα ασφαλιστικό σύστημα τόσο πιο καλά

¹¹ Εξαίρεση αποτελούν οι δικαστές στην Ελλάδα, που μέσω του Ελεγκτικού Συνεδρίου νομοθέτησαν, ουσιαστικά οι ίδιοι τις συντάξεις τους.

λειτουργεί. Η πολυνομία δημιουργεί σύγχυση και συνεχή ανάγκη ερμηνειών. Αυξάνει τη δυνατότητα αυθαιρεσίας από τα όργανα που διαχειρίζονται τους ασφαλιστικούς φορείς και δυσχεραίνει και καθυστερεί την απόδοση δικαιοσύνης.

3.2. Είδη Συστημάτων Κοινωνικής Ασφάλισης

Τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης διαιρούνται σε δύο μεγάλες κατηγορίες : κεφαλαιοποιητικά και διανεμητικά. Οι όροι αυτοί έχουν αποκτήσει σε ορισμένες περιπτώσεις πολιτική φόρτιση. Το μεν κεφαλαιοποιητικό συνδέεται με τη συντηρητική, δεξιά ή φιλελεύθερη παράταξη, το δε διανεμητικό με τη σοσιαλιστική αριστερά. Αυτό είναι παραπλανητικό. Και τα δύο συστήματα μπορούν να είναι ουδέτερα, εφόσον έχουν σχεδιαστεί σωστά, ανταποκρίνονται, στις δυνατότητες της οικονομίας, διαθέτουν προσαρμοστικότητα και, κυρίως, αποφεύγουν εξωτερικές παρεμβάσεις στην εφαρμογή τους. Τα περισσότερα συστήματα υποχρεωτικής ασφάλισης σε όλο τον κόσμο είναι μεικτά, με στοιχεία κεφαλαιοποιητικά και διανεμητικά.

3.2.1. Κεφαλαιοποιητικό Σύστημα

Με το κεφαλαιοποιητικό σύστημα, οι πόροι των ασφαλιστικών οργανισμών δημιουργούν κεφάλαιο που επενδύεται. Από το προϊόν της επένδυσης καταβάλλονται συντάξεις αλλά και παροχές. Το κεφάλαιο δεν θίγεται ή πάντως δεν πρέπει. Το ύψος της παροχής εξαρτάται από το ύψος των εισφορών, τα χρόνια που εισφέρει ο ασφαλισμένος και εργοδότης, τη διαχείριση που γίνεται στο κεφάλαιο. Ένα σωστά και επιστημονικά οργανωμένο κεφαλαιοποιητικό σύστημα που έχει τη δυνατότητα να ρυθμίζεται περιοδικά, ώστε να προσαρμόζεται σε δημογραφικές και άλλες εξελίξεις, μπορεί θεωρητικά να λειτουργεί επ' άπειρον. Αυτό, βέβαια, υπό τον όρο ότι το οικονομικό περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργεί είναι σχετικά σταθερό, κάτι που σπάνια συμβαίνει¹². Στα κεφαλαιοποιητικά συστήματα το ύψος των παροχών και εισφορών είναι οι κύριες μεταβλητές.

Για να διατηρηθεί ένα κεφαλαιοποιητικό σύστημα, χρειάζεται πειθαρχία. Η ανάγκη της ισοσκελίσης των βιβλίων, της διατήρησης του κεφαλαίου και της σωστής διαχείρισης επιβάλλει αυστηρούς κανόνες λειτουργίας. Αυτοί μεταφράζονται ιδανικά σε

¹² Η σχετικά πρόσφατη οικονομική κρίση της Αργεντινής απειλεί να τινάξει στον αέρα το κεφαλαιοποιητικό της σύστημα, που εφαρμόστηκε λίγα χρόνια πιο πριν.

επιστημονικό τρόπο διαχείρισης, ανεξαρτησία διοίκησης και συνεχή αναλογιστική παρακολούθηση.

Στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα οι ασφαλισμένοι έχουν άμεσο ενδιαφέρον για τον φορέα τους και την τύχη του, γιατί οι παροχές τους εξαρτώνται από τη συσσώρευση και τη διαχείριση των κεφαλαίων του. Έτσι, υπάρχει πίεση για διαφάνεια στη διαχείριση. Οι διαχειριστές και η διοίκηση του ταμείου ή οργανισμού θεωρούνται υπόλογοι για την πορεία του. Όταν λειτουργεί σωστά, στενή παρακολούθηση από τους άμεσα ενδιαφερόμενους και περιοδικές αναλογιστικές μελέτες εντοπίζουν εγκαίρως τυχόν προβλήματα που οφείλονται σε κακή διαχείριση ή σε μεταβολές στα εξωτερικά δεδομένα, που απαιτούν ρυθμίσεις. Είναι επιθυμητή η συμμετοχή των ασφαλισμένων – ή πάντως η δυνατότητα συμμετοχής – στη διοίκηση ενός κεφαλαιοποιητικού συστήματος, πράγμα όμως πρακτικά δύσκολο όταν πρόκειται για μεγάλους οργανισμούς, με χιλιάδες ή και δεκάδες χιλιάδες ασφαλισμένους.

Ένα κεφαλαιοποιητικό σύστημα μπορεί να είναι καθαρά ανταποδοτικό, αλλά όχι αναγκαστικά. Ο όρος «ανταποδοτικό» αφορά τη χρηματοδότηση του συστήματος και όχι την κατανομή των παροχών του. Δηλαδή οι παροχές είναι δυνατόν να είναι απόλυτα αναλογικές με τις εισφορές, όπως σε μια ιδιωτική ασφαλιστική εταιρεία, αλλά αυτό δεν είναι υποχρεωτικό. Είναι εξίσου δυνατόν από το προϊόν της διαχείρισης του κεφαλαίου να διανέμονται παροχές με τρόπο όχι ανταποδοτικό, π.χ. να υπάρχει ένα ελάχιστο όριο και ένα μέγιστο όριο σύνταξης, άσχετα από το τι έχει πληρώσει ο ασφαλισμένος. Πάντως, επειδή στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα υπάρχει αμεσότερη σχέση του ασφαλισμένου με τον οργανισμό που τον ασφαλίζει, η τάση είναι για μεγαλύτερη ανταποδοτικότητα.

Οι μεγάλοι κίνδυνοι για το κεφαλαιοποιητικό σύστημα είναι οι εξωτερικές παρεμβάσεις, ο πληθωρισμός, οι υποτιμήσεις, οι χρηματιστηριακές κρίσεις και, γενικά, όποια εξέλιξη θίγει το κεφάλαιο και την αξία του νομίσματος. Σε κράτη με χρόνια πολιτική και οικονομική αστάθεια, η διατήρηση ενός καθαρά κεφαλαιοποιητικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης είναι εξαιρετικά δύσκολη.

3.2.2. Διανεμητικό Σύστημα

Στα διανεμητικά συστήματα οι παροχές προς τους ασφαλισμένους προέρχονται απευθείας από τις εισφορές και τα άλλα έσοδα του φορέα τους¹³. Μαζεύει με το ένα χέρι, μοιράζει με το άλλο. Για να είναι βιώσιμο ένα διανεμητικό σύστημα, πρέπει να μπαίνουν σε αυτό μονίμως τουλάχιστον όσα χρήματα βγαίνουν. Τέτοια συστήματα λειτουργούν με επιτυχία για αρκετά μεγάλα διαστήματα σε νεοϊδρυομένους ασφαλιστικούς οργανισμούς, εκεί όπου υπάρχουν, περισσότεροι «εισερχόμενοι», που πληρώνουν εισφορές, από ότι «εξερχόμενοι», που βγαίνουν σε σύνταξη. Αν κάποτε η σχέση αλλάξει, και μοιραία αυτό γίνεται όσο «ωριμάζει» ο οργανισμός, τα διανεμητικά συστήματα κινδυνεύουν να βρεθούν σε αδυναμία να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους, τουλάχιστον από τους πόρους που θεσπίστηκαν όταν πρωτοϊδρύθηκαν.

Αυτό συμβαίνει γιατί οι ασφαλιστικοί οργανισμοί υπόκεινται σε κύκλο ζωής. Ο κύκλος ζωής ενός τυπικού φορέα περνάει από τρεις φάσεις.

- Όταν πρωτοϊδρύεται έχει πολλούς εργαζομένους που πληρώνουν εισφορές και λίγους συνταξιούχους. Στη φάση αυτή υπάρχουν περισσεύματα, που ο φορέας έχει την επιλογή είτε να τα μοιράσει, αυξάνοντας τις παροχές του, είτε να τα επενδύει για να φτιάξει κεφάλαιο.
- Στην επόμενη φάση ο φορέας ισορροπεί, οι συνταξιούχοι πληθαίνουν σε σχέση με τους εργαζομένους και οι εισφορές απλώς καλύπτουν τις παροχές. Η φάση αυτή λέγεται ωρίμανση.
- Στην Τρίτη φάση του κύκλου η δαπάνη για συντάξεις και άλλες παροχές ξεπερνά τα έσοδα από εισφορές. Αν δεν υπάρχουν συμπληρωματικά έσοδα από διαχείριση συσσωρευμένου κεφαλαίου, ο φορέας γίνεται ελλειμματικός.

Στα διανεμητικά συστήματα το ύψος των συντάξεων δεν αποτελεί αυτόματη μεταβλητή διάσταση. Το σύστημα δεν προβλέπει δυνατότητα μείωσης, άρα, για να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του, το διανεμητικό πρέπει να βρίσκει νέους πόρους.

Ο όρος «διανεμητικό σύστημα» συγχέεται με τον όρο «αναδιανεμητικό», ενώ είναι δύο διαφορετικές έννοιες. Ένα διανεμητικό σύστημα, όπως και ένα κεφαλαιοποιητικό, μπορεί να είναι αναδιανεμητικό ή ανταποδοτικό. Γενικά, τα διανεμητικά συστήματα τείνουν να είναι λιγότερο ανταποδοτικά. Επίσης, η σχέση ασφαλισμένου, και ιδίως του συνταξιούχου, με τον φορέα του είναι λιγότερο άμεση και δεν υπάρχει πίεση για

¹³ Βλ. Ρομπόλης Σ., «Η Κρίση της Κοινωνικής Ασφάλισης και οι Εναλλακτικές Πολιτικές Υπέρβασης της» από το Διαστάσεις της Κοινωνικής Πολιτικής Σήμερα, Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, Αθήνα 1991

διαφάνεια και χρηστή μεταχείριση. Η αδιαφορία του ασφαλισμένου για το πώς λειτουργεί ο φορέας του γίνεται μεγαλύτερη όταν οι παροχές του είναι εγγυημένες από το κράτος.

Πολλά διανεμητικά συστήματα αποτελούν συνέχεια κάποιου κεφαλαιοποιητικού συστήματος. Όταν για κάποιο λόγο ένα κεφαλαιοποιητικό σύστημα αρχίζει να πληρώνει εισφορές τρώγοντας το κεφάλαιό του, μπαίνει στο δρόμο προς τη μεταβολή του σε διανεμητικό.

Η πείρα έχει δείξει ότι διανεμητικά συστήματα με προκαθορισμένες εισφορές, παροχές και όρια ηλικίας συνταξιοδότησης, όσο καλά κι αν μελετηθούν, σπάνια αντέχουν στο χρόνο. Αργά ή γρήγορα, αναγκάζονται να ανεβάσουν τις εισφορές των εργαζομένων – ασφαλισμένων και των εργοδοτών τους και, όταν αυτές φτάσουν σε δυσβάστακτα όρια, προσφεύγουν στο κράτος για οικονομική στήριξη.

3.2.3. Ανταποδοτικά και Αναδιανεμητικά Συστήματα

Ανταποδοτικό είναι ένα σύστημα που επιστρέφει στον ασφαλισμένο σύνταξη ανάλογη με τις εισφορές του, συν ότι έχουν κερδίσει από τη διαχείριση που τους έγινε, μείον την αναλογία του στις δαπάνες λειτουργίας του συστήματος. Αν έχει εισφέρει πολλά, θα έχει ανάλογα υψηλή σύνταξη. Η ιδιωτική ασφάλιση είναι πάντοτε ανταποδοτική.

Αναδιανεμητικά είναι τα συστήματα που έχουν σχεδιαστεί να ξαναμοιράζουν τους πόρους τους σύμφωνα με κάποιες αρχές κοινωνικής δικαιοσύνης ή σκοπιμότητας. Οι παροχές τους δεν είναι ανάλογες με τις εισφορές των ασφαλισμένων και, κατά κανόνα, μεταφέρουν πόρους από τους πιο εύπορους στους λιγότερο. Τουλάχιστον, αυτή είναι η πρόθεση. Τα κρατικά εγγυημένα συστήματα υποχρεωτικής κύριας ασφάλισης είναι συνήθως αναδιανεμητικά. Σχεδιάζονται από την αρχή για να εξασφαλίσουν μια ελάχιστη σύνταξη σε όλους, ασχέτως των εισφορών που έχουν καταβάλει, συχνά και σε όσους δεν έχουν πληρώσει εισφορές. Προβλέπουν, επίσης, ότι, ανεξάρτητα από το ύψος των εισφορών, υπάρχει ανώτατο όριο στη σύνταξη. Ανάμεσα στην ανώτερη και στην κατώτερη σύνταξη τα περισσότερα συστήματα αναγνωρίζουν κάποια ανταποδοτικότητα, αλλά παραμένουν στη φιλοσοφία τους αναδιανεμητικά.

Υπάρχει και μια άλλη διάσταση της αναδιανεμητικότητας, εκείνη της κατανομής των ασφαλιστικών βαρών ανάμεσα στις γενιές των ασφαλισμένων. Η χρηματοδότηση ενός

συστήματος που αναλίσκει τους πόρους του συνταξιοδοτώντας την παρούσα γενιά συνταξιούχων εξαρτάται από τις εισφορές της παρούσας γενιάς εργαζομένων. Ακόμη κι αν οι τωρινοί συνταξιούχοι δεν έχουν καταβάλει εισφορές, παίρνουν σύνταξη, μειώνοντας το εισόδημα των εργαζομένων. Οι τωρινοί εργαζόμενοι προεξοφλούν ότι θα έχουν την ίδια μεταχείριση από την επόμενη γενιά εργαζομένων, όταν θα γίνουν με τη σειρά τους συνταξιούχοι. Ανακατανέμεται, έτσι, χρονικά το οικονομικό βάρος.

Είναι φανερό ότι προβλήματα που έχουν να κάνουν με την έννοια της κοινωνικής δικαιοσύνης αναφύονται κυρίως σε σχέση με διανεμητικά συστήματα και αφορούν τον τρόπο και τον βαθμό της αναδιανομής. Ποιο είναι το κατώτατο ανεκτό όριο διαβίωσης ; Ποιοι δικαιούνται να πάρουν σύνταξη ; Πόσο υψηλή πρέπει να είναι η ανώτατη σύνταξη; Πόσο δίκαιο είναι να πάρει την ίδια κατώτατη σύνταξη κάποιος που έχει εργαστεί και εισφέρει λιγότερα χρόνια από κάποιον άλλον; Τέτοια ερωτήματα δεν απαντώνται εύκολα. Σαν γενικό κανόνα, οι σοσιαλιστές ευνοούν υψηλό βαθμό αναδιανομής και οι οπαδοί της ελεύθερης αγοράς χαμηλό, αλλά, όποιος και αν είναι ο βαθμός τα προβλήματα είναι τα ίδια. Στην πράξη, ο βαθμός της αναδιανομής καθορίζεται κυρίως με διαπραγματεύσεις ανάμεσα στην κεντρική κυβέρνηση, που έχει την ευθύνη της λειτουργίας του συστήματος υποχρεωτικής ασφάλισης, και στις διάφορες ομάδες πίεσης. Εκεί παραμονεύει και ο κίνδυνος ότι, στην εφαρμογή της, η αναδιανομή θα γίνει υπηρέτης των πολιτικά ισχυρότερων ομάδων πίεσης, που δεν είναι αναγκαία και οι οικονομικά ασθενέστερες. Με το μέγεθος της πίτας που θα διανεμηθεί δεδομένο, η μοιρασιά προς όφελος των πολιτικά ισχυρότερων μειώνει το κομμάτι των υπολοίπων και, συχνά, εκείνων που έχουν την περισσότερη ανάγκη.

Τα αναδιανεμητικά συστήματα εύκολα ξεφεύγουν από τον κοινωνικό προορισμό τους και χρειάζονται αυστηρή αστυνόμευση. Τη δουλειά αυτή, κανονικά, την αναλαμβάνει το κράτος, που συχνά όμως αποδεικνύεται ανίκανο να την κάνει και γίνεται, ηθελημένα ή άθελά του, υπηρέτης των συμφερόντων των ισχυρότερων.

3.2.4. Παράλληλα Συστήματα

Νωρίτερα ακόμα από την εγγυημένη από το κράτος υποχρεωτική ασφάλιση ή και παράλληλα με αυτή δημιουργήθηκαν συστήματα ασφάλισης μέσα σε επαγγελματικές ομάδες, εταιρείες και κλάδους. Επίσης, αυτοαπασχολούμενοι και σχετικά εύποροι πολίτες επέλεξαν και επιλέγουν να πληρώσουν ασφάλιστρα σε ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρείες για διάφορες καλύψεις, ανεργίας, αρρώστιας, γηρατειών κλπ.

Έτσι στις χώρες του ανεπτυγμένου κόσμου υπάρχει μαζί με την υποχρεωτική κρατική ασφάλιση, αλλού λιγότερο, αλλού περισσότερο, ένα παράλληλο σύστημα ιδιωτικής. Η σημασία του είναι μεγάλη καθώς :

- ✓ Πρώτον, είναι εθελοντικό, δηλαδή, το άτομο διαλέγει τι είδους ασφάλιση θέλει
- ✓ Δεύτερον, είναι συμπληρωματικό, δηλαδή, συνήθως ισχύει μαζί με κάποια ασφάλιση που την επιβάλλει σε όλους το κράτος.
- ✓ Τρίτον, το σύστημα της ιδιωτικής ασφάλισης είναι ανταποδοτικό (ο ασφαλισμένος παίρνει ανάλογα με το τι εισφέρει), το οποίο δεν ισχύει με την αναγκαστική κρατική ασφάλιση.

Ανάμεσα στην κρατική και την ιδιωτική βρίσκεται η ιδιότυπη μορφή ασφάλισης που στη χώρα μας ονομάζεται «επικουρική». Τα επικουρικά ταμεία είναι συνήθως κλαδικά, δηλαδή καλύπτουν κάποιον επαγγελματικό κλάδο ή κάποια μεγάλη επιχείρηση. Κανονικά, εισφορές πληρώνουν οι εργαζόμενοι και ο εργοδότης και σκοπός της επικουρικής είναι να συμπληρώνει τις παροχές της «κύριας», δηλαδή της υποχρεωτικής κρατικής ασφάλισης. Υπάρχουν σοβαρά επιχειρήματα υπέρ της υποχρεωτικής επικουρικής ασφάλισης. Το ισχυρότερο είναι ότι οι νέοι, με την αισιοδοξία της ηλικίας τους, σπάνια αποταμιεύουν. Η υποχρεωτική επικουρική ασφάλιση τους αναγκάζει να το κάνουν, για να έχουν όταν γεράσουν, ώστε να μη γίνουν βάρος στο σύνολο. Πάντως, όταν το κράτος εμπλέκεται στην επικουρική ασφάλιση, και ιδίως όταν την επιδοτεί, τότε αρχίζει κι εκείνη να μοιάζει όλο και περισσότερο με την κύρια ασφάλιση και γίνεται δύσκολο να τις ξεχωρίσουμε.

3.3. Χρηματοδότηση Συστημάτων Κοινωνικής Ασφάλισης¹⁴

Όταν πρωτοέγινε η κοινωνική ασφάλιση , τις εισφορές τις πλήρωναν οι εργαζόμενοι. Αργότερα, άρχισαν να πληρώνουν και οι εργοδότες και τελευταίο το κράτος. Έτσι, ένα σύγχρονο διανεμητικό σύστημα έχει συνήθως τρεις βασικές πηγές χρηματοδότησης και, επιπλέον, ό,τι έσοδα προκύψουν από τη διαχείριση των αποθεματικών του, εφόσον υπάρχουν. Ακόμη και τα διανεμητικά συστήματα διατηρούν κάποια αποθεματικά για ταμειακούς λόγους. Οι αναλογίες της χρηματοδότησης από τρεις βασικές πηγές είναι διαφορετικές από τη μία χώρα στην άλλη. Υπάρχουν ακραίες περιπτώσεις, όπως της Αυστραλίας, όπου όλη η δαπάνη για το υποχρεωτικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης

¹⁴ Βλ. Προβόπουλος Γ., Κοινωνική Ασφάλιση – Μακροοικονομικές Όψεις του Χρηματοδοτικού Προβλήματος, IOBE, Αθήνα 1987

βαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό. Υπάρχουν, επίσης, ιδιομορφίες, όπως η ελληνική, όπου το κράτος εισπράττει από όλους φόρους υπέρ τρίτων, αγγελιόσημο κλπ., που ενισχύουν ορισμένα ταμεία.

Το απόλυτο ύψος της χρηματοδότησης του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης εξαρτάται από παράγοντες όπως η σύνθεση του πληθυσμού και το ακαθάριστο εθνικό προϊόν (ΑΕΠ). Στην Ευρωπαϊκή Ένωση οι δαπάνες για κοινωνικές ασφαλιστικές παροχές απορροφούσαν στα μέσα της δεκαετίας του 1990 περίπου το 30% του ΑΕΠ, με τάσεις αυξητικές¹⁵. Σε αυτό το επίπεδο περίπου βρίσκεται και η Ελλάδα. Η δαπάνη μόνο για συντάξεις ανέβηκε από 4,3% του ΑΕΠ το 1965 στο 12,3% το 1992 και σήμερα έχει ξεπεράσει το 13%. Τη δαπάνη αυτή μοιράζονται εργαζόμενοι, εργοδότες και κρατικός προϋπολογισμός («**τρία πόδια**»).

Σε αρκετές περιπτώσεις, εκείνοι που πληρώνουν πραγματικά δεν είναι εκείνοι που φαίνεται ότι πληρώνουν. Το κόστος του ασφαλιστρού που καταβάλλουν εργαζόμενοι και εργοδότες μετακυλιέται στο κόστος της παραγωγής και καταλήγει στις τιμές που πληρώνουν οι καταναλωτές για αγαθά και υπηρεσίες. Αν σε μια χώρα το κόστος είναι υψηλό, συγκριτικά με άλλες, αυτό μειώνει την ανταγωνιστικότητα της και τροφοδοτεί τον πληθωρισμό. Τόσο ο πληθωρισμός όσο και η οικονομική δυσπραγία βλάπτουν περισσότερο τις ασθενέστερες οικονομικά τάξεις και, ιδίως, τους συνταξιούχους.

Το «τρίτο πόδι», η συνεισφορά του προϋπολογισμού, δηλαδή, προέρχεται από τη φορολογία. Θεωρητικά, μπορεί να υποστηριχτεί ότι ενισχύει τον αναδιανεμητικό χαρακτήρα του συστήματος. Αυτό, βέβαια, μπορεί να είναι λάθος. Όπου ο όγκος των φορολογικών εσόδων, όπως στην Ελλάδα, προέρχεται από την έμμεση φορολογία, το βάρος πέφτει πάλι στους πολλούς. Ακόμη πιο ισοπεδωτική είναι η χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης με δημόσιο δανεισμό. Η εξυπηρέτηση του χρέους πέφτει πάνω και στις επόμενες γενιές.

Τελικά, ένα διανεμητικό σύστημα μπορεί να καταλήξει να πληρώνουν όλοι για όλους και να μην είναι καθόλου ξεκάθαρο ποιοι πληρώνουν τα περισσότερα, ποιοι έχουν τη δυνατότητα να περνούν το κόστος σε άλλους, ποιοι ξεφεύγουν τελείως.

¹⁵ Νεκτάριος, Μιλτιάδης, «Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα : Προτάσεις για μια Συνολική Μεταρρύθμιση», Αθήνα, 1996

3.3.1. Χρηματοδότηση της Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα ¹⁶

Οι συντάξεις δεσπόζουν στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική ζωή στην Ελλάδα. Όσον αφορά στην οικονομία, σε συντάξεις και εφάπαξ διοχετεύεται άνω του 13% του ΑΕΠ, ενώ το ποσό που συλλέγεται ως ασφαλιστικές εισφορές υπερβαίνει τις περισσότερες πηγές φορολογίας¹⁷. Όσον αφορά στην κοινωνική πολιτική, οι κάθε είδους συντάξεις υπερβαίνουν το 50% των συνολικών δαπανών της κοινωνικής προστασίας. Παράλληλα, οι συνταξιούχοι αποτελούν τη μεγαλύτερη επαγγελματική ομάδα αφού ο αριθμός τους ξεπερνά τα δύο εκατομμύρια και συνεχώς αυξάνεται. Το σύστημα που χορηγεί τις συντάξεις πήρε τη σημερινή του μορφή τη δεκαετία του '50 ενώ σήμερα βρισκόμαστε σε μια μεταβατική περίοδο προσπάθειας εκσυγχρονισμού του, που ξεκίνησε με την ψήφιση του νόμου 3029/2002.

Οι συνταξιοδοτικές παροχές χρηματοδοτούνται από τρεις πηγές¹⁸: ο εργοδότης κι ο εργαζόμενος μοιράζονται τις εισφορές σε αναλογία που ποικίλει ανάλογα με το Ταμείο, και το Κράτος προσθέτει επιδοτήσεις και επιχορηγήσεις. Το 2001, οι εισφορές των εργοδοτών και των εργαζομένων αποτελούσαν το 66% περίπου των συνολικών εισπράξεων, αφήνοντας το 34% για το κράτος.

Η κρατική συμμετοχή στο νέο σύστημα, έχει τη μορφή επίσημης τριμερούς χρηματοδότησης. Δηλαδή, περιλαμβάνει επιχορηγήσεις, κοινωνικούς πόρους και έμμεση χρηματοδότηση, όπως επιδοτήσεις από δημόσιες επιχειρήσεις. Δεδομένου ότι δεν ορίζεται διαδικασία καθορισμού της κρατικής συμμετοχής, η οποία συνεπώς μπορεί να αυξάνεται από έτος σε έτος, η πρόσκρουση σε χρηματοοικονομική ανεπάρκεια δύσκολα δικαιολογεί ή υποχρεώνει τον περιορισμό δαπανών.

Για τους ασφαλισμένους του νέου συστήματος, δεν υπάρχει πλαφόν εισφορών αν και υπάρχει στις παροχές. Παρόλα αυτά ένα σημαντικό και σύννηθες πρόβλημα αποτελεί η εισφοροδιαφυγή. Το αρνητικό αυτό φαινόμενο παίρνει διάφορες μορφές, αρχίζοντας από την πλήρη διαφυγή ολόκληρων επιχειρήσεων, ως την αποφυγή δήλωσης εργαζομένων, ενώ η ελλειμματική δήλωση των ωρών εργασίας ή του εισοδήματος από τον μισθό είναι σχεδόν καθολικό φαινόμενο. Επομένως, το θεσμοθετημένο ποσοστό εισφορών του ΙΚΑ,

¹⁶ Βλ. Τήνιος Π.- Borsch Supan A., *Το ελληνικό σύστημα συντάξεων: στρατηγικό πλαίσιο για την ασφαλιστική μεταρρύθμιση*, στο Οικονομικές επιδόσεις και προοπτικές της Ελλάδος, εκδ. Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα 2002

¹⁷ Περιοδικό Οικονομικός Ταχυδρόμος, « Για ποια Ασφαλιστική Μεταρρύθμιση μιλάμε ; », Προβόπουλος Γ., Κατόπουλος Π., Αθήνα 2001

¹⁸ Ζερβού Φ. « Η Χρηματοδότηση του Συνταξιοδοτικού Συστήματος , 1981-2000, Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ), Αθήνα 1988

αν και σε σύγκριση με άλλες χώρες της ΕΕ είναι ιδιαίτερα υψηλό, δεν απεικονίζει την πραγματική επιβάρυνση για τη μέση επιχείρηση.

3.4. Η Αρχιτεκτονική των Συστημάτων

Σύμφωνα με τη Διάταξη των Δικαιωμάτων του ανθρώπου « κάθε άνθρωπος έχει το δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση ». Η Διακήρυξη ψηφίστηκε ομόφωνα από τα Ηνωμένα Έθνη το 1948, πριν από 53 χρόνια. Σήμερα όλες οι χώρες που είναι μέλη του ΟΟΣΑ¹⁹ και πολλές άλλες έχουν συστήματα κοινωνικής ασφάλισης που καλύπτουν το σύνολο, ή σχεδόν, των κατοίκων τους.

Όλα τα συστήματα υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης, παρ'όλες τις διαφορές τους, έχουν αποδεχθεί δύο βασικές αρχές :

- Οι πιο φτωχοί, και γενικά, τα άτομα που είναι ανίκανα να φροντίσουν τον εαυτό τους πρέπει να έχουν προτεραιότητα στις παροχές του συστήματος.
- Το σύστημα οφείλει να αναγνωρίζει ότι οι παροχές πρέπει να είναι ανάλογες με τις εισφορές.

Οι δύο αυτές αρχές αντιφάσκουν. Από τη μία, μας λένε ότι πρέπει να βοηθούνται οι αδύνατοι και, από την άλλη, ότι πρέπει να υπάρχει κατά το δυνατόν ίση μεταχείριση. Όλα τα συστήματα αναγνωρίζουν την αξία και των δύο αρχών και προσπαθούν να τις παντρέψουν.

Ανάλογα με το συσχετισμό των πολιτικών δυνάμεων και τα οικονομικά μέσα που διαθέτει, η κάθε χώρα υιοθετεί κάποιο μείγμα με αναδιανεμητικά στοιχεία (μεταφορά από τους πλούσιους ή από όλους σε εκείνους που έχουν ανάγκη) και ανταποδοτικά στοιχεία (επιστροφή παροχών ανάλογα με τις εισφορές).

Αυτό επιτυγχάνεται συνήθως φτιάχνοντας συστήματα που έχουν τρεις πυλώνες (ή άξονες ή επίπεδα) :

- ✓ Στον πρώτο πυλώνα, οι εισφορές είναι υποχρεωτικές για όλους – ή μπορεί να χρηματοδοτείται κατευθείαν από τον προϋπολογισμό, συνήθως, από εισφορές και από τον προϋπολογισμό. Συντάξεις εγγυημένες από το κράτος παίρνουν όλοι, αν και σε μερικές χώρες οι πιο εύποροι εξαιρούνται. Υπάρχουν πολλές παραλλαγές με ανώτατες και κατώτατες συντάξεις ανάλογα με το ύψος των εισφορών, την

¹⁹ Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, όπου μετέχουν σχεδόν όλες οι οικονομικά αναπτυγμένες χώρες του κόσμου και μερικές υπανάπτυκτες.

αναγνώριση ειδικών περιπτώσεων για πρόωρη έξοδο, όπως αναπηρία κλπ. σαν γενικός κανόνας, πάντως, οι συντάξεις τείνουν να είναι ισοπεδωτικές και με σχετικά χαμηλό ποσοστό αναπλήρωσης²⁰. Ο πρώτος πυλώνας ικανοποιεί την αρχή της στήριξης των αδυνάτων, είναι αναδιανεμητικός και σκοπός του είναι να βάλει ένα δίκτυ ασφαλείας κάτω από όλους και, ανάλογα με τα μέσα που υπάρχουν, να τους παρέχει ένα ευπρεπές επίπεδο διαβίωσης.

✓ Ο δεύτερος πυλώνας είναι επίσης υποχρεωτικός, αν και υπάρχουν εξαιρέσεις. Ισχύει κυρίως μέσα σε ομοειδείς ομάδες ασφαλισμένων, επαγγέλματα και επιχειρήσεις και, πρόσφατα, σε ορισμένες χώρες έχει γίνει υποχρεωτικός και για τους ελεύθερους επαγγελματίες. Εισφορές καταβάλλουν οι εργαζόμενοι και οι εργοδότες και οι παροχές μπορεί να είναι απόλυτα ή μερικά ανταποδοτικές, δηλαδή με κάποια ανώτατα και κατώτατα όρια. Όπως και στον πρώτο πυλώνα συναντάμε μεγάλη ποικιλία παραλλαγών. Στόχος του δεύτερου πυλώνα είναι η ενίσχυση του ποσοστού αναπλήρωσης εισοδήματος έτσι ώστε η σύνταξη να έχει σχέση με το τι κέρδιζε ο ασφαλισμένος όταν εργαζόταν. Σε ορισμένες χώρες ο ασφαλισμένος μπορεί να επιλέγει τη διαχείριση του κεφαλαίου που δημιουργείται από τις εισφορές του.

✓ Ο τρίτος πυλώνας είναι η μη υποχρεωτική ιδιωτική ασφάλιση. Εισφορές καταβάλλει ο ασφαλισμένος και, συχνά, ο εργοδότης του. Είναι απόλυτα ανταποδοτικός και χρηματοδοτείται με τον κεφαλαιοποιητικό τρόπο. Σε ορισμένες χώρες το κράτος ενθαρρύνει τους πολίτες να κάνουν όσο γίνεται μεγαλύτερη χρήση του τρίτου πυλώνα. Αυτό γίνεται με φορολογικά κίνητρα. Εισφορές στην ιδιωτική ασφάλιση έχουν χαμηλότερη ή καθόλου φορολογία.

Τέλειο ασφαλιστικό σύστημα δεν υπάρχει πουθενά, αλλά η αρχή των τριών πυλώνων, αν εφαρμοστεί σωστά, ικανοποιεί τις βασικές αρχές της κοινωνικής ασφάλισης. Παρέχει πρόνοια στους αδυνάτους, αναγνωρίζει έναν βαθμό ανταποδοτικότητας και, επιπλέον, δίνει την ευχέρεια στον ασφαλισμένο να επιλέξει τον βαθμό αναπλήρωσης του εισοδήματος του και τη χρονική στιγμή αποχώρησης του από την εργασία. Σχεδόν όλα τα ασφαλιστικά συστήματα προβλέπουν τους τρεις πυλώνες, αλλά, πολύ συχνά, ο δεύτερος ή και ο τρίτος είναι εξαιρετικά ατροφικοί. Τελευταία, η τάση διεθνώς είναι να ενισχυθούν οι ατροφικοί αυτοί πυλώνες με νομοθέτηση κινήτρων. Η ανάγκη αυτή υπαγορεύεται από τις δημογραφικές εξελίξεις. Όσο πληθαίνουν οι συνταξιούχοι σε

²⁰ Η σύνταξη αναπληρώνει το εισόδημα που χάνει ο ασφαλισμένος όταν σταματήσει να εργάζεται. «Βαθμός αναπλήρωσης» είναι το ποσοστό του χαμένου εισοδήματος που καλύπτει η σύνταξη.

σχέση με τους εργαζομένους τόσο μεγαλώνει το βάρος της στήριξης του πρώτου πυλώνα από τον προϋπολογισμό. Οι δύο αυτοί πυλώνες θα καλούνται στο μέλλον να συμμεριστούν όλο και περισσότερο το βάρος αυτό.

3.5. Η Επίδραση του Δημογραφικού στο Ασφαλιστικό

3.5.1. Το Δημογραφικό

Οι εξελίξεις στη σύνθεση του πληθυσμού παίζουν καθοριστικό ρόλο στην πορεία των ασφαλιστικών συστημάτων. Όταν η αναλογία των νέων και εργαζομένων είναι υψηλή σε σχέση με τους ηλικιωμένους και συνταξιοδοτούμενους, ο ασφαλιστικός φορέας είναι υγιής. Όταν η σχέση είναι αντίστροφη, λίγοι πληρώνουν εισφορές, πολλοί παίρνουν σύνταξη, τότε ο φορέας είναι προβληματικός. Η σύνθεση του πληθυσμού μιας χώρας δεν είναι σταθερή. Οι αναλογίες μεταβάλλονται για διάφορους λόγους, όπως : περίοδοι υψηλής ή χαμηλής γεννητικότητας, παράταση μέσου όρου ζωής, μετανάστευση.

Τα ασφαλιστικά συστήματα πρέπει να παρακολουθούν συνεχώς τις δημογραφικές τάσεις και να προσαρμόζουν περιοδικά τους όρους συνταξιοδότησης στα πραγματικά δημογραφικά δεδομένα²¹.

Αλλιώς κινδυνεύουν, ιδίως όταν οι τάσεις είναι προς την κατεύθυνση της γήρανσης του πληθυσμού. Αυτό ακριβώς το φαινόμενο παρατηρείται εδώ και αρκετές δεκαετίες στα πλούσια κράτη της Δύσης και στην Ελλάδα. Γεννιούνται λιγότερα παιδιά απ'ότι πριν και ο πληθυσμός μένει στάσιμος ή λιγοστεύει²². Συγχρόνως, με την πρόοδο της ιατρικής, οι άνθρωποι ζουν περισσότερο. Λιγοστεύουμε, αλλάζει η αναλογία των νέων προς τους ηλικιωμένους. Έτσι, ενώ το 1975 γεννήθηκαν στην Ελλάδα 155.000 παιδιά, το 1990 μόλις 85.000. Το 1928 ο μέσος όρος ζωής του Έλληνα άνδρα ήταν 45 χρόνια και της γυναίκας 48. Το 1990 ήταν 75 και 80 χρόνια αντίστοιχα. Υπάρχει πλήθος, λοιπόν, στοιχείων τα οποία δείχνουν ότι η τάση της υπογεννητικότητας και της γήρανσης όχι μόνο θα συνεχιστεί στο μέλλον αλλά θα ενταθεί όσο θα φεύγουν και δεν θα ανανεώνονται οι γενιές πριν το 1980.

²¹ Βλ. Τήνιος Π., « Κοινωνία, Οικονομία, Συντάξεις : Κρυμμένος Θησαυρός; », Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2001

²² Βλ. Γιαννίτσης Τ., « Το Ασφαλιστικό (ως Ορφανό Πολιτικής) και μια Διέξοδος, Εκδόσεις Πόλις, Αθήνα 2007

Οι δημογραφικές εξελίξεις επηρεάζουν τα πάντα σε μια χώρα. Άμυνα, εκπαίδευση, υγεία, υποδομή, όλα. Υπαγορεύουν το πώς θα παραχθεί και θα κατανεμηθεί το εισόδημα της χώρας, κι έτσι έχουν μεγάλη επίδραση στο ασφαλιστικό. Αν δεν αλλάξει το σύστημα, σε λίγες δεκαετίες θα αναλογεί ένας εργαζόμενος για κάθε συνταξιούχο και το ποσοστό του εθνικού προϊόντος που θα πηγαίνει στην κοινωνική ασφάλιση και πρόνοια θα ξεπερνά το 50% από 30% που είναι σήμερα. Χώρες όπως η Σουηδία, η Φιλανδία, η Γερμανία ήδη προχώρησαν σε προσαρμογές στα ασφαλιστικά τους συστήματα, για να προλάβουν τα προβλήματα που θα δημιουργήσει η γήρανση. Παράλληλα, δίνουν κίνητρα για να αυξήσουν τη γεννητικότητα.

Το δημογραφικό αναφέρεται συχνά ως η αιτία της κακοδαιμονίας της κοινωνικής ασφάλισης. Αυτό το επιχείρημα αποτελεί δικαιολογία που δεν ευσταθεί.. Οι τάσεις στην αλλαγή της σύνθεσης των πληθυσμών μπορούν να προβλεφθούν με αρκετή ακρίβεια και δίνουν προειδοποιήσεις πριν εμφανιστούν τα προβλήματα. Όταν οι προειδοποιήσεις οδηγήσουν στις απαραίτητες βαθμιαίες αλλαγές εγκαίρως, τότε το σύστημα έχει περισσότερες πιθανότητες να επιβιώσει και να παραμείνει υγιές. Όταν οι προειδοποιήσεις του δημογραφικού αγνοούνται για καιρό, τότε το σύστημα κινδυνεύει και, για να επιβιώσει, έχει ανάγκη από πολύ ριζικότερες και οδυνηρές, εκ των υστέρων, αλλαγές.

Η μη έγκαιρη προσαρμογή μπορεί να οφείλεται στην άγνοια ή αδιαφορία ενός ασφαλιστικού συστήματος, συχνά σε πολιτική αδυναμία να την επιβάλουν ή σε κυνήγι βραχυπρόθεσμων πολιτικών κερδών. Για παράδειγμα, ένα σύστημα ή φορέας κοινωνικής ασφάλισης που αρχίζει να λειτουργεί σε περίοδο κατά την οποία η αναλογία των νέων εργαζομένων στον πληθυσμό είναι υψηλή, δημιουργεί περισσεύματα. Τα περισσεύματα αυτά το σύστημα έχει την επιλογή να τα αποταμιεύσει, για να υπάρχουν όταν έρθουν χειρότερες μέρες, ή να τα μοιράσει άμεσα σε υψηλότερες παροχές. Αν γίνει το δεύτερο και έρθουν χειρότερες μέρες κάποτε, τότε αποδεικνύεται εξαιρετικά δύσκολο νομικά και ιδίως πρακτικά να μειωθούν παροχές που θεωρούνται « κερτημένες ».

Οι δημογραφικές εξελίξεις δεν θίγουν όλους τους ασφαλισμένους με τον ίδιο τρόπο και στον ίδιο βαθμό, ιδίως, όταν κάποιο σύστημα είναι κομματιασμένο σε πλήθος από φορείς. Μερικοί από τους φορείς είναι υγιείς με πλεονάσματα, γιατί έχουν ιδρυθεί πρόσφατα ή αφορούν επαγγέλματα στα οποία αυξάνει η απασχόληση. Άλλοι φορείς,

πάλι, βρίσκονται στο στάδιο της ωρίμανσης²³ και άλλοι, τέλος, υφίστανται τις αρνητικές συνέπειες της δημογραφικής αλλαγής. Σε αυτούς τους τελευταίους δημιουργούνται ελλείμματα. Τοι δημογραφικό δεν χτυπά όλους την ίδια στιγμή και με την ίδια ένταση.

Το δημογραφικό δεν αφορά μόνο το ασφαλιστικό αλλά την οικονομία γενικότερα και, μέσω αυτής, επανέρχεται για να επηρεάσει το ασφαλιστικό. Για παράδειγμα, όσο γερνά ένας πληθυσμός αυξάνουν οι δαπάνες για περίθαλψη, φάρμακα κλπ. Τα χρήματα για να καλυφθεί η ανάγκη αυτή θα “βγουν” από το ίδιο συρτάρι από το οποίο βγαίνουν οι συντάξεις και άλλες δαπάνες.

Συμπερασματικά, οι δημογραφικές εξελίξεις αποτελούν μια σιδερένια μέγγενη, από την οποία το ασφαλιστικό σύστημα, αλλά και γενικότερα η οικονομία είναι αδύνατον να ξεφύγουν.

3.5.2. Τι Λύσεις Υπαγορεύει το πρόβλημα

Μπροστά στις αρνητικές δημογραφικές εξελίξεις, ένα ασφαλιστικό σύστημα, για να παραμείνει βιώσιμο, πρέπει να κάνει ένα ή περισσότερα από τα παρακάτω :

- Αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης
- Αύξηση των εισφορών
- Μείωση των παροχών – συντάξεων
- Αύξηση του αριθμού των ασφαλισμένων

Όσο πιο σταθερά παραμείνουν κάποιο από τα τέσσερα, τόσο πιο πολύ θα πρέπει να αλλάξουν τα άλλα.

Το δημογραφικό είναι μια σκληρή πραγματικότητα , από την οποία είναι αδύνατον να ξεφύγουμε. Είναι όμως προβλέψιμο από νωρίς και αντιμετωπίζεται με τον σωστό σχεδιασμό. Οι περισσότερες χώρες που είχαν το πρόβλημα τον έχουν κάνει ήδη, οι σοβαρότερες προληπτικά.

Στην Ελλάδα, αντί προληπτικών μέτρων, μετατίθεται το πρόβλημα αυξάνοντας το ύψος των εισφορών και τη φορολογία. Με τον τρόπο αυτό, μειώνεται η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας μας, αλλά ταυτόχρονα γίνεται και κάτι χειρότερο. Διαπράττεται μια μεγάλη αδικία εις βάρος των νέων και εκείνων που δεν έχουν ακόμη γεννηθεί.

²³ Ένας ασφαλιστικός οργανισμός βρίσκεται σε ωρίμανση «όταν η αναλογία συνταξιούχων προς ασφαλισμένους και το επίπεδο παροχών παραμένουν σταθερά». Στην πραγματικότητα, η ωρίμανση είναι συνήθως ένα μεταβατικό στάδιο που διέρχεται ένας ασφαλιστικός φορέας καθοδόν προς την προβληματικότητα. Πριν σαπίσει κάτι ωριμάζει.

Θεσπίζοντας για τους εαυτούς τους τη διατήρηση υψηλών παροχών, οι ηλικιωμένοι περνούν το βάρος των παροχών αυτών στις επερχόμενες γενιές, σ' εκείνους που δεν έχουν ακόμη ευαισθητοποιηθεί ή δεν έχουν καν ψήφο. Κάθε γενιά όμως που θα έρχεται θα είναι πιο ολιγάριθμη από την προηγούμενη, ενώ θα πρέπει να κουβαλά όλο και μεγαλύτερη αναλογία γερόντων. Πόσο όμως ακόμη θα αντέξει η «εύκολη» λύση ?

3.5.3. Πως Αντιμετωπίζεται το Δημογραφικό στην Ελλάδα

Κανείς δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι δεν είχαμε έγκαιρη προειδοποίηση για τις δημογραφικές εξελίξεις . Εδώ και πολλά χρόνια δημοσιεύονται τακτικά μελέτες, από Έλληνες αλλά και από διεθνείς οργανισμούς, επάνω στο δημογραφικό μας πρόβλημα. Όλες συμφωνούν ότι οι εξελίξεις θα συνεχίσουν να είναι αρνητικές στο μέλλον και εισηγούνται μέτρα για να προλάβουμε τις συνέπειες. Η πραγματικότητα αυτή αντιμετωπίστηκε κυρίως με άρνηση από τους υπεύθυνους. Ενώ επί δύο τουλάχιστον δεκαετίες όλα τα σημάδια συνηγορούσαν υπέρ ενός πιο αυστηρού και νοικοκυρεμένου συστήματος, συνέχισε να γίνεται το αντίθετο. Να χαλαρώνει η πειθαρχία και να αυξάνονται οι παροχές.

Βέβαια, έγιναν κάποιες προσπάθειες να δρομολογηθεί κάποια λύση, ιδίως το 1990 και 1992, αλλά έμειναν ξεκρέμαστες και μερικές, μάλιστα, ίσως έβλαψαν, ανακουφίζοντας τις άμεσες πιέσεις και αναβάλλοντας τις ριζικές λύσεις.

Παράλληλα, εμφανίζονται και κάποιοι « ειδικοί » με θεωρίες ότι το ασφαλιστικό μπορεί να λυθεί δίχως ριζικά μέτρα. Τέτοιοι ισχυρισμοί πιάνουν στον πολύ κόσμο, που κι εκείνος δεν θέλει να ακούει δυσάρεστα. Υπάρχει για παράδειγμα, η θεωρία της συνομωσίας όπου υποστηρίζεται ότι η συζήτηση για πρόβλημα στο ασφαλιστικό, ωρολογιακή βόμβα κλπ. είναι κινδυνολογία των πλουσίων, ότι τα περί υπερβολικά υψηλών εισφορών που βλάπτουν την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας είναι αβάσιμα και ότι το πρόβλημα λύνεται εύκολα με φορολογία.

Άλλη μαγική λύση υποτίθεται ότι θα προέλθει από την πάταξη της εισφοροδιαφυγής. Καθ' όλα επιθυμητή, δεν πρόκειται να αποδώσει. Ήδη η εισφοροδιαφυγή²⁴ κυνηγιέται άγρια, αλλά, κι αν ακόμη περιοριστεί, απλώς θα απαλύνει κάπως το πρόβλημα. Ας μην ξεχνάμε, επίσης , ότι ο μεγαλύτερος εισφοροδιαφεύγων είναι το ίδιο το κράτος.

²⁴ Περιοδικό Οικονομικός Ταχυδρόμος, «Εισφοροδιαφυγή : Η μεγάλη πληγή των Ασφαλιστικών Ταμείων », Ποτήρη Θ., Αθήνα 2003

Άλλη πανάκεια είναι η μείωση της ανεργίας. Έστω και αν δεχτούμε ότι μειώνεται στο μισό απ' ότι είναι σήμερα, θα έχουμε ακόμη 250.000 εργαζόμενους, πράγμα πολύ καλό, γιατί θα πλήρωναν εισφορές και δεν θα ήταν βάρος για επιδόματα. Αλλά δεν θα έδινε λύση. Σύμφωνα με υπολογισμούς του Υπουργείου Εργασίας,²⁵ και με μηδενική ακόμα ανεργία, το πρόβλημα θα γινόταν απλώς λίγο ηπιότερο. Για να καλυφθεί το κόστος από την προβλεπόμενη αύξηση των νέων συνταξιούχων τα επόμενα δέκα χρόνια, θα χρειαζόταν να αυξηθούν οι εργαζόμενοι που πληρώνουν εισφορές κατά κάτι περισσότερο από ένα εκατομμύριο. Αυτό για να διατηρηθεί ή ήδη κακή σχέση : δύο εργαζόμενοι ανά έναν συνταξιούχο. Όμως οι δημοσιογράφοι μας λένε ότι στα επόμενα δέκα χρόνια οι εργαζόμενοι θα μειωθούν, ακόμη και αν πέσει σημαντικά το ποσοστό ανεργίας. Δεν υπάρχει από μηχανής θεός.

3.5.4. Η μετανάστευση

Το δημογραφικό μπορεί να ανακουφιστεί με τη μετανάστευση. Με το να έρχονται και να εγκαθίστανται μόνιμα στην Ελλάδα ξένοι ή Έλληνες της διασποράς, σε ηλικίες εργασίμες – αν οι αριθμοί είναι μεγάλοι -, είναι δυνατόν να αλλάξει η αναλογία νέων προς ηλικιωμένους, να αυξηθεί η γεννητικότητα και, εφόσον μπουκ στην νόμιμη αγορά εργασίας και πληρώνουν εισφορές, να ορθοποδήσει το σύστημα.

Η χώρα μας όπως και η Δυτική Ευρώπη γενικότερα, περιβάλλεται από εκατομμύρια οικονομικά ταλαιπωρημένων, διαφόρων φυλών κι θρησκειών, που προσπαθούν να μεταναστεύσουν σε αυτή. Ήδη μέσα σε δέκα χρόνια η Ελλάδα έχει δεχτεί, κυρίως παράνομα, πολλούς οικονομικούς μετανάστες, τον ακριβή αριθμό των οποίων κανείς δεν γνωρίζει. Τα μισά σχεδόν παιδιά που γεννήθηκαν το 1999 ήταν παιδιά αλλοδαπών. Στις μικρότερες τάξεις των δημόσιων σχολείων η αναλογία μαθητών αλλοδαπής προέλευσης ξεπερνά το 50% σε πολλές περιπτώσεις.

Σε βάθος χρόνου, αν συνεχιστεί η εισροή μεταναστών με τους τωρινούς ρυθμούς και αν νομιμοποιηθούν όλοι οι οικονομικοί μετανάστες και απορροφηθούν από τον παραγωγικό πληθυσμό, θα συμβάλλουν στην μετρίαση του προβλήματος.

Βέβαια, αξίζει να διερευνηθεί εάν ένα μεγάλο κίνητρο της εργοδοσίας στη χρησιμοποίηση ξένων είναι η αποφυγή καταβολής των νομίμων ασφαλιστικών εισφορών και αν θα συνεχίσουν να τους χρησιμοποιούν στον ίδιο βαθμό, όταν θα είναι

²⁵ www.ypergka.gr

υποχρεωμένοι να τους εγγράψουν σε κάποιο ταμείο. Μήπως, η μετανάστευση, τελικά, μεταφραστεί κάποτε σε πρόβλημα απορρόφησης περισσότερων ανέργων .

3.6. Επιτακτική η Επίλυση του Ασφαλιστικού²⁶

Σήμερα περισσότερο από ποτέ άλλοτε κρίνεται επιτακτική η επίλυση του ασφαλιστικού²⁷. Επί δεκαετίες ακούμε και διαβάζουμε ότι το ασφαλιστικό είναι άδικο, παρουσιάζει κοινωνικό-ασφαλιστικές ανεπάρκειες²⁸, βρίσκεται σε κρίση. Εφημερίδες και μέσα ενημέρωσης ασχολούνται για λίγο καιρό με το θέμα και μετά κοπάζει. Δικαιολογημένα, ο πολύς κόσμος θεωρεί πως ο θόρυβος περιλαμβάνει μεγάλο ποσοστό κινδυνολογίας. Δεν είναι έτσι όμως. Η αποσόβηση των κρίσεων ως τώρα είχε υψηλό κόστος για όλους. Από 4,5% του εθνικού εισοδήματος το 1965, η δαπάνη για σύνταξη έχει ξεπεράσει το 13%. Οι εισφορές εργαζομένων στο ΙΚΑ από 9% το 1976 σε 16% το 1997 και οι εισφορές εργοδοτών από 9,5% σε 28%.

Οι κρίσεις ξεπεράστηκαν βομβαρδίζοντας το πρόβλημα με χρήματα. Όταν δεν έφταναν τα υπάρχοντα η λύση ερχόταν διά του πιεστηρίου. Αν είχε έλλειμμα το ΙΚΑ, ΝΑΤ ή άλλο ταμείο, η κυβέρνηση, όποια τύχαινε να είναι στα πράγματα, τύπωνε χρήμα και πλήρωνε ή έδινε εγγύηση στις τράπεζες να δανείζουν τα ταμεία. Σε άλλες περιπτώσεις, αύξανε κατευθείαν το δημόσιο χρέος. Ο πληθωρισμός και το δημόσιο χρέος είναι η πιο δημοκρατική μορφή χρηματοδότησης, γιατί την πληρώνει ο κόσμος και, ειδικά το χρέος, και οι επόμενες γενεές. Ο πληθωρισμός έχει, επίσης, ευνοϊκή επίδραση στο ταμειακό πρόβλημα του ασφαλιστικού συστήματος, γιατί μειώνει τις πραγματικές συντάξεις.

Με τέτοιες μεθόδους, περνούσε για τους αρμόδιους προσωρινά ο πονοκέφαλος του ασφαλιστικού, μέχρι να επιστρέψει και να βρει, συνήθως τους διαδόχους τους. Το ζητούμενο ήταν να περάσει η κρίσιμη καμπή, εκλογές, συνέδριο ή άλλο κρίσιμο πολιτικό σταυροδρόμι.

Πλέον, όμως δεν μπορεί να γίνεται αυτό, καθώς η Ελλάδα έχει μπει στην ΟΝΕ και δεν της επιτρέπεται να τυπώνει ευρώ. Ούτε μπορεί να δανείζεται απεριόριστα, αντίθετα είναι υποχρεωμένη να μειώσει το δημόσιο χρέος. Για να ξεπεραστεί μια επόμενη ενδεχόμενη κρίση, συνεπώς, θα πρέπει να αυξηθούν οι εισφορές, η Ελλάδα έχει όμως ήδη τις

²⁶ Βλ. Τήνιος Π., « Κοινωνία, Οικονομία, Συντάξεις : Κρυμμένος Θησαυρός; », Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2001

²⁷ Περιοδικό Οικονομικός Ταχυδρόμος, « Δεν υπάρχει πλέον άλλοθι για το Ασφαλιστικό : Το Ασφαλιστικό Σύστημα είναι άδικο και αναποτελεσματικό με προδιαγεγραμμένο το αδιέξοδο..», Παπαγιαννίδης Α. Θ., Αθήνα 2001

²⁸ Ρομπόλης Σ., Ρωμανιάς Γ., « Αναλογιστική Μελέτη του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα », ΙΝΕ ΓΣΕΕ ΑΔΕΔΥ, Αθήνα 2001, www.inegsee.gr

υψηλότερες εισφορές στην Ευρώπη. Νέα αύξηση θα κάνει την οικονομία ακόμα λιγότερο ανταγωνιστική, θα οδηγήσει σε περισσότερη ανεργία και εισφοροδιαφυγή και θα καταλήξει εις βάρος του συστήματος. Ένας άλλος τρόπος, είναι η αύξηση των φόρων, το οποίο είναι εξαιρετικά δύσκολο επίσης, καθώς οι φόροι είναι ήδη τώρα πολύ υψηλοί, και είναι αμφίβολο αν θα τους αντέξει η οικονομία.

Τα χρονικά περιθώρια για ριζική λύση του ασφαλιστικού έχουν στενέψει ασφυκτικά²⁹.

²⁹ Περιοδικό Οικονομικός Ταχυδρόμος, «Με Παρρησία πρέπει να γίνει η Ασφαλιστική Μεταρρύθμιση», Νικόλαου Ν., Αθήνα 2001

Κεφάλαιο 4

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

4.1. Ασφαλιστικό και Ευρωπαϊκή Ένωση

Το ασφαλιστικό ανεβαίνει σταθερά στην ιεράρχηση των θεμάτων που απασχολούν την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό είναι επόμενο, γιατί δεν νοείται Ενωμένη Ευρώπη, με δικαίωμα ελεύθερης διακίνησης, εγκατάστασης και εργασίας, δίχως ενιαίο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Για να φτάσουμε εκεί, θα περάσουν ακόμη χρόνια, αλλά η πορεία έχει αρχίσει.

Αναγνωρίζοντας την πολιτικά εκρηκτική φύση του θέματος και τις τεχνικές δυσκολίες, τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς το παρόν έχουν υιοθετήσει μια έμμεση τακτική βαθμιαίας προσέγγισης. Αποφεύγουν απευθείας παρεμβάσεις στα εσωτερικά κρατών – μελών σε θέματα που σχετίζονται με την κοινωνική ασφάλιση³⁰. Άλλωστε, δεν έχουν ακόμη την εξουσία να το κάνουν ούτε, πιθανώς, τη διάθεση. Αρκούνται στη ρύθμιση προβλημάτων όπως αυτό της μεταφοράς ασφαλιστικών δικαιωμάτων μεταναστών και παλιννοστούντων. Καθιερώνουν κανόνες για τη διαχείριση ιδιωτικών συνταξιοδοτικών σχημάτων, ομοιόμορφης φορολογίας επενδύσεων που προορίζονται για τη χρηματοδότηση συντάξεων και άλλων θεμάτων της «περιφέρειας» του ασφαλιστικού. Ανάμεσα σ' αυτά είναι η προστασία των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων εργαζομένων σε επιχειρήσεις που εξαγοράζονται ή απορροφούνται. Μέσα, επίσης, από την επιβολή της εφαρμογής γενικών αρχών, όπως αυτή της ισότητας, υποχρεώνουν χώρες να εξαλείψουν από τα ασφαλιστικά τους συστήματα διακρίσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών. Τέτοια μέτρα αρχίζουν να διαμορφώνουν ένα δεσμευτικό νομικό πλαίσιο που περιορίζει την ευχέρεια των κρατών – μελών να αποφασίζουν, ερήμην της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε πολλά θέματα που άπτονται της κοινωνικής ασφάλισης.

Ταυτόχρονα η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει βάλει στόχο να διαμορφώσει « συντονισμένη στρατηγική για τον εκσυγχρονισμό της κοινωνικής πρόνοιας » σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Διάφορες ομάδες μελετούν τα συστήματα των κρατών – μελών και παρεμφερή θέματα, όπως το δημογραφικό. Ανταποκρινόμενη σε αιτήματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τη «μελέτη των προνοιακών συστημάτων σε μακροπρόθεσμη βάση και από τη σκοπιά της βιωσιμότητας των συνταξιοδοτικών συστημάτων..», η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

³⁰ Βλ. Τήνιος Π., « Κοινωνία, Οικονομία, Συντάξεις : Κρυμμένος Θησαυρός; », Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2001

συνέταξε ανακοίνωση «.. για την εξέλιξη της κοινωνικής πρόνοιας σε μακροπρόθεσμη βάση και για βιώσιμα συνταξιοδοτικά συστήματα..».

Υπάρχει, επίσης, πρόσφατη έκθεση της Επιτροπής Οικονομικών Εμπειρογνομόνων της ECOFIN για «..τις επιπτώσεις της γήρανσης του πληθυσμού στα δημόσια συνταξιοδοτικά συστήματα ..»³¹.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υιοθέτησε την « ανοικτή μέθοδο συντονισμού..» ώστε « οι εταίροι να αρχίσουν να συγκλίνουν προς την πολιτική τους στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης..» και η σύνοδος κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης τον Ιούνιο του 2001 περιέλαβε στα συμπεράσματα της τη φράση : « απαιτείται μια συνεκτική πολιτική από τις χώρες – μέλη, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι συνέπειες που δημιουργεί η γήρανση του πληθυσμού ». Στην ίδια συνεδρίαση η Ευρωπαϊκή Ένωση αποδέχτηκε τρεις αρχές :

- Εξασφάλιση της δυνατότητας των συστημάτων να εκπληρώσουν τους κοινωνικούς τους στόχους,
- Διατήρηση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας,
- Προσαρμογή των συστημάτων στις μεταβαλλόμενες κοινωνικές συνθήκες και ανάγκες

Η υιοθέτηση των αρχών αυτών δείχνει καθαρά την κατεύθυνση που θέλει να ακολουθήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Αργότερα, το καλοκαίρι του 2001 η Κομισιόν, το ανώτατο όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εξειδικεύοντας τις γενικές αρχές, έθεσε δέκα στόχους – όρους για την προώθηση βιώσιμης ασφαλιστικής μεταρρύθμισης :

1. Την εξασφάλιση ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης σε όλους τους ηλικιωμένους
2. Την εξασφάλιση πρόσβασης σε κατάλληλες συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις των αναπήρων και των εξαρτώμενων προσώπων
3. Την εφαρμογή πολιτικών ενίσχυσης της απασχόλησης, ώστε να εξασφαλίζεται η μεγαλύτερη δυνατή ισορροπία μεταξύ εργαζομένων και συνταξιούχων

³¹ Εφημερίδα Η Καθημερινή, « Οι παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Ασφαλιστικό », 4 - 07 – 2001, Παπαδοπούλου Πολυδεύκη

4. Τη λήψη μέτρων που δεν θα ενθαρρύνουν την πρόωρη συνταξιοδότηση³², δεν θα τιμωρούν όσους μένουν στην εργασία και πέραν του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης και θα στηρίζουν την επιλογή της σταδιακής συνταξιοδότησης
5. Τη διατήρηση των δαπανών για συντάξεις σε ένα ποσοστό του ΑΕΠ που θα είναι συμβατό με το σύμφωνο ανάπτυξης και σταθερότητας που εξασφαλίζει τη μακροοικονομική σταθερότητα στην ευρωπαϊκή ζώνη
6. Τη δίκαιη εξισορρόπηση του επιπέδου των εισφορών και φόρων που καταβάλλει ο ενεργός πληθυσμός και του επιπέδου συνταξιοδοτικών παροχών
7. Τη θέσπιση ρυθμιστικών πλαισίων που θα διευκολύνουν την εισαγωγή ιδιωτικών συστημάτων κεφαλαιοποίησης των εισφορών
8. Την εξασφάλιση συμβατότητας των συνταξιοδοτικών συστημάτων με τις απαιτήσεις ευελιξίας της αγοράς εργασίας και τις άτυπες μορφές απασχόλησης
9. Την εξάλειψη των διακρίσεων με βάση το φύλο που υφίστανται στα συστήματα συντάξεων
10. Την απλοποίηση των συνταξιοδοτικών συστημάτων, ώστε να είναι πιο διαφανή και προβλέψιμα.

4.2. Το Σκεπτικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στις ανακοινώσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το ασφαλιστικό συναντάμε συνεχώς όρους όπως « βιωσιμότητα » και « ανάγκη δημοσιονομικής σταθερότητας ».

Η Ευρωπαϊκή Ένωση τοποθετεί το θέμα στο γενικότερο πλαίσιο της οικονομίας, όπως είναι και το σωστό. Η γήρανση του πληθυσμού σε όλη την Ευρώπη γεννά εύλογους φόβους ότι ένα σύστημα που αγνοεί την αλληλεξάρτηση κοινωνικής ασφάλισης και υπόλοιπης οικονομίας αποτελεί κίνδυνο. Ιδιαίτερα αποκαλυπτικό είναι το σκεπτικό επάνω στο οποίο στηρίζονται οι δέκα στόχοι – όροι³³. Παραθέτονται τα παρακάτω σχετικά αποσπάσματα :

« Τα συνταξιοδοτικά συστήματα περιλαμβάνουν τόσο τα δημόσια όσο και τα ιδιωτικά συστήματα και η δομή τους βασίζεται συνήθως σε τρεις βασικούς άξονες : τα βασικά

³² Περιοδικό Οικονομικός Ταχυδρόμος, « Ευρωπαϊκό Βέτο στις Πρόωρες Συντάξεις », 18- 03-2004, Αθήνα

³³ Βουρλούμης Π. «Το ασφαλιστικό με απλά λόγια», Εκδόσεις Ποταμός, 2005

δημόσια συστήματα, τα συστήματα επαγγελματικής σύνταξης και τα ατομικά συνταξιοδοτικά προγράμματα ».

« Η γήρανση του πληθυσμού θα συντελεστεί σε τέτοια κλίμακα που, εάν δεν υπάρξουν οι κατάλληλες μεταρρυθμίσεις, υπάρχει ο κίνδυνος υπονόμησης του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, καθώς και της οικονομικής μεγέθυνσης και σταθερότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Καλούνται συνεπώς τα κράτη – μέλη να χαράξουν σαφείς στρατηγικές για τη διασφάλιση της επάρκειας των συνταξιοδοτικών τους συστημάτων αποφεύγοντας την αποσταθεροποίηση των δημόσιων οικονομικών ή την υπερβολική επιβάρυνση της οικονομίας »

« Οι μεταρρυθμίσεις των δημόσιων συνταξιοδοτικών συστημάτων εστιάζονται κυρίως στον έλεγχο της αύξησης των δαπανών, ενώ οι βελτιώσεις στον τομέα των επαγγελματικών συντάξεων και των ατομικών συνταξιοδοτικών προγραμμάτων είναι συχνά απαραίτητες, προκειμένου οι επαγγελματικές και ατομικές συντάξεις να μπορέσουν να διαδραματίσουν μεγαλύτερο ρόλο στην εξασφάλιση εισοδήματος για τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας »

« Τα δημόσια διανεμητικά συνταξιοδοτικά συστήματα έχουν αποτελέσει αντικείμενο μεγάλου προβληματισμού λόγω του ότι ο αντίκτυπος της γήρανσης στα συστήματα αυτά είναι πολύ άμεσος και σαφής, ενώ στην περίπτωση των κεφαλαιοποιητικών συστημάτων θα είναι πιο δύσκολο να προβλεφθεί ο αντίκτυπος »

« Η σχέση μεταξύ των γενικών κρατικών προϋπολογισμών και των επί μέρους συστημάτων χρηματοδότησης των συνταξιοδοτικών συστημάτων σημαίνει ότι μια ανεξέλεγκτη αύξηση των δαπανών για τις συντάξεις θα μπορούσε να αποσταθεροποιήσει τα δημόσια οικονομικά »

« Η μείωση του συνολικού φορολογικού βάρους, ειδικότερα αυτού επί της εργασίας, ώστε να υπάρξουν κίνητρα για οικονομική ανάπτυξη και απασχόληση, πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη »

« Η προσφυγή στα ιδιωτικά, κεφαλαιοποιητικά συστήματα, μέσω των επαγγελματικών συντάξεων ή των ατομικών συνταξιοδοτικών προγραμμάτων, μπορεί να αποτελέσει

χρήσιμο εργαλείο για την ελάφρυνση του βάρους επί των δημόσιων οικονομικών. Ως αποτέλεσμα, η απόδοση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων αποκτά μεγαλύτερη σημασία ως καθοριστικός παράγοντας του επιπέδου διαβίωσης των ηλικιωμένων »

« Στα μέτρα περιλαμβάνεται η αύξηση της επίσημης ηλικίας συνταξιοδότησης ή του αριθμού των ετών των εισφορών που απαιτούνται για τη θεμελίωση δικαιώματος για πλήρη σύνταξη, η μείωση της καταβαλλόμενης σύνταξης σε σχέση με τις εν ενεργεία αποδοχές ή η συσχέτιση της με τις εισφορές , η δημιουργία ειδικών ταμείων για τη χρηματοδότηση μελλοντικών πληρωμών ή η ενθάρρυνση της δημιουργίας ιδιωτικών, κεφαλαιοποιητικών συνταξιοδοτικών συστημάτων »

« Οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να έχουν ως αποτέλεσμα βιώσιμες λύσεις σε μακροπρόθεσμα προβλήματα και να μην αποτελούν μόνο προσωρινές απαντήσεις σε τόσο κρίσιμα προβλήματα »

« Ωστόσο, παρά τις σημαντικές διαφορές εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα κράτη – μέλη αντιμετωπίζουν κοινές προκλήσεις οι οποίες αναλύθηκαν παραπάνω. Έχουν όμως και κοινούς στόχους, σε ότι αφορά τα συνταξιοδοτικά συστήματα και δεσμεύονται ως προς ορισμένες αρχές, μεταξύ των οποίων η ισότητα και η κοινωνική συνοχή που χαρακτηρίζουν το ευρωπαϊκό μοντέλο. Η Επιτροπή, συνεπώς, καλεί τα κράτη μέλη να συντονίσουν τις προσπάθειες τους και να ανταλλάξουν απόψεις και πληροφορίες για πρακτικές και μεταρρυθμίσεις που έχουν ήδη δρομολογηθεί ή βρίσκονται στο στάδιο του σχεδιασμού »

Οι στόχοι – όροι επιδιώκουν τη χρυσή τομή ανάμεσα στο «κοινωνικό» κράτος και στην ανάγκη δημοσιονομικής σταθερότητας. Για την ώρα, αποτελούν ένα μη δεσμευτικό πλαίσιο κατευθύνσεων για τα κράτη – μέλη, αλλά σύντομα η Ευρωπαϊκή Ένωση θα επιδιώξει να τους επιβάλει, αποκτώντας το δικαίωμα να παρεμβαίνει στα εσωτερικά των μελών σε θέματα που αφορούν το ασφαλιστικό³⁴.

³⁴ Βουρλούμης Π., .ο.π., 2001

Όσο περνά ο καιρός, τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πιέζουν για μεταρρυθμίσεις. Οι ανισότητες του συστήματός μας, που ήδη ενοχλούν πολύ, θα πάνουν να αποτελούν εσωτερική μας υπόθεση. Προνομιακές μεταχειρίσεις ομάδων ασφαλισμένων θα συγκρίνονται με τη μεταχείριση των ασφαλισμένων μέσα στο σύνολο των κρατών – μελών και δεν θα είναι ανεκτές, ιδίως αν χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Δημοσιονομικά προβλήματα που έχουν την ρίζα τους στην κακή λειτουργία της κοινωνικής ασφάλισης θα αντιμετωπίζονται στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έπειτα από κάποια περίοδο χάριτος, η στάση των οργάνων θα σκληρύνει απέναντι στις ελληνικές « ιδιομορφίες ».

4.3. Εναρμόνιση Συστημάτων Κοινωνικής Ασφάλισης - Είναι Επιτεύξιμη ;

Στα πλαίσια της Ενιαίας Εσωτερικής Αγοράς, το επίπεδο κοινωνικής προστασίας, τα εργατικά δικαιώματα και η κοινωνική ασφάλιση κινδυνεύουν να μετατραπούν σε παράγοντα οικονομικού ανταγωνισμού. Στην καλύτερη περίπτωση χρησιμοποιούνται ως μέσο πίεσης με σκοπό την αναδιανομή του κοινωνικού προϊόντος σε βάρος της εργασίας. Η κοινωνική ασφάλιση ως κορυφαίος θεσμός του σύγχρονου κράτους – πρόνοιας βρίσκεται στο επίκεντρο της συζήτησης. Πόσο συμβάλλουν τα διαφορετικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης που ισχύουν στις χώρες της Κοινότητας στην εκδήλωση φαινομένων κοινωνικού « ντάμπινγκ »³⁵ : Μπορεί η εναρμόνισή τους να παρεμποδίσει αυτή την προοπτική ; Τέλος είναι επιθυμητή και δυνατή αυτή η εξομάλυνση των διαφορών ;

Τα επιχειρήματα υπέρ της εναρμόνισης των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης είναι συντριπτικά : θεωρείται κοινωνικά δίκαιο όλοι οι εργαζόμενοι των χωρών της Κοινότητας να απολαμβάνουν την ίδια υψηλή κοινωνική προστασία³⁶. Παρεμποδίζεται το κοινωνικό « ντάμπινγκ » και συγκρατούνται τα υψηλά κοινωνικά στάνταρτς των εργαζομένων των χωρών του Βορρά. Δεν διαστρεβλώνεται ο ανταγωνισμός με τις διάφορες κλίμακες των ασφαλιστικών εισφορών. Γίνεται λιγότερο ελκυστική η

³⁵ Ο όρος «ντάμπινγκ», προερχόμενος από την οικονομία, υποδηλώνει την τεχνητή, κάτω του κόστους, μείωση της τιμής πώλησης ενός προϊόντος με σκοπό την κατάκτηση ξένων αγορών και την απώθηση των ανταγωνιστών. Στα πλαίσια της κοινωνικής πολιτικής, η έννοια του κοινωνικού «ντάμπινγκ» συνδέεται με τη συνειδητή συρρίκνωση του επιπέδου κοινωνικής προστασίας, εργατικών αμοιβών και περικοπές των εργασιακών δικαιωμάτων σε μια χώρα προκειμένου είτε να προσελκυσθούν κεφάλαια είτε να εμποδιστεί η διαφυγή τους σε χώρες με φθηνότερο κόστος εργασίας.

³⁶ Runft H., «Ενοποίηση της Ευρώπης και κοινωνική ασφάλεια των παλιννοστούντων», Α.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 1991

μετακίνηση συνταξιούχων και επιχειρήσεων σε χώρες του Νότου. Τα συνδικάτα, τέλος, αλλά και οι επιχειρήσεις θα έπρεπε να ενδιαφέρονται για μια τέτοια εξομοίωση. Ειδικά, οι δεύτερες, οι οποίες στο διεθνή σχεδιασμό τους έχουν να αντιμετωπίσουν πολύμορφες και ποικίλες ασφαλιστικές ρυθμίσεις σε κάθε χώρα.

Στην πραγματικότητα, η εναρμόνιση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης αποδεικνύεται από τους δυσκολότερους στόχους που μπορεί να θέσει μια ευρωπαϊκή πολιτική³⁷. Διότι δεν είναι ούτε επιθυμητή αλλά ούτε και, μεσοπρόθεσμα, δυνατή. Η γερμανική κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι η εναρμόνιση των κοινωνικών στάνταρτς, μαζί και της κοινωνικής ασφάλισης, προϋποθέτει τη «διαφύλαξη των επιπέδων» που έχουν ήδη επιτευχθεί στις πλέον αναπτυγμένες χώρες. Η απόπειρα εξομοίωσης με το υψηλότερο επίπεδο της Γερμανίας θα κόστιζε σύμφωνα με υπολογισμούς του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου επιπρόσθετα 1.000 δισεκατομμύρια μάρκα το έτος. Έτσι, διαπιστώνει η γερμανική κυβέρνηση, η εξίσωση των διαφορετικών κοινωνικών στάνταρτς στις χώρες της Κοινότητας είναι δυνατή μόνο σε μακροπρόθεσμη βάση και πρέπει να τοποθετείται « στο τέλος της διαδικασίας ολοκλήρωσης ».

Διστακτική είναι η πρακτική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά την ενοποίηση συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης. Δεν υπάρχουν αποκλειστικές οδηγίες και κανονισμοί που να υποδηλώνουν μια τέτοια παρέμβαση. Οι κανονισμοί της Επιτροπής 1480/71 και 574/74 εξασφαλίζουν την ίση ασφαλιστική μεταχείριση των εργαζομένων μεταναστών που προέρχονται από τις χώρες της Κοινότητας καθώς και των οικογενειών τους. Διασφαλίζεται επίσης το δικαίωμα μεταφοράς των ασφαλιστικών δικαιωμάτων, πρόσθεσης του χρόνου προϋπηρεσίας κλπ. αλλά και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διαπιστώνει ότι εξαιτίας των διαφορετικών εθνικών παραδόσεων, επιπέδων οικονομικής ανάπτυξης κλπ. δεν είναι δυνατή η ενοποίηση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης. Ελάχιστες κοινές ρυθμίσεις, ωστόσο, είναι δυνατές στο πεδίο της υγείας, των συντάξεων, των ατυχημάτων και των ανέργων.

Τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης των χωρών – μελών εμφανίζουν σχετική ομοιογένεια όσον αφορά το φάσμα των κινδύνων που καλύπτουν. Όλες οι χώρες παρέχουν προστασία κατά των κινδύνων ασθενείας, μητρότητας, ανεργίας, θανάτου, αναπηρίας, εργατικών ατυχημάτων, επαγγελματικών ασθενειών και χορηγούν οικογενειακές παροχές. Ωστόσο τα μέσα που μεταχειρίζονται αποκλίνουν. Αυτό οφείλεται στις ισχυρές διαφορές που παρατηρούνται στην εξέλιξη αυτών των

³⁷ Βλ. Σακελλαρόπουλος Θ. « Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική », Εκδόσεις Κριτική, Επιστημονική Βιβλιοθήκη, 1993

συστημάτων και που συνδέονται με ιστορικούς, οικονομικούς, κοινωνικούς, πολιτισμικούς παράγοντες.

Τρεις είναι οι σημαντικότερες διαφορές : α) η οργάνωση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, β) οι μορφές και το ύψος χρηματοδότησης, γ) το ποσοστό της κοινωνικής ασφάλισης στο κοινωνικό προϊόν κάθε χώρας. Οι αποκλίσεις που υπάρχουν μεταξύ των χωρών – μελών στα τρία αυτά πεδία δημιουργούν μια κατάσταση εξαιρετικής πολυμορφίας, η οποία είναι δύσκολο να αναχθεί σε κοινό παρανομαστή³⁸.

Στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες επικρατεί ενιαίο σύστημα συνταξιοδότησης για τους μισθωτούς. Στη Δανία, Βρετανία και Ολλανδία, για παράδειγμα, παρέχεται σύνταξη σε όλους τους πολίτες της χώρας. Παράλληλα σε όλες τις χώρες υπάρχουν ειδικά συστήματα συντάξεων για ορισμένες επαγγελματικές ομάδες, π.χ. στη Γερμανία για τους αγρότες, εργάτες ορυχείων, υπαλλήλους κλπ. σημαντικές διαφορές παρατηρούνται στην ηλικία συνταξιοδότησης. Στις περισσότερες χώρες η χρηματοδότηση προέρχεται από εισφορές των εργαζομένων και των εργοδοτών³⁹. Το ύψος αυτών των εισφορών διαφέρει από χώρα σε χώρα. Για συνολική κοινωνική ασφάλιση (συντάξεις, ανεργία, υγεία, αναπηρία κλπ.) οι εργοδότες στην Ισπανία και Ιταλία πληρώνουν τα 5/6 της εισφοράς, ενώ στο Βέλγιο, Γαλλία, Ελλάδα, Πορτογαλία, Ιρλανδία περίπου τα 2/3. Στο Λουξεμβούργο και τη Γερμανία η επιβάρυνση μοιράζεται μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων, στην Ολλανδία οι εργοδότες πλήρωναν το 57,5%, ενώ στη Δανία και Βρετανία το σύστημα κοινωνικών ασφαλίσεων χρηματοδοτείται συνολικά ή εν μέρει από φορολογικά έσοδα και τον κρατικό προϋπολογισμό.

Πολυμορφία επικρατεί και στα συστήματα ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Επτά χώρες (Δανία, Ελλάδα, Βρετανία, Ιρλανδία, Ιταλία, Πορτογαλία και Ισπανία) διαθέτουν εθνικό σύστημα υγείας το οποίο παρέχει το δικαίωμα ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης σε όλους τους πολίτες ανεξάρτητα από το ύψος του εισοδήματος ή την κατάσταση απασχόλησής τους. Αυτές οι υπηρεσίες χρηματοδοτούνται, αν και σε διαφορετικό βαθμό, από φορολογικά έσοδα και τον κρατικό προϋπολογισμό, και σε μικρότερο βαθμό από εισφορές. Στο Βέλγιο, τη Γαλλία, το Λουξεμβούργο και την Ολλανδία υπάρχει ένα

³⁸ Για θέματα κοινωνικής ασφάλισης και την ισότητα των δύο φύλων βλ. Σ. Κουρούκλη – Σπηλιωτοπούλου, «Ζητήματα διαχρονικής εφαρμογής του κοινωνικού Κοινοτικού Δικαίου», Επιθεώρηση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 6/1989, σελ.157-178, Η. Νικολατοπούλου-Στεφάνου, «Ιση μεταχείριση ανδρών και γυναικών στις εργασιακές σχέσεις και την κοινωνική ασφάλιση», στο ίδιο, 12/1991, σελ. 125-152.

³⁹ Για τις εργασιακές σχέσεις στις χώρες της Ε.Ε. βλ. Ν. Κότζας « Κοινωνικός Χώρος και το κοινωνικό έλλειμμα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας»

δημόσιο σύστημα παροχής ιατροφαρμακευτικής προστασίας που μοιάζει με της Γερμανίας⁴⁰.

Τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης αντανakλούν την ιστορική διαδρομή και τη διαμόρφωση των κοινωνιών των χωρών – μελών. Ταυτόχρονα εκφράζουν το οικονομικό δυναμικό και τις επιδόσεις τους στη διαδικασία της οικονομικής ανάπτυξης. Τέλος, παράγοντες όπως η οργάνωση και η ισχύς των εργατικών συνδικάτων έχουν παίξει και παίζουν πρωτεύοντα ρόλο στην αναδιανομή του κοινωνικού προϊόντος. Αυτή η διαφορετική οικονομική και κοινωνική δύναμη των χωρών της Κοινότητας αποτυπώνεται στις δαπάνες τους για κοινωνική ασφάλιση. Οι διαφορές και σε αυτό το επίπεδο είναι σημαντικές. Οι χώρες που εμφανίζουν τον υψηλότερο δείκτη κοινωνικής προστασίας, ως ποσοστό του ΑΕΠ, με βάση τις δαπάνες της κοινωνικής ασφάλισης είναι : το Βέλγιο, η Γερμανία, η Γαλλία, το Λουξεμβούργο, η Ολλανδία και η Δανία. Αντίθετα, χώρες όπως : η Βρετανία, η Ελλάδα, η Ιρλανδία και η Ιταλία βρίσκονται κάτω από το μέσο κοινοτικό όριο.

Η εξομοίωση των επιπέδων και συστημάτων κοινωνικής προστασίας προσκρούει, ωστόσο, και σε βαθύτερες αιτίες που σχετίζονται με τις δημογραφικές εξελίξεις στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό το γεγονός θέτει διαφορετικές προϋποθέσεις και δημιουργεί διαφορετικές απαιτήσεις στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης. Η εξεύρεση ενός κοινού παρανομαστή αποδεικνύεται εξαιρετικά δύσκολη. Τα ίδια συμπεράσματα προκύπτουν από την παρατήρηση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στις αναπτυγμένες βιομηχανικές χώρες του Βορρά το ποσοστό των εξαρτημένων μισθωτών ξεπερνά το 90%. Αντίθετα, σε χώρες όπως η Ελλάδα το 50% περίπου του οικονομικά ενεργού πληθυσμού αποτελείται από ελεύθερους επαγγελματίες και αγρότες. Έτσι, οι αποκλίσεις που σημειώνονται στο δημογραφικό και επαγγελματικό χάρτη περιορίζουν αντικειμενικά τις κεντρικές συνολικές πρωτοβουλίες και ενισχύουν τις εθνικές – τοπικές ρυθμίσεις στα ζητήματα της κοινωνικής ασφάλισης.

Το δίκτυο της κοινωνικής ασφάλισης στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα είναι τόσο πολύμορφο, ώστε αποκλείεται η ενοποίησή του κατά το προσεχές μέλλον⁴¹. Η μεταβολή αυτή είναι ακόμη δυσκολότερη αν ληφθεί υπόψη ότι απαιτούνται ταυτόχρονες μεταρρυθμίσεις σε άλλους τομείς, όπως στο φορολογικό δίκαιο, π.χ. της Αγγλίας, Ιρλανδίας, Δανίας ή στο οικογενειακό και εργατικό δίκαιο. Η ενιαία Εσωτερική Αγορά θα προκαλέσει ασφαλώς

⁴⁰ Για τα συστήματα υγείας στην Ευρώπη βλ. Θ. Διαμαντόπουλος, «Ευρώπη της υγείας : Πραγματικότητα και επιδίωξη», Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών, 8/1992, σελ.31-57

⁴¹ Για τις « εναρμονίσεις » διαμέσου του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου και δικαστικών αποφάσεων, βλ..P. Clever, Harmonisierung durch die Hintertur, 3/1190

διαρθρωτικές αλλαγές στο πεδίο των κοινωνικών ασφαλίσεων. Στον τομέα της προστασίας κατά των ατυχημάτων δεν αναμένεται να σημειωθούν ουσιαστικές αλλαγές, καθώς αυτές συνδέονται με τους χώρους εργασίας. Αντίθετα, μεγάλες μεταβολές προβλέπονται στην προστασία κατά της ανεργίας, αφού η ελεύθερη αγορά αλλά και η οικονομική κρίση ωθούν σε υψηλότερη διεθνή κινητικότητα την εργασία, τις συντάξεις και τη νοσοκομειακή περίθαλψη. Στην τελευταία καθώς και στις ασφάλειες ζωής αναμένεται να ενταθεί ο ανταγωνισμός ευρωπαϊκών ιδιωτικών ασφαλιστικών εταιρειών⁴².

Λαμβανομένων υπόψη αυτών των τάσεων, των δημογραφικών διαφοροποιήσεων και της κρίσης του κρατικού συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων, ο στόχος της δημιουργίας ενιαίου συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων φαίνεται ότι θα είναι λιγότερο αποτέλεσμα κεντρικών αποφάσεων των ευρωπαϊκών οργάνων και περισσότερο αποτέλεσμα της αγοράς και του ανταγωνισμού που εξελίσσεται μεταξύ των ιδιωτικών ασφαλιστικών εταιρειών στον ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο⁴³.

4.4. Η Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης Σχετικά με την Κοινωνική Ασφάλιση

Συνταξιοδοτικά Συστήματα : Αύξηση της απασχόλησης με ενεργό γήρανση και αύξηση των ορίων ηλικίας

Δεδομένου ότι το ζήτημα της κοινωνικής ασφάλισης στα πλαίσια της Ενωμένης Ευρώπης είναι αρκετά σύνθετο, θα πρέπει να ανατρέξει κανείς στο παρελθόν για να κατανοήσει την πορεία του. Από τις πρώτες διαπραγματεύσεις για την υπογραφή της συνθήκης της Ρώμης, το 1957, διαπιστώθηκε διάσταση απόψεων και διατυπώθηκαν δύο διαφορετικές προσεγγίσεις για το μέλλον της κοινωνικής ασφάλισης και προστασίας στην Ενωμένη Ευρώπη. Η πρώτη προσέγγιση, που πρότεινε η Γαλλία, υποστήριζε ότι η κοινωνική προστασία έχει άμεσες και έμμεσες συνέπειες στο κόστος εργασίας και την ανταγωνιστικότητα των οικονομιών. Σε μια κοινή αγορά και μια Ενωμένη Ευρώπη, οι επιχειρήσεις χωρών με μικρότερο επίπεδο κοινωνικής προστασίας θα απολάμβαναν ένα συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι των επιχειρήσεων και χωρών με αναπτυγμένο κοινωνικό κράτος. Αυτή η ανισότητα των όρων ανταγωνισμού θα λειτουργούσε ως κοινωνικό «ντάμπινγκ» σε βάρος της δεύτερης ομάδας χωρών. Ας σημειωθεί ότι η Γαλλία εκείνη τη

⁴² Για την ιδιωτική ασφάλιση και το μέλλον της στην Ενιαία Αγορά βλ. Σ. Ρομπόλης, «Οι εξελίξεις στην ιδιωτική ασφάλιση και η ολοκλήρωση της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς», Επιθεώρηση Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 7/1989, σελ. 181 – 188.

⁴³ Βλ. Σακελλαρόπουλος Θ., ο. π., 1993

περίοδο είχε τις υψηλότερες εισφορές κοινωνικής ασφάλισης στην Ευρώπη. Η διέξοδος για την αποκατάσταση της ισότητας των όρων ανταγωνισμού βρισκόταν επομένως στην σύγκλιση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης.

Με αυτή τη προσέγγιση δε συμφώνησε η Γερμανία, η οποία υποστήριξε ότι το εργατικό κόστος αντιπροσωπεύει μόνο έναν από τους πολλούς παράγοντες που επηρεάζουν τη θέση μιας χώρας στον οικονομικό ανταγωνισμό. Εξίσου σημαντικοί παράγοντες πρέπει να θεωρούνται το δημοσιονομικό καθεστώς, η γεωγραφική θέση, η συνολική παραγωγικότητα της εργασίας, το σύστημα των εργασιακών σχέσεων κ.α. Λαμβανομένων όλων αυτών υπόψη, η οικονομική και κοινωνική θέση των πρώτων έξι χωρών της ΕΟΚ πρέπει να θεωρείται σχεδόν παρόμοια. Τυχόν εισαγωγή πολιτικών εναρμόνισης και σύγκλισης θα προκαλούσε διαταραχή αυτής της ισορροπίας και θα κατάστρεφε παράλληλα και τις προσπάθειες σύγκλισης που επιθυμούσαν οι Γάλλοι. Η καθιέρωση και θεσμοθέτηση ενός ελάχιστου επιπέδου κοινωνικών δικαιωμάτων που θα προστατεύονταν σε όλες τις χώρες θα ήταν πιο χρήσιμη και επωφελής στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Με αυτή την άποψη συμφώνησε και η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας που κλήθηκε να γνωμοδοτήσει⁴⁴.

Η παλαιά αυτή συζήτηση επανερχόταν με κάθε νέο βήμα που γινόταν προς την ευρωπαϊκή ενοποίηση, με κάθε καινούργια διεύρυνση. Νέα μοντέλα εμφανίζονταν, νέες προτάσεις και προσεγγίσεις διατυπώνονταν. Ο βασικός πυρήνας, ωστόσο, παρέμενε και παραμένει ο ίδιος : πως ο στόχος της υψηλής κοινωνικής προστασίας θα επηρεάσει όσο το δυνατόν λιγότερο την ανταγωνιστικότητα των οικονομιών των χωρών – μελών.

Και αν, όπως διαπιστώθηκε και συνεχώς επαναλαμβάνεται από τα αρμόδια όργανα της ΕΚ, η κοινωνική ασφάλιση παραμένει στην αρμοδιότητα των ξεχωριστών κρατών, διατυπώνονται , ωστόσο, απόψεις που θεωρούν ότι η πολιτική σύγκλισης υπάρχει μέσα στα κείμενα των Συνθηκών, όπως π.χ. στο άρθρο 2 της συνθήκης της ΕΚ που αναφέρεται ότι στα καθήκοντα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας περιλαμβάνεται η προώθηση ενός υψηλού επιπέδου κοινωνικής προστασίας.

Οι μοναδικές κεντρικές, πανευρωπαϊκού επιπέδου, ρυθμίσεις ή απόπειρες ρυθμίσεων στο πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης αφορούν :

- A) στον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης για τους διακινούμενους εργαζόμενους στο εσωτερικό της Κοινότητας και
- B) τα επικουρικά επαγγελματικά ταμεία.

⁴⁴ Holloway, 1981, Bergman, 1996

Και οι δύο αυτές πολιτικές, όμως, εντάσσονται, στα υποστηρικτικά της συγκρότησης της Ενιαίας Αγοράς μέτρα και αναφέρονται στο πρόβλημα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων.

Με τους Κανονισμούς 1408/71 και 574/72 παραχωρήθηκε από τα κράτη – μέλη στην ΕΚ η αρμοδιότητα να ρυθμίζει θέματα συντονισμού των ασφαλιστικών ταμείων που αφορούν στους διακινούμενους εργαζόμενους στην Κοινότητα, με σκοπό να προστατεύσει και να διευκολύνει το δικαίωμα της ελεύθερης διακίνησης προσώπων. Οι κανονισμοί εφαρμόζονται σ' όλους τους κλάδους της κοινωνικής ασφάλισης (ασθένεια, μητρότητα, αναπηρία, γήρας, ατύχημα κλπ.) και αφορούν όλους τους πολίτες και τις οικογένειες του κράτους – μέλους που κατοικούν και εργάζονται σ ' άλλο κράτος – μέλος. Οι κανονισμοί στηρίζονται σε τέσσερις αρχές :

Α) Στην υπόδειξη μιας, και μόνο μίας, ισχύουσας νομοθεσίας

Β) Απαγορεύει, σύμφωνα με το άρθρο 7 της Συμφωνίας, κάθε διάκριση λόγω εθνικότητας

Γ) Συνυπολογίζονται όλες οι περίοδοι εργασίας κάτω από την ισχύ οποιασδήποτε εθνικής νομοθεσίας, τόσο για την απόκτηση του δικαιώματος όσο και για τον υπολογισμό του συνόλου της παροχής, και

Δ) το εξαγώγιμο των παροχών.

Αυτές οι παροχές πληρώνονται στον τόπο κατοικίας των δικαιούχων σε οποιοδήποτε κράτος και αν κατοικούν⁴⁵.

Μακρά και επίπονη ήταν η ευρωπαϊκή συζήτηση για τα επικουρικά επαγγελματικά ταμεία. Το πράσινο βιβλίο της επιτροπής ⁴⁶ και η ανακοίνωση της επιτροπής με τίτλο «Προς μια Ενιαία Αγορά για τις Επικουρικές Συντάξεις»⁴⁷ έθεσαν το πλαίσιο του προβλήματος και τις κατευθύνσεις αναζήτησης λύσεων. Και εδώ ο στόχος της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και της Ενιαίας Αγοράς κυριαρχεί. Τα συμπεράσματα που προέκυψαν από τις αναλύσεις υπογραμμίζουν ότι η έως τώρα οργάνωση και λειτουργία των υφιστάμενων επικουρικών επαγγελματικών ταμείων ευθύνονται :

Α) Για την παρεμπόδιση της κινητικότητας των εργαζομένων καθώς δικαίωμα απόληψης επικουρικής σύνταξης δεν θεμελιώνεται σε περίπτωση μετακίνησης ούτε μεταφέρεται από κράτος σε κράτος,

⁴⁵ Dillemans 1996

⁴⁶ European Commission, 1997e

⁴⁷ European Commission, 1999c

Β) Για τη μη αποδοτική χρησιμοποίηση και επένδυση των κεφαλαίων τους εξαιτίας των περιορισμών και εμποδίων που θέτουν οι εθνικές νομοθεσίες και

Γ) Για τη μη λειτουργία της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών στις επικουρικές συντάξεις, κυρίως εξαιτίας των διαφορών των φορολογικών συστημάτων.

Το κοινοτικό πλαίσιο για τις επικουρικές συντάξεις που πρότεινε η Επιτροπή περιέχει τρεις άξονες δράσης :

- Πρώτον, την έγκριση Οδηγίας για τους εποπτικούς κανόνες και τις επενδύσεις των επικουρικών ταμείων.

- Δεύτερον, την άρση των εμποδίων στη μεταφορά των επικουρικών συντάξεων που δυσχεραίνουν την κινητικότητα των εργαζομένων και

- Τρίτον, το συντονισμό των φορολογικών συστημάτων των κρατών – μελών.

Με την Οδηγία 98/49/EK του Συμβουλίου, καταβλήθηκε προσπάθεια εξάλειψης ορισμένων κωλυμάτων στη διαμεθοριακή κινητικότητα των εργαζομένων που αφορούν στις επικουρικές συντάξεις. Συνολική ρύθμιση όμως για όλα τα εμπόδια δεν επιχειρήθηκε.

Παράλληλα, υποβλήθηκε σχέδιο Οδηγίας για την εποπτεία των επαγγελματικών ταμείων, το επενδυτικό τους πλαίσιο και τις δυνατότητες να διαχειρίζονται επαγγελματικά συνταξιοδοτικά προγράμματα σε όλες τις χώρες της ΕΚ. Η σημασία της Οδηγίας είναι μεγάλη. Διότι σήμερα τα επικουρικά επαγγελματικά ταμεία, μολονότι οι συντάξεις που καταβάλλουν δεν ξεπερνούν το 7% των συνολικών παροχών συνταξιοδότησης στο σύνολο της Ευρώπης (έναντι 88% των κρατικών και 0,9% των ατομικών συνταξιοδοτικών προγραμμάτων), διαχειρίζονται 2,3 δις ευρώ και καλύπτουν περίπου το 25% του ευρωπαϊκού πληθυσμού. Έχουν πάρει μεγάλη ανάπτυξη στη Μ. Βρετανία, Ολλανδία και Ιρλανδία ενώ αυξάνει η σημασία τους και στη Γερμανία, Ιταλία. Με την Οδηγία επιβάλλονται αυστηροί εποπτικοί κανόνες στην διαχείριση των ταμείων αυτών. Ταυτόχρονα απελευθερώνεται η επενδυτική τους δραστηριότητα στη διαχείριση των διαθεσίμων τους από εθνικούς και ποσοτικούς περιορισμούς που ίσχυαν προηγουμένως. Το πεδίο δράσης τους θα επεκταθεί σε όλο το έδαφος της Κοινότητας. Έτσι, θα αξιοποιηθούν προς όφελος των συνταξιούχων τα πλεονεκτήματα της Ενιαίας Αγοράς και του Ευρώ. Τέλος, δίνεται η δυνατότητα στα επαγγελματικά ταμεία, κυρίως μεγάλων πολυεθνικών επιχειρήσεων, να δημιουργήσουν και να διαχειρίζονται ενιαία συνταξιοδοτικά προγράμματα σε περισσότερες χώρες της Κοινότητας, ενώ προηγουμένως αυτό ήταν αδύνατο.

Αυτή η εναρμόνιση των εποπτικών και επενδυτικών κανόνων των επαγγελματικών ταμείων είναι το πρώτο βήμα. Το δεύτερο (με επόμενη Οδηγία) αφορά στην παραχώρηση της δυνατότητας να εκπίπτουν της φορολογίας οι εισφορές που έχουν πληρώσει οι εταιρίες και οι εργαζόμενοι σε άλλες χώρες – μέλη⁴⁸.

Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κοινωνική ασφάλιση βρίσκεται σήμερα σε στενότερη σύνδεση με τις στρατηγικές για την απασχόληση και την κοινωνική προστασία. Η δημογραφική γήρανση αποτελεί την σημαντικότερη πρόκληση που αντιμετωπίζουν τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης όχι μόνο στην Ευρώπη αλλά και τις ΗΠΑ, Ιαπωνία κλπ. αυτό καθαυτό το φαινόμενο σηματοδοτεί την πρόοδο που έχει επιτελεστεί στις συνθήκες διατροφής, υγείας κλπ των ανθρώπων. Μεταξύ 1960 και 1995, το μέσο προσδόκιμο όριο ζωής των πολιτών στην ΕΕ αυξήθηκε κατά 8 έτη για τους άνδρες και 7 για τις γυναίκες. Η παράταση της ζωής σε συνδυασμό με τη μείωση της γονιμότητας, κάτω από το επίπεδο φυσικής αναπλήρωσης, θα προσδώσει εκρηκτικές διαστάσεις στο φαινόμενο της γήρανσης κατά τον 21^ο αιώνα. Σύμφωνα με τα σενάρια της Eurostat, ο ευρωπαϊκός πληθυσμός θα αρχίσει να ελαττώνεται σταδιακά σε μέγεθος από το τέλος της πρώτης δεκαετίας τους 21^{ου} αιώνα. Ενώ τη δεύτερη δεκαετία, αυτή η διαδικασία θα αγκαλιάσει όλες τις χώρες της Ένωσης. Ο ευρωπαϊκός πληθυσμός πάνω από τα 65 χρόνια θα φθάσει το 20,7% του συνολικού πληθυσμού το 2020 από 15,4% που ήταν το 1995. Βεβαίως, με περιφερειακές διαφοροποιήσεις. Μεταξύ 1975 – 1995 και 1995 – 2015 προβλέπονται οι επόμενες εξελίξεις : η νεότερη γενιά (0-14 έτη), θα μειωθεί κατά 7%. Η πρώτη γενιά που, μπαίνει στην αγορά εργασίας (15-29 έτη), θα μειωθεί ακόμη γρηγορότερα κατά 16%.μηδενική θα είναι η αύξηση των ηλικιών 30-49, ενώ κατά 26% θα αυξηθούν οι ηλικίες 60-64. Η αύξηση των ηλικιωμένων συνταξιούχων θα είναι της τάξης του 30%, ενώ θα πλησιάζει το 40% σχεδόν η ομάδα υπερηλίκων άνω των 80 ετών.

Το γενικό δημογραφικό πλαίσιο που παρατέθηκε δεν είναι καθόλου ευνοϊκό για το μέλλον της κοινωνικής ασφάλισης στην Ευρώπη. Όλες αυτές οι εξελίξεις έθεσαν και συνεχίζουν να θέτουν το ζήτημα της μεταρρύθμισης των ασφαλιστικών συστημάτων στην Ευρώπη.

Το πλαίσιο της αναζήτησης λύσεων στην ΕΕ, σε αντίθεση με τους άλλους διεθνείς οργανισμούς, είναι σύνθετο και πολυεπίπεδο, καθώς λαμβάνονται υπόψη όχι μόνον οι μακροοικονομικές σκοπιμότητες αλλά και οι κοινωνικές πτυχές, οι επιπτώσεις στην

⁴⁸ Να σημειωθεί ότι το σχέδιο Οδηγίας δεν αναφέρεται στα κρατικά συνταξιοδοτικά προγράμματα ούτε στα αμιγώς ιδιωτικά.

αγορά εργασίας, οι συνέπειες στα συστήματα υγείας κλπ. Υπό το βάρος αυτής της σφαιρικής ανάλυσης αλλά και των εθνικών επιλογών ή προτιμήσεων, των ιστορικών ιδιομορφιών των ευρωπαϊκών χωρών, της πίεσης των ευρωπαϊκών συνδικάτων αλλά και της διακυβέρνησης των περισσότερων κρατών – μελών από σοσιαλιστικά ή εργατικά κόμματα η πολιτική της ΕΕ σχετικά με την κοινωνικής ασφάλιση τείνει να διαμορφωθεί με βάση τις ακόλουθες αρχές⁴⁹. Αυτές προκύπτουν από βασικά κείμενα όπως τις ανακοινώσεις της Επιτροπής «Προς μια Ευρώπη για όλες τις ηλικίες»⁵⁰ και Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της κοινωνικής προστασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση⁵¹, το ψήφισμα του Συμβουλίου της 30^{ης} Ιουνίου 1993 σχετικά με τα ευέλικτα καθεστώτα συνταξιοδότησης κλπ.

Πρώτον, κοινωνική ασφάλιση προσανατολισμένη στην απασχόληση. Η ανάγκη μεταφοράς πόρων από τα συνταξιοδοτικά συστήματα δεν μπορεί να γίνει ούτε με μείωση του επιπέδου παροχών ούτε με αύξηση των εισφορών. Για τη διατήρηση του σημερινού επιπέδου συντάξεων, οι τελευταίες θα έπρεπε να αυξηθούν κατά 33%, ποσοστό δυσβάστακτο για την οικονομία και τους νέους εργαζόμενους. Η λύση πρέπει να αναζητηθεί στο εσωτερικό της αγοράς εργασίας με την αύξηση της απασχόλησης και συνεπώς των συνολικών καταβαλλόμενων εισφορών.

Δεύτερον, κοινωνική ασφάλιση συνδυασμένη με ενεργό γήρανση. Η αύξηση της απασχόλησης με μετανάστες και γυναίκες δεν είναι αρκετή. Σημαντική αύξηση του εργατικού δυναμικού αλλά και ελάφρυνση του συνταξιοδοτικού βάρους μπορεί να προέλθει από την αύξηση των ορίων ηλικίας, παρεμπόδιση της πρόωρης συνταξιοδότησης και αύξηση της πραγματικής ηλικίας συνταξιοδότησης των εργαζομένων. Η διατήρηση των ηλικιωμένων στην παραγωγική δραστηριότητα, δηλ. το μοντέλο της ενεργούς γήρανσης, μπορεί να αποβεί χρήσιμο και επωφελές όχι μόνο για τους ίδιους αλλά και για την οικονομία και τα συστήματα της κοινωνικής ασφάλισης. Σημαντικό, επίσης, θα ήταν να δοθεί έμφαση στο θέμα της ηλικίας στα πλαίσια της διαχείρισης των ανθρώπινων πόρων και στη δια βίου κατάρτιση, έτσι ώστε να συνδέονται καλύτερα τα ηλικιωμένα άτομα με την αγορά εργασίας.

Τρίτον, αντιστροφή της τάσης για πρόωρη συνταξιοδότηση και αύξηση της πραγματικής ηλικίας συνταξιοδότησης. Αυτή σημαίνει την κατάργηση των φραγμών και των αντικινήτρων στην εργασία των ηλικιωμένων, επιμήκυνση της εργασιακής ζωής,

⁴⁹ Βλ. Σακελλαρόπουλος Θ., «Υπερεθνικές Κοινωνικές Πολιτικές την Εποχή της Παγκοσμιοποίησης», Εκδόσεις Κριτική, Επιστημονική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2001

⁵⁰ European Commission, 1999d

⁵¹ European Commission, 1997d

διεύρυνση της εργασίας μερικής απασχόλησης, σταδιακή αποχώρηση από την αγορά εργασίας κλπ. Γενικά, η πρόωρη απασχόληση από την εργασία θα πρέπει να αποτελεί εξαίρεση, όπως ήταν και στο παρελθόν, καλύπτοντας μόνο ειδικές περιπτώσεις. Μελέτη του ΟΟΣΑ έδειξε ότι το πρόσθετο βάρος που θα προκαλέσουν οι ηλικιωμένοι εξαρτημένοι κατά τα επόμενα χρόνια, και με δεδομένη τη συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό, θα μπορούσε να αντισταθμιστεί από την αύξηση της πραγματικής ηλικίας αποχώρησης των ανδρών στα 64 – 65 χρόνια.

Τέταρτον, πολυεπίπεδα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης ή μίγμα πολιτικών. Με σκοπό τα συνταξιοδοτικά συστήματα να δέχονται λιγότερο έντονα τις δημογραφικές διακυμάνσεις ή τις άλλες οικονομικές αλλαγές, η ΕΕ αποδέχεται τη συνδυασμένη ανάπτυξη συνταξιοδοτικών συστημάτων που θα βασίζονται στη νομοθεσία (κρατικές συντάξεις), τις συλλογικές συμβάσεις (επαγγελματικά ταμεία) και τα ιδιωτικά συμβόλαια (ιδιωτικές ασφαλίσσεις). Αποφεύγει, και σωστά, να προβεί σε ειδικότερες προσεγγίσεις για το ειδικό βάρος κάθε στοιχείου του μίγματος. Υπογραμμίζει όμως τη σημασία των δημόσιων υποχρεωτικών συνταξιοδοτικών συστημάτων ως βάρος στη διαδικασία προσαρμογής.

Οι δημογραφικές αλλαγές δεν θεωρούνται ουσιαστική αιτία μεταβολής των συστημάτων και υιοθέτησης αμιγώς κεφαλαιοποιητικού συστήματος. Το τελευταίο, όπως και η χρηματοδότηση από τη γενική φορολογία, κατανοούνται συμπληρωματικά προς τα βασικό διανεμητικό σύστημα της αλληλεγγύης των γενεών. Η βιωσιμότητα των συστημάτων αντιμετωπίζεται με διορθώσεις και βελτιώσεις στο εσωτερικό τους. Στο μέτρο όπου αυτές οι μεταβολές αποτυπώνουν νέα κοινωνικά πρότυπα, όπως η ενεργός γήρανση, και δεν εμποδίζουν την πρόσβαση των νέων στην αγορά εργασίας, όπως απέδειξε η αρνητική εμπειρία των πολιτικών πρόωρης συνταξιοδότησης, τότε οι κατευθύνσεις πολιτικής που προτείνουν είναι ορθές⁵². Παράλληλα, προσανατολίζουν την οικονομική πολιτική στην ανάπτυξη, την καταπολέμηση της ανεργίας και την αύξηση της απασχόλησης.

⁵² Βλ. Σακελλαρόπουλος Θ., ο. π., 1993

Κεφάλαιο 5

ΔΟΚΙΜΕΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ ΤΟΥ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

5.1. Προσπάθειες Επίλυσης

Η δεκαετία 1981 – 1991 επιτάχυνε την επιδείνωση του ελληνικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Στο διάστημα αυτό δόθηκαν αθρόες παροχές, αυξήσεις συντάξεων, μειώσεις ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης, τιμαριθμικές προσαρμογές, προνόμια και εξαιρέσεις. Τα ταμεία φορτώθηκαν, επίσης, με χιλιάδες πρόωρα συνταξιοδοτημένους. Τις αρχές της δεκαετίας του 1990, το σύστημα αντιμετώπιζε οξεία ταμειακή κρίση και κίνδυνο αδυναμίας καταβολής συντάξεων. Ακόμη χειρότερα, το βάρος της υποστήριξης του συστήματος κινδύνευε να καταποντίσει την οικονομία. Μεταξύ 1980 και 1985 η δαπάνη για συντάξεις αυξήθηκε με ετήσιο ρυθμό 11,3%, έναντι 1,6% στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η συμβολή του προϋπολογισμού στην κοινωνική ασφάλιση από 2,1% το 1980 έφτασε στο 12,8% το 1990 και οι οφειλές του συστήματος, εγγυημένες από το κράτος, από 1,1% του εθνικού εισοδήματος το 1980 ανέβηκαν στο 6,1% το 1989⁵³.

Το 1990 η κυβέρνηση πέρασε τον Νόμο 1902/1990, γνωστό ως νόμο Σουφλιά, που ακολούθησε έπειτα από δύο χρόνια ο Νόμος 2084/1992, γνωστός ως νόμος Σιούφα. Στο διάστημα που μεσολάβησε ανάμεσα στην ψήφιση των δύο νόμων, εργάστηκε επιτροπή με συμμετοχή ειδικών διαφόρων κομματικών προελεύσεων, η Επιτροπή Φακιολά. Ήταν η πρώτη, ύστερα από πολλά χρόνια, σοβαρή επιστημονική προσπάθεια να χαρτογραφηθεί το σύστημα, να καταγράφουν και να διαγνωστούν οι αδυναμίες του και να προταθούν λύσεις. Το πόρισμα της επιτροπής ήταν πολιτικά αμερόληπτο και, η μόνη ίσως αδυναμία του ήταν ότι, προεξοφλώντας τις πολιτικές δυσκολίες της υλοποίησης, στόχευε με τις προτάσεις του στο εφικτό μάλλον παρά στο αναγκαίο.

Η επόμενη μετά τον Νόμο 2084/1992 επέμβαση στο ασφαλιστικό ήταν το 1998 και 1999 με νόμους γνωστούς ως μίνι ασφαλιστικό. Το 1997, επίσης, δημοσιεύτηκε μελέτη της επιτροπής για Εξέταση της Μακροοικονομικής Πολιτικής (Επιτροπή Σπράου) με τίτλο «Οικονομία και Συντάξεις». Πρόκειται για εξαιρετικά διεξοδική και χρήσιμη εργασία, η οποία τόσο στην διάγνωση των προβλημάτων όσο και στην προτεινόμενη θεραπεία δεν απέχει πολύ από το πόρισμα της Επιτροπής Φακιολά.

⁵³ Leandros Nikos, « Lufir, Raymond, The Future of Pensions in Greece», IOBE ,χ.τ., 1998.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1990 έγιναν, επίσης, μελέτες από τη Διεθνή Τράπεζα και τον ΟΟΣΑ για το ελληνικό ασφαλιστικό σύστημα. Η μελέτη του ΟΟΣΑ ασκεί σκληρή κριτική στο σύστημα και εισηγείται ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα ριζικών αλλαγών, όπως κατάργηση όλων των προνομίων, αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης και πολλά άλλα. Το 2000 η κυβέρνηση ανέθεσε στη βρετανική εταιρεία Government Actuaries εκπόνηση αναλογιστικής μελέτης και προβλέψεων για την εξέλιξη του ασφαλιστικού στην Ελλάδα. Αποτέλεσμα ήταν οι προτάσεις του υπουργού Εργασίας κ. Τάσου Γιαννίτση τον Απρίλιο του 2001, που αποσύρθηκαν μετά τη βίαιη αντίδραση που συνάντησαν από μεγάλο μέρος της κοινωνίας.

5.2. Νόμοι Σουφλιά – Σιούφα⁵⁴

Οι Νόμοι 1902/1990 και 2084/1992 είχαν στόχο να δρομολογήσουν την μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού. Τα βασικά χαρακτηριστικά των μεταρρυθμίσεων που επιχειρήθηκαν την αρχή της δεκαετίας του 1990 είναι :

- Ξεχώρισαν τους ήδη ασφαλισμένους από τους μελλοντικούς. Οι ήδη ασφαλισμένοι θα συνέχιζαν με το παλιό σύστημα, οι νέοι θα υπάγονταν σε πιο αυστηρό, λιτό, ομοιόμορφο καθεστώς. Με την πάροδο του χρόνου και τη βιολογική αποχώρηση των πιο γενναιόδωρα συνταξιοδοτημένων γερόντων, το ασφαλιστικό θα γινόταν υγιέστερο. Μια τέτοια ρύθμιση, που δεν πειράζει τα «κεκτημένα» για αυτούς που ήδη τα απολαμβάνουν, αλλά τα καταργεί για τους επερχόμενους, είναι τυπικό χαρακτηριστικό των περισσότερων προτάσεων για αναμόρφωση και στοχεύει στην εκτόνωση των πολιτικών αντιδράσεων. Το πρόβλημα είναι πόσο θα κρατήσει η μεταβατική περίοδος του συστήματος «δύο μέτρα και δύο σταθμά» και αν αντέχει η οικονομία.
- Αναγνωρίστηκε η αρχή ότι τα ταμεία με πλεόνασμα έπρεπε να βοηθούν τα ελλειμματικά. Έτσι, ιδρύθηκε η ΛΑΦΚΑ⁵⁵. Η αναδιανομή μέσω της ΛΑΦΚΑ όμως αποδείχτηκε στην πράξη πολύ περιορισμένη.
- Έγιναν προσπάθειες να υποχρεωθούν τα ταμεία να κάνουν αναλογιστικές μελέτες και αποφασίστηκε η δημιουργία «ενιαίου μητρώου ασφαλισμένων».

⁵⁴ Βλ. Τήνιος Π., « Κοινωνία, Οικονομία, Συντάξεις : Κρυμμένος Θησαυρός; », Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2001

⁵⁵ Λογαριασμός Αλληλεγγύης Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης

- Έγινε μια πολύ μεγάλη, αύξηση των εισφορών εργαζομένων και εργοδοτών. Με την αύξηση αυτή, λύθηκε προσωρινά το ταμειακό πρόβλημα.

Οι Νόμοι 1902 και 2084 έστρεψαν το ασφαλιστικό προς τη σωστή κατεύθυνση. Αυτή είναι η θετική τους πλευρά. Αν είχαν σταδιακά εφαρμοστεί στο σύνολό τους, το πρόβλημα του ασφαλιστικού σήμερα θα ήταν λιγότερο οξύ. Τα χρόνια όπως που ακολούθησαν οι περισσότερες θεσμικές μεταρρυθμίσεις δεν έγιναν πράξη ή ατόνησαν και παρέμεινε το κρατούμενο των υψηλών εισφορών. Έτσι, από μια άποψη, μπορούμε να πούμε ότι οι νόμοι αυτοί όχι μόνο δεν ωφέλησαν, αλλά έβλαψαν. Έδωσαν ταμειακή ανάσα στο σύστημα, που έτσι μπορεί ακόμη να συνεχίζει να λειτουργεί με τον παλιό τρόπο, συσσωρεύοντας προβλήματα και ελλείμματα. Έκαναν την επερχόμενη κρίση βιαιότερη και την τελική θεραπεία δυσκολότερη.

5.3. Εκθέσεις Σπράου, ΟΟΣΑ και Άγγλοι Αναλογιστές

Το 1996 συστήθηκε επιτροπή με πρόεδρο τον Ι. Σπράο για να εξετάσει, μεταξύ άλλων, το ασφαλιστικό. Ανάμεσα στα μέλη της ήταν και ο τότε υπουργός Εργασίας κ. Τάσος Γιαννίτσης. Στα τέλη του 1997, η επιτροπή υπέβαλε στην κυβέρνηση την έκθεσή της, «Οικονομία και Συντάξεις – Συνεισφορά στον Κοινωνικό Διάλογο». Στην συνοδευτική επιστολή αναγνωρίζεται ο ρόλος του κ. Πλάτωνα Τήνιου, συμβούλου του πρωθυπουργού για το ασφαλιστικό και μέλους της επιτροπής.

Η έκθεση Σπράου περιγράφει και αναλύει το θέμα διεξοδικά και βάζει τις βάσεις για έναν εποικοδομητικό διάλογο. Αποφεύγει να προτείνει συγκεκριμένα μέτρα, αλλά τονίζει τις συνέπειες και τους κινδύνους καθυστέρησης στη λύση του ασφαλιστικού και δείχνει τις κατευθύνσεις που πρέπει να πάρει η σωστή λύση. Η έκθεση Σπράου είναι περισσότερο ένα επιστημονικό σύγγραμμα και λιγότερο ένα σχέδιο δράσης.

Κάτι τέτοιο δεν μπορεί να ειπωθεί για την έκθεση του ΟΟΣΑ. Δίχως τις αναστολές των Ελλήνων μελετητών, οι ειδικοί του ΟΟΣΑ, βάζουν το μαχαίρι στο κόκαλο. Τα συμπεράσματά τους είναι :

- Η κρίση θα έρθει το 2005 το αργότερο
- Η αναβολή άμεσης, ριζικής μεταρρύθμισης θα κάνει τις αλλαγές περισσότερο σκληρές και επικίνδυνες
- Το σύστημα είναι άδικο
- Το σύστημα είναι ένα πολυδαίδαλο, γραφειοκρατικό συνονθύλευμα
- Η οικονομία δεν θα αντέξει την πλήρη κάλυψη των συνταξιοδοτικών υποχρεώσεων στο μέλλον
- Οι πιο ευνοημένοι του συστήματος είναι οι δημόσιοι υπάλληλοι και οι εργαζόμενοι στον ευρύτερο δημόσιο τομέα
- Το σύστημα, όπως λειτουργεί, ενθαρρύνει την πρόωρη συνταξιοδότηση
- Πρέπει να καταργηθούν όλα τα προνόμια και για τους ήδη ασφαλισμένους
- Σύνταξη για όλους στα 65, άνδρες – γυναίκες
- Κατάργηση των πολλών ταμείων. Δημιουργία ενός ενιαίου φορέα.

5.4. Μίνι Ασφαλιστικό

Δύο πιο πρόσφατοι νόμοι, του 1998 και 1999, στόχευαν επίσης στο νοικοκύρεμα του ασφαλιστικού. Έγιναν γνωστοί ως το «μίνι ασφαλιστικό» και αναγγέλθηκαν ως «...η διαμόρφωση και υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου ασφαλιστικής μεταρρύθμισης, που να προσαρμόζεται στα νέα δεδομένα σταδιακά, με κοινωνική δικαιοσύνη και σεβασμό στα δικαιώματα των εργαζομένων ».

Οι δύο νόμοι προέβλεπαν, μεταξύ άλλων :

- ✓ Κατάργηση ή συγχώνευση περίπου 70 ταμείων επικουρικής ασφάλισης
- ✓ Δημιουργία ενιαίου φορέα ασφάλισης αυτοαπασχολούμενων
- ✓ Σύσταση ειδικής υπηρεσίας ελέγχου δαπανών (ΥΠΕΔΥΦΚΑ) κοινωνικής ασφάλισης
- ✓ Ανάθεση μηχανογραφικών εφαρμογών
- ✓ Ειδική επιτροπή ελέγχου και εποπτείας της διαχείρισης της περιουσίας των ασφαλιστικών φορέων
- ✓ Πλήθος άλλων οργανικών μεταρρυθμίσεων

Χωρίς να αμφισβητείται η καλή πρόθεση των νομοθετησάντων, το «μίνι ασφαλιστικό» είναι κλασική περίπτωση του τρόπου αντιμετώπισης με ημίμετρα. Όπως ήταν αναμενόμενο, η εφαρμογή των περισσότερων μέτρων του «μίνι ασφαλιστικού» έχει μείνει μετέωρη.

5.5. Απρίλιος 2001

Το 2000 η κυβέρνηση ανέθεσε σε βρετανική εταιρεία ειδικευμένων αναλογιστών να μελετήσει το ασφαλιστικό μας και να εισηγηθεί μέτρα. Τα συμπεράσματα της ήταν στο ίδιο περίπου μήκος κύματος με εκείνα του ΟΟΣΑ – Σπράου – IMF. Μάλλον δε πιο απαισιόδοξα σχετικά με την προοπτική βιωσιμότητας του συστήματος στην τωρινή του μορφή.

Βασισμένος στη μελέτη των Βρετανών, ο υπουργός Εργασίας κ. Τ. Γιαννίτση ανήγγειλε τον Απρίλιο του 2001 την πρόθεση της κυβέρνησης να προχωρήσει σε μια αρκετά ριζική μεταρρύθμιση. Οι κυριότερες προτάσεις ήταν :

- Ενιαίο όριο ηλικίας, για άνδρες – γυναίκες, στα 65, αλλά μετά το 2007 και τότε σταδιακά
- Ενιαίος τρόπος υπολογισμού σύνταξης και καπάκι 80% στο ποσοστό αναπλήρωσης , 60% από τον κύριο και 20% από τον επικουρικό φορέα
- Περιορισμός των ταμείων κύριας ασφάλισης σε οκτώ και κατάργησης των επικουρικών. Η επικούριση θα γινόταν κλάδος των κύριων φορέων
- Κατώτατη σύνταξη για όλους, συμπεριλαμβανομένων απόρων και ανασφάλιστων

Με τις αλλαγές του Απριλίου του 2001, η κυβέρνηση στόχευε να εξασφαλίσει τη βιωσιμότητα του συστήματος για 20-25 χρόνια. Το τι οικονομίες θα προέκυπταν δεν αναλύθηκε ούτε δόθηκαν λεπτομέρειες και στοιχεία για να κριθεί η επάρκεια των προτάσεων. Τα μέτρα Γιαννίτση, δεν μπορούν να χαρακτηριστούν επαναστατικά. Διατηρούσαν πολλά από τα παλιά χαρακτηριστικά του συστήματος και έδιναν πολλές περιόδους χάριτος. Απ'ότι γνωρίζουμε, οι εισηγήσεις των Βρετανών ήταν πολύ πιο σκληρές από τις προτάσεις Γιαννίτση. Η αναγγελία τους ακολούθησε ένας γενικός ξεσηκωμός , που ανάγκασε την κυβέρνηση να τραπεί σε φυγή και την αντιπολίτευση να αποκηρύξει τις θέσεις της. Οι Βρετανοί κλήθηκαν να αναθεωρήσουν την μελέτη τους και η Κυβέρνηση να οργανώσει διάλογο προώθησης της λύσης του ασφαλιστικού.

5.6. Ο Νόμος 3029/2002

Ο διάλογος κατέληξε σε νέο νόμο, τον 3029/2002, γνωστό ως « νόμο Ρέππα »⁵⁶.

Σύμφωνα με την Εισηγητική Έκθεση⁵⁷ που τον συνοδεύει, οι ρυθμίσεις που αφορούν την χρηματοδότηση του Ασφαλιστικού Συστήματος (IKA-TEAM) βασίζονται στα πορίσματα της Βρετανικής Αναλογιστικής Αρχής. Στα ίδια πορίσματα όμως είχαν στηριχτεί και οι προτάσεις Γιαννίτση, που ένα χρόνο περίπου πριν την ψήφιση του Νόμου παραλίγο να ρίξουν την κυβέρνηση.

Οι βασικές προτάσεις Γιαννίτση αφορούσαν :

- ❖ αύξηση του ορίου ηλικίας για έξοδο στην σύνταξη
- ❖ ανώτατο ποσοστό αναπλήρωσης
- ❖ ίση μεταχείριση ανδρών – γυναικών

Τέτοιες αναμορφώσεις κρίθηκαν τότε αναγκαίες για να επιβιώσει το σύστημα στις προσεχείς δεκαετίες δυσμενών δημογραφικών εξελίξεων. Ο Νόμος 3029, αντίθετα, δεν θίγει άμεσα τις περιοχές αυτές και είναι εύλογο πως η κυβέρνηση, επικαλούμενη τα ίδια δεδομένα, παρουσίασε μέσα σε λιγότερο από δώδεκα μήνες δύο τελείως διαφορετικές «λύσεις» του Ασφαλιστικού.

Η απάντηση είναι ότι ο Νόμος 3029 δεν στόχευε στη λύση του Ασφαλιστικού αλλά σ' αυτήν του πολιτικού προβλήματος, απομακρύνοντας την επόμενη κρίση του Ασφαλιστικού σε χρονική απόσταση ασφαλείας. Το επεδίωξε αποφεύγοντας κάθε τι που θα διακινδύνευε αντιδράσεις από οργανωμένα συμφέροντα.

- Ο Νόμος προωθεί την ένταξη μεγάλων και προβληματικών ταμείων στο IKA-TEAM, κατ'αρχήν σωστό μέτρο γιατί ο κατακερματισμός είναι ένα από τα βασικά ελαττώματα του Συστήματος. Μέσω του IKA-TEAM η ευθύνη για την κάλυψη των ελλειμμάτων των ταμείων που εντάσσονται περνά στον προϋπολογισμό. Οι ήδη ασφαλισμένοι στα εν λόγω ταμεία, διατηρούν όμως το προνομιακό καθεστώς τους, πολύ ευνοϊκότερο από εκείνο της μεγάλης μάζας των ασφαλισμένων στο IKA.

Σώζονται, έτσι, τα προνόμια, σώζονται και οι ΔΕΚΟ και Τράπεζες που κάλυπταν τα ελλείμματα, που μεταφέρονται τώρα στο σύνολο των φορολογουμένων.

⁵⁶ www.ggka.gr

⁵⁷ Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών / Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων, « Η Ελληνική Έκθεση Στρατηγικής για τις Συντάξεις », Αθήνα, Σεπτέμβριος 2002

Ο κρατικός προϋπολογισμός όμως ήταν ήδη ελλειμματικός και η Τράπεζα Ελλάδος και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προειδοποιούσαν και τότε ότι το Ασφαλιστικό μας Σύστημα δεν θα άντεχε την συνέχιση της δημοσιονομικής επιδείνωσης.

Επιπλέον Παρατηρήσεις :

- Καταργούνται από τον Ν.3029 ορισμένες διατάξεις του Ν.2084/92 που προέβλεπαν λιτότερο καθεστώς σε ασφαλισμένους μετά το 1992, ρύθμιση που έχει γίνει γενικά αποδεκτή και βοηθούσε την βιωσιμότητα του Συστήματος. Η κατάργησή του, για λόγους αλληλεγγύης μεταξύ γενεών, θεωρήθηκε ανεύθυνη και κουτή.
- Όχι μόνο δεν εξαλείφει αδικίες μεταξύ διαφόρων ομάδων ασφαλισμένων, αλλά σε αρκετά σημεία τις κατοχυρώνει και τις ενισχύει
- Λόγω των δημογραφικών εξελίξεων όλες σχεδόν οι χώρες της Ευρώπης προσπαθούν να προστατέψουν την βιωσιμότητα των εγγυημένων ασφαλιστικών συστημάτων, αλλά και την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας τους, νομοθετώντας αυστηρότερους όρους συνταξιοδότησης. Ο Νόμος 3029 κάνει τα αντίθετο αυξάνοντας το κόστος με το οποίο το σύστημα επιβαρύνει την οικονομία και μεταφέροντας το στον κρατικό προϋπολογισμό. Το άρθρο 4.1(α) προβλέπει επιδότηση του ΙΚΑ-TEAM ίση με το 1% του ΑΕΠ, περίπου όση ήταν ήδη το 2002, διάταξη που καταργείται στα αμέσως επόμενα άρθρα 4.3 και 4.4 που προβλέπουν απεριόριστο ύψος επιχορηγήσεων από τον προϋπολογισμό αν το 1% δεν αρκεί.
- Ο Νόμος 3029 προβλέπει την δημιουργία προαιρετικών Ταμείων Επαγγελματικής Αλληλεγγύης που ιδρύονται από εργαζομένους και εργοδότες, δεν έχουν κρατική εγγύηση και λειτουργούν με το κεφαλαιοποιητικό σύστημα. Για να επιτύχει όμως το μέτρο αυτό θα έπρεπε, μεταξύ άλλων, να δοθούν φοροαπαλλαγές.
- Ο Νόμος επίσης δημιουργεί «Εθνική Αναλογιστική Αρχή», με την οποία προφανώς επιδιώκεται η αυτονόμηση της αναλογιστικής παρακολούθησης από το Υπουργείο Εργασίας.

Ήδη αποδεικνύεται ότι ο Ν. 3029/02 δεν μπόρεσε ούτε καν να κερδίσει χρόνο. Στα χρόνια που ακολούθησαν μετά την ψήφισή του το ΙΚΑ εξακολούθησε να αδυνατεί να απορροφήσει τα ευγενή Ταμεία, ενώ οι περισσότερες άλλες διατάξεις του νόμου δεν ενεργοποιήθηκαν.

Κεφάλαιο 6

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ: ΤΑ ΤΑΜΕΙΑ ΤΗΣ ΕΤΕ

6.1. Ταμείο Συντάξεων (κύρια ασφάλιση)⁵⁸

Μικρό Ιστορικό

Το Ταμείο Συντάξεων του προσωπικού της ΕΤΕ ιδρύεται το 1867. Το 1928 η Ελλάδα υποχρεώνεται από την Κοινωνία των Εθνών να διαρρυθμίσει τη σύσταση και λειτουργία της ΕΤΕ⁵⁹ και δια της αποσπάσεως του εκδοτικού προνομίου να ιδρύσει την Τράπεζα της Ελλάδος και Κτηματική ενώ το 1929 η Τράπεζα αναθέτει στους Άγγλους αναλογιστές E. Lever και Simons εκπόνηση μελέτης για την οικονομική κατάσταση του ταμείου. Η μελέτη κατατίθεται στον Διοικητή όπου και εμφανίζεται έλλειμμα 887.999.257 εκ. δρχ. στο ισοζύγιο της 31.12.1927. Στην ίδια σελίδα προτείνεται εισφορά 30% για το κύριο προσωπικό και 20% για το βοηθητικό.

Το 1953 γίνεται συγχώνευση Εθνικής και Αθηνών (Ν. 2292/53), απόλυση πλεονάζοντος προσωπικού (Ν.Δ. 2510/53), διάσπαση του Ταμείου Συντάξεων του Προσωπικού της ΕΤΕ (Ν.Δ. 2626/53) και δημιουργία ιδιαίτερου ταμείου για την Τράπεζα Ελλάδος και Κτηματική. Με λεόντειο συμφωνία το ταμείο φορτώνεται όλες τις υποχρεώσεις και κρατάει το βάρος όλων των παλαιών κοινών συνταξιούχων και άλλων χιλίων νέων συνταξιούχων ακόμη. Το 1957 ψηφίζεται ο Ν. 3662/5.2.1957 ομόφωνα με στόχο να επανορθώσει τις δυσμενείς για το Ταμείο συνέπειες του Ν.Δ. 2626/53. Με τον νόμο αυτό υποχρεούνται οι Τράπεζες Εθνική, Ελλάδα και Κτηματική να ενισχύσουν το Ταμείο Συντάξεων του προσωπικού της ΕΤΕ με την καταβολή σε αυτό ετησίων εισφορών, οι οποίες για την πρώτη διετία ήταν οι εξής : Εθνική Τράπεζα 50 εκατομμύρια δραχμές, Τράπεζα Ελλάδος 70 εκ. δρχ., Κτηματική 2 εκ. δρχ. Τις δόσεις των επομένων διετιών θα τις καθόριζαν οι Υπουργοί Οικονομικών, Εμπορίου και Εργασίας με σύμφωνη γνώμη των ενδιαφερομένων Τραπεζών, κάτι που δεν έγινε βέβαια ποτέ.

Τέλος το 1978 συγχωνεύεται το Ταμείο Συντάξεων της Τραπεζής Αθηνών στο Ταμείο της Εθνικής (Ν. 810/78). Τροποποιείται ο Ν. 3662/57 και ορίζεται ότι ο καθορισμός της εισφοράς της Εθνικής Τράπεζας στο Ταμείο Συντάξεων θα ενεργείται εφεξής με απόφαση του Δ.Σ. της τράπεζας.

⁵⁸ Ταμείο Συντάξεων του Προσωπικού της Εθνικής Τραπεζής της Ελλάδος, Έκδοση Ασφαλιστικών Οργανισμών Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, Αθήνα, Ιανουάριος 2004.

⁵⁹ Η ΕΤΕ ιδρύθηκε το 1841 και εισήχθη στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών το 1880, www.nbg.gr

6.1.2. Σύσταση – Σκοπός Σύστασης

Το 1867, ιδρύεται στην Αθήνα, στο κεντρικό κατάστημα της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, ειδικό ταμείο με τον τίτλο «Ταμείο Συντάξεων του προσωπικού της ΕΤΕ», το οποίο αποτελεί Νομικό Πρόσωπο, διοικείται από πενταμελές διοικητικό Συμβούλιο και απαρτίζεται από :

- Α. τον Διοικητή, ως Πρόεδρο, ή τον Υποδιοικητή της ΕΤΕ, ως αναπληρωτή αυτού, οριζόμενου από τη Διοίκηση της Τράπεζας
- Β. έναν ανώτατο ή ανώτερο υπάλληλο του Υπουργείου Εργασίας
- Γ. δύο μέλη της τάξεως των ασφαλισμένων
- Δ.. ένα μέλος της τάξης των συνταξιούχων

Σκοπός της σύστασης του ειδικού αυτού ταμείου είναι η παροχή μηνιαίας σύνταξης στους συνταξιούχους της Εθνικής Τράπεζας ή στις οικογένειες αυτών.

6.1.3. Προϋποθέσεις θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος πριν την 31.03.2008

Α. Αναφορικά με τις προϋποθέσεις θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος για τους άνδρες εργαζόμενους στην Εθνική ίσχυαν, πριν την εφαρμογή του καινούργιου νομοσχεδίου, οι παρακάτω περιπτώσεις ⁶⁰:

- 1) Άντρας που ασφαλίστηκε πριν την 31/12/1982 και συμπλήρωσε 25 χρόνια εργασίμου βίου μέχρι την 31/12/1997, για να πάρει σύνταξη απαιτείται να συμπληρώσει 32 χρόνια εργασίας
- 2) Άντρας που ασφαλίστηκε πριν την 31/12/1982 και συμπλήρωσε 25 χρόνια εργασίμου βίου από 01/01/1998 και μετά, για να πάρει σύνταξη απαιτείται να συμπληρώσει 32,5 χρόνια εργασίας εκτός αν έχει κλείσει τα 60 οπότε και μπορεί να βγει στην σύνταξη με 25 χρόνια εργασίας
- 3) Άντρας που ασφαλίστηκε πριν την 01/01/1983 και συμπλήρωσε 25 χρόνια εργασίμου βίου από 01/01/1998 και μετά, για να πάρει σύνταξη απαιτείται να συμπληρώσει 37 χρόνια εργασίας εκτός αν έχει κλείσει τα 60 οπότε μπορεί να βγει στην σύνταξη με 35 χρόνια εργασίας

⁶⁰ Για τις υποπεριπτώσεις βλ. Παράρτημα Α΄

Β. Αναφορικά με τις προϋποθέσεις θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος για τις γυναίκες εργαζόμενες στην Εθνική (άγαμες – έγγαμες χωρίς παιδιά) ίσχυαν, πριν την εφαρμογή του καινούργιου νομοσχεδίου, οι ακόλουθες περιπτώσεις ⁶¹:

1) Γυναίκα που ασφαλίστηκε πριν την 31/12/1982 και συμπλήρωσε 25 χρόνια εργάσιμου βίου μέχρι την 31/12/1997, για να πάρει σύνταξη απαιτείται να συμπληρώσει 27 χρόνια εργασίας εκτός και εάν έχει κλείσει τα 53 οπότε και μπορεί να βγει στη σύνταξη με 20 χρόνια εργασίας

2) Γυναίκα που ασφαλίστηκε πριν την 31/12/1982 και συμπλήρωσε 20 χρόνια εργάσιμου βίου από 01/01/1998 και μετά, για να πάρει σύνταξη απαιτείται να συμπληρώσει 27,5 χρόνια εργασίας εκτός αν έχει κλείσει τα 58 οπότε και μπορεί να βγει στην σύνταξη με 20,5 χρόνια εργασίας

Γ. Τέλος, ως προς τις προϋποθέσεις θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος για τις γυναίκες εργαζόμενες στην Εθνική (με ανήλικο ή ανίκανα παιδιά) ίσχυαν, πριν την εφαρμογή του καινούργιου νομοσχεδίου, οι εξής περιπτώσεις ⁶² :

1) Γυναίκα που ασφαλίστηκε πριν την 31/12/1982 και συμπλήρωσε 15 χρόνια εργάσιμου βίου μέχρι την 31/12/1997, για να πάρει σύνταξη απαιτείται να συμπληρώσει 20 χρόνια εργασίας εκτός και εάν έχει κλείσει τα 42 οπότε και μπορεί να βγει στη σύνταξη με 15 χρόνια εργασίας

2) Γυναίκα που ασφαλίστηκε πριν την 31/12/1982 και συμπλήρωσε 20 χρόνια εργάσιμου βίου από 01/01/1998 και μετά, για να πάρει σύνταξη απαιτείται να συμπληρώσει 24,6 χρόνια εργασίας εκτός αν έχει κλείσει τα 50 οπότε και μπορεί να βγει στην σύνταξη με 17,5 χρόνια εργασίας

⁶¹ Βλ. ο.π.

⁶² Βλ. ο.π.

6.1.4. Ειδικές προϋποθέσεις συνταξιοδότησης

A. Ασφαλισμένοι με σοβαρά προβλήματα υγείας

- οι ασφαλισμένοι του Ταμείου, οι οποίοι αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα υγείας μπορούν με αίτησή τους να ζητήσουν την παραπομπή τους σε Υγειονομική Επιτροπή του Ταμείου, προκειμένου να διαπιστωθεί ο βαθμός αναπηρίας τους και να συνταξιοδοτηθούν για σοβαρούς λόγους υγείας.
- η παραπομπή τους γίνεται με απόφαση του Δ.Σ. του Ταμείου υπό την προϋπόθεση : να έχουν συμπληρώσει 10 τουλάχιστον συντάξιμα χρόνια και να έχουν εξαντλήσει τις αναρρωτικές άδειες που χορηγούνται από την ΕΤΕ
- για την συνταξιοδότησή τους απαιτείται :

- ✓ το πόρισμα της υγειονομικής επιτροπής να γνωματεύει ότι πάσχουν από ασθένεια η οποία είναι μόνιμη και διαρκής για την εργασία τους στην Τράπεζα
- ✓ το ποσοστό αναπηρίας τους να είναι τουλάχιστον 50%
- ✓ απόφαση του Δ.Σ. του ταμείου

Το ποσό της σύνταξης, με βαθμό αναπηρίας άνω του 80%, υπολογίζεται με βάση το συντάξιμο χρόνο και τα μισθολογικά δεδομένα της ημερομηνίας συνταξιοδότησής τους. Σε περίπτωση διαπίστωσης μικρότερου βαθμού ανικανότητας ανάλογα και ποσό της σύνταξης.

B. Ασφαλισμένοι τυφλοί (Ν.612/77)

- Δικαιούνται σύνταξη με 15 συντάξιμα χρόνια (χωρίς όριο ηλικίας), ύστερα από γνωμάτευση υγειονομικής επιτροπής του Ταμείου, ότι είναι ολικώς τυφλοί εξ αμφοτέρων των οφθαλμών (ποσοστό αναπηρίας άνω του 80%)
- Το ποσοστό των συνταξίων ετών ισούται με αυτό των 35 ετών. Οι συντάξιμες αποδοχές υπολογίζονται πάντα με βάση τις αποδοχές που λαμβάνουν από την ΕΤΕ κατά την έξοδό τους από την υπηρεσία.

Γ. Με τις ίδιες ακριβώς προϋποθέσεις και τρόπο υπολογισμού της σύνταξης, συνταξιοδοτούνται και οι πάσχοντες από μεσογειακή και μικροδρεπανοκυτταρική αναιμία καθώς και οι πάσχοντες από παρατετραπληγία, διαπιστωμένης και από την Α'βάθμια Υγειονομική Επιτροπή του ΙΚΑ (άρθρο 40 παρ.8 Ν 1902/90).

Δ. Θύματα τρομοκρατικών ενεργειών (Ν..1977/91, 1897/90, 2335/95)

6.1.5.Ειδικές παροχές του ταμείου συντάξεων

1.Έξοδα κηδείας (άρθρο 13β του κανονισμού)

Σε περίπτωση θανάτου ασφαλισμένου ή συνταξιούχου του Ταμείου, καταβάλλεται εφάπαξ βοήθημα για έξοδα κηδείας, σε όποιον έχει επιμεληθεί αυτής.

2.Επίδομα Ολικής Αναπηρίας (άρθρο 42 του Ν. 1140/81)

α) Δικαιούνται του επιδόματος όλοι οι για λόγους υγείας συνταξιούχοι, οι οποίοι ευρίσκονται διαρκώς σε κατάσταση που απαιτεί συνεχή επίβλεψη, περιποίηση και συμπαράσταση άλλου προσώπου (ολική αναπηρία) διαπιστούμενης από την υγειονομική επιτροπή του Ταμείου.

β) Το επίδομα χορηγείται ύστερα από απόφαση του Δ.Σ. του Ταμείου και ισούται με το 50% της σύνταξης πλέον της αναλογούσας (χωρίς τα οικογενειακά επιδόματα) και δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερο από το 20πλάσιο του εκάστοτε ημερομισθίου ανειδίκευτου εργάτη.

3.Εξωιδρυματικό επίδομα (άρθρο 42 Ν. 1140/81)

α) Το επίδομα δικαιούνται όλοι οι ασφαλισμένοι ή συνταξιούχοι του Ταμείου καθώς και τα μέλη της οικογένειας τους που πάσχουν από τετραπληγία ή παραπληγία, με ποσοστό αναπηρίας άνω του 67%.

Επίσης, του επιδόματος δικαιούνται και οι πάσχοντες από άλλη πάθηση ή ασθένεια που επιφέρει το αυτό αποτέλεσμα ή την ίδια μορφή αναπηρίας.

Προϋπόθεση για την χορήγηση είναι να έχουν πραγματοποιήσει 1000 τουλάχιστον ημέρες ασφάλισης στο ταμείο, να μην νοσηλεύονται σε ίδρυμα με δαπάνη του Ασφαλιστικού Οργανισμού και να μην λαμβάνουν επίδομα Ολικής Αναπηρίας.

β) Το επίδομα ισούται με το 20πλάσιο του εκάστοτε ημερομισθίου ανειδίκευτου εργάτη.

γ) Η πάθηση και το ποσοστό αναπηρίας διαπιστώνονται από την Α' βάθμια Υγειονομική Επιτροπή του ΙΚΑ

6.1.6. Τρόπος υπολογισμού της σύνταξης

Α. Ασφαλισμένοι μέχρι 31.12.1982

Η σύνταξη υπολογίζεται με βάση τα μισθολογικά δεδομένα της ημερομηνίας εξόδου. Από το σύνολο των αποδοχών μόνο τα παρακάτω λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό της καταβλητέας σύνταξης :

- Βασικός μισθός βαθμού ή μισθολογικού κλιμακίου
- Τυχόν προσαυξήσεις

ΣΥΝΟΛΟ Α

- Επίδομα πολυετίας (ποσοστό επί του συνόλου Α)*
- Επίδομα πτυχίου (ποσοστό επί του συνόλου Α)**
- Επίδομα βαθμού (βαθμός εξόδου)

ΣΥΝΤΑΞΙΜΕΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ

ΣΥΝΤΑΞΙΜΕΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ x ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΣΥΝΤΑΞΙΜΩΝ ΕΤΩΝ*** = ΣΥΝΤΑΞΗ

Επί της σύνταξης υπολογίζεται επίδομα 10% για επίδομα γάμου και 5% για κάθε παιδί, μέχρι του 18^{ου} έτους της ηλικίας ή του 25^{ου} αν σπουδάζουν.

* 1,75% για κάθε συντάξιμο χρόνο και μέχρι 35 χρόνια

** 35% για Master ή Doctorat, 25% για πτυχίο ανώτατης σχολής και 12,5% ή 16% για πτυχίο ανώτερης σχολής.

*** Συντάξιμα χρόνια επί 2,287 για κάθε έτος μέχρι και τα 35, πάνω από τα 35 ο Συντελεστής Συνταξίμων ετών αυξάνει κατά 2% για κάθε έτος.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Η σύνταξη ασφαλισμένου με 36 χρόνια, 37^ο μισθολογικό κλιμάκιο, με επίδομα πτυχίου, βαθμού Τμημ/ρχη Α' και δύο παιδιά υπολογίζεται , όπως παρακάτω :

Κλιμάκιο 37 ^ο	730,84 €
Επίδομα Πολυετίας 63%	460,43 € (36 χρόνια x 1,75%)
Επίδομα Πτυχίου 25%	182,71 €
Επίδομα Βαθμού (Τμημ Α')	36,10 €

Σύνολο **1410,08 €**

Συντάξιμες Αποδοχές = $1410,08 \text{ €} \times 82\%$ (35 χρόνια $\times$ 2,2857% και 1 έτος $\times$ 2%)
= **1156.26 €**

Επίδομα Γάμου 10% 115,62 €

Επίδομα Τέκνων 10% 115,62 (5% για κάθε παιδί)

Σύνολο Μικτής Σύνταξης 1387,50 €

Οι κρατήσεις διενεργούνται επί του ποσού των **1387,50 €**

Β. Ασφαλισμένοι για πρώτη φορά από 1.1.83 μέχρι 31.12.92

Οι συντάξιμες αποδοχές υπολογίζονται όπως και στους ασφαλισμένους μέχρι 31.12.82. το ποσοστό των συνταξίμων ετών καθορίζεται ως εξής :

- από 0-25 συντάξιμα χρόνια σε 1/50 των 80% για κάθε έτος (ή 1,6%)
- από 26-30 συντάξιμα χρόνια σε 2/50 των 80% για κάθε έτος (ή 3,2%)
- από 31-35 συντάξιμα χρόνια σε 3/50 των 80% για κάθε έτος (ή 4,8%)
- από 36 και πάνω συντάξιμα χρόνια προστίθεται 2% για κάθε έτος

Γ. Ασφαλισμένοι για πρώτη φορά από 1.1.93 και μετά

α) Συντάξιμες Αποδοχές (άρθρο 28 ν. 2084/92). Για τον καθορισμό των μηνιαίων συντάξιμων αποδοχών , λαμβάνεται υπόψη το πηλίκον της διαίρεσης του συνόλου των μηνιαίων αποδοχών που έλαβε ο ασφαλισμένος κατά τα πέντε, πριν το τελευταίο, ημερολογιακά χρόνια (για 12 μήνες κάθε έτος), δια του αριθμού των μηνών ασφάλισης, στην περίοδο αυτή. Οι αποδοχές των πέντε ετών λαμβάνονται υπόψη αναπροσαρμοσμένες με τα ποσοστά αύξησης των συντάξεων που έχουν μεσολαβήσει.

β) Η σύνταξη υπολογίζεται σε ποσοστό 1,714% επί των παραπάνω συντάξιμων αποδοχών, για κάθε συντάξιμο χρόνο (π.χ. 35 χρόνια $\times$ 1,714 = 60%).

γ) το ποσοστό της μηνιαίας σύνταξης δεν μπορεί :

- ✓ Να υπερβαίνει το τετραπλάσιο του κατά το έτος 1991 μέσου μηνιαίου κατά κεφαλή ΑΕΠ αναπροσαρμοσμένο με τις εκάστοτε διατάξεις των συντάξεων του Δημοσίου.

- ✓ Να είναι μικρότερο του κατά το έτος 1991 μέσου μηνιαίου κατά κεφαλή ΑΕΠ, αναπροσαρμοσμένο με τις εκάστοτε αυξήσεις των συντάξεων του Δημοσίου. Το ποσό αυτό θα υπολογίζεται πάντα ότι είναι ο συντάξιμος μισθός για 15 συντάξιμα χρόνια.

δ) το ποσό της σύνταξης προσαυξάνεται κατά 18% για το πρώτο παιδί, 10% για το δεύτερο παιδί και 12% για το τρίτο και άνω παιδιά. Οι προσαυξήσεις αυτές υπολογίζονται επί του $\frac{1}{2}$ του κατά το έτος 1991 μέσου μηνιαίου ΑΕΠ αναπροσαρμοζόμενο με τις αυξήσεις των συντάξεων του Δημοσίου.

6.1.7. Αναγνώριση χρόνου ως συντάξιμου με εξαγορά

ΓΕΝΙΚΑ

- 1)** Τα δικαιώματα ή οι οικονομικές συνέπειες αρχίζουν μετά την ολοσχερή εξόφληση του ποσού της οφειλής.
- 2)** Δεν γίνεται επιστροφή ποσών που έχουν καταβληθεί για εξαγορά χρόνου.
- 3)** Ανάκληση της αίτησης γίνεται μόνον για το ανεξόφλητο υπόλοιπο της οφειλής.

Ι. ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΚΕΝΑ

Στους ασφαλισμένους της ΕΤΕ, δίνεται η δυνατότητα να εξαγοράσουν τα «ασφαλιστικά κενά» τους στις παρακάτω, κατά κύριο λόγο, περιπτώσεις :

1) Γονική άδεια άνευ αποδοχών

- α) δικαίωμα αναγνώρισης έχουν όλοι οι ασφαλισμένοι μέχρι 2 χρόνια (άρθρο 22 του κανονισμού και Δ.Σ. 72/23.10.90)
- β) πιστοποιητικά που απαιτούνται : Αίτηση – δήλωση αποδοχής
- γ) τρόπος υπολογισμού των οφειλομένων εισφορών
ποσό εισφορών = 25πλάσιο του Η.Α.Ε. x 1,2084 x μήνες εξαγοράς x ασφάλιστρο
- δ) η εξόφληση γίνεται εφάπαξ, με έκπτωση 15% ή με δόσεις ίσες με τους αναγνωριζόμενους μήνες
- ε) ο εξαγορασθείς χρόνος μπορεί να συνυπολογισθεί για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος σε όλες τις περιπτώσεις

2) Άδεια άνευ αποδοχών λόγω σπουδών (εκπαιδευτική)

α) δικαίωμα αναγνώρισης έχουν όλοι οι ασφαλισμένοι μέχρι 2 χρόνια (ν.2084/92)

β) πιστοποιητικά που απαιτούνται : Αίτηση – δήλωση αποδοχής, βεβαίωση εργοδότη με τον λόγο και την διάρκειά της

γ) τρόπος υπολογισμού των οφειλομένων εισφορών

ποσό εισφορών = Αποδοχές ημερ. Αίτησης x 1,2084 x μήνες εξαγοράς x ασφάλιστρο

δ) η εξόφληση γίνεται εφάπαξ, με έκπτωση 15% ή με δόσεις ίσες με τους αναγνωριζόμενους μήνες

ε) ο εξαγορασθείς χρόνος μπορεί να συνυπολογισθεί για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος σε όλες τις περιπτώσεις

3) Ασφαλιστικά κενά οφειλόμενα σε απεργίες

Δικαίωμα αναγνώρισης με εξαγορά ασφαλιστικών κενών οφειλομένων σε απεργίες, έχουν όσοι είναι ασφαλισμένοι μέχρι 31.12.92 και μπορούσαν να αναγνωρίσουν τον χρόνο αυτό μέχρι 31.12.93. το δικαίωμα αυτό ίσχυε μέχρι 31.12.96.

4) Ανασφάλιστη προϋπηρεσία σε Υποκατάστημα της ΕΤΕ στο εξωτερικό

Δικαίωμα αναγνώρισης με εξαγορά ανασφάλιστης προϋπηρεσίας σε Υποκατάστημα της ΕΤΕ στο εξωτερικό, έχουν όσοι είναι ασφαλισμένοι μέχρι 31.12.92 και μπορούσαν να αναγνωρίσουν τον χρόνο αυτό μέχρι 31.12.93. το δικαίωμα αυτό ίσχυε μέχρι 31.12.96.

*** Η άδεια άνευ αποδοχών για στρατιωτικές υποχρεώσεις σύμφωνα με τον Κανονισμό του Ταμείου δεν εξαγοράζεται από 1.1.97

II. ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΣΤΗΝ ΕΤΕ

1) Αναγνώριση με εξαγορά του χρόνου εκπλήρωσης των στρατιωτικών υποχρεώσεων πριν από τη πρόσληψη στην Τράπεζα (Ν. 1358/83)

α) δικαίωμα αναγνώρισης έχουν όλοι οι ασφαλισμένοι

β) πιστοποιητικά που απαιτούνται : Αίτηση – δήλωση αποδοχής, Πιστοποιητικό στρατολογίας τύπου Α΄, Υπεύθυνη δήλωση του Ν. 1599/86

γ) τρόπος υπολογισμού των οφειλομένων εισφορών

ποσό εισφορών = Αποδοχές ημερ. Αίτησης x 1,2084 x μήνες εξαγοράς x ασφάλιστρο ΙΚΑ

Περιορισμοί

- Οι αποδοχές δεν μπορούν να είναι μεγαλύτερες από τον τεκμαρτό μισθό της ανώτατης ασφαλιστικής κλάσης του ΙΚΑ, κατά την ημερομηνία της αίτησης (ούτε μικρότερες από το 25πλάσιο του Η.Α.Ε. κατά την αίτηση).
- Το ασφάλιστρο του ΙΚΑ είναι σήμερα 20% (6,67% εργαζόμενου και 13,34% του εργοδότη)
- Η εξόφληση γίνεται εφάπαξ , με έκπτωση 15% ή με δόσεις ίσες με τους αναγνωριζόμενους μήνες
- Ο εξαγορασθείς χρόνος δεν μπορεί να συνυπολογιστεί για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος πριν τη συμπλήρωση του 58^{ου} έτους της ηλικίας του ασφαλισμένου και 3600 ημερών ασφάλισης

2) Ανασφάλιστος, πριν την πρόσληψη, χρόνο σπουδών (άρθρο 22 του κανονισμού παρ.5α2)

Δικαίωμα αναγνώρισης χρόνου σπουδών πριν την πρόσληψη με εξαγορά, έχουν όσοι έχουν ασφαλιστεί μέχρι 31.12.92 και μπορούσαν να αναγνωρίσουν τον χρόνο αυτό μέχρι 31.12.93. το δικαίωμα αυτό ίσχυε μέχρι 31.12.96.

6.1.7.1. Διαδοχική Ασφάλιση (άνευ εξαγοράς Ν. 1405/83)

Στον συντάξιμο χρόνο υπολογίζεται ύστερα από αίτηση του ασφαλισμένου και ο ασφαλισμένος χρόνος σε άλλον φορέα κύριας ασφάλισης. Ο τρόπος υπολογισμού της σύνταξης είναι ανάλογος με την ημερομηνία ασφάλισης στο Ταμείο και του είδους του συμμετέχοντος Ασφαλιστικού Φορέα. Επίσης για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος (όχι για υπολογισμό σύνταξης) υπολογίζεται και ο χρόνος ασφάλισης σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή με κράτη που υπάρχουν ανάλογες διακρατικές συμφωνίες.

6.1.8. Εισφορές Εργαζομένων ΕΤΕ⁶³

Οι τραπεζοϋπάλληλοι γενικά καταβάλουν από τις υψηλότερες εισφορές στα ταμεία κύριας και επικουρικής ασφάλισης. Συγκεκριμένα, σχετικά με τις εισφορές εργαζομένου – εργοδότη για κύρια ασφάλιση, στην περίπτωση των υπαλλήλων της Εθνικής Τράπεζας, ισχύουν τα κάτωθι :

- Για όσους ασφαλίστηκαν για πρώτη φορά πριν την 01/01/1993, η εισφορά του ασφαλισμένου στο Ταμείο Συντάξεων είναι 11% ενώ του εργοδότη, δηλαδή της Εθνικής Τράπεζας, είναι 26,5% .
- Για όσους ασφαλίστηκαν μετά την 01/01/1993, η εισφορά του ασφαλισμένου ανέρχεται στο ποσοστό του 6,67%, του εργοδότη στο 13,33% και του κράτους στο 10%.

Αναφορικά, με την εισφορά ασφαλισμένου – εργοδότη στο επικουρικό ταμείο της ΕΤΕ (Λογαριασμός Επικούρησης⁶⁴), αυτή ανέρχεται στο ποσοστό του 3,5% για τους ασφαλισμένους και 9% για την Εθνική Τράπεζα.

⁶³ Ταμείο Συντάξεων του Προσωπικού της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος, Έκδοση Ασφαλιστικών Οργανισμών Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, Αθήνα, Ιανουάριος 2004.

⁶⁴ Βλ. παρ. 5.3, Λογαριασμός Επικούρησης (Επικουρική Σύνταξη)

6.1.9. Πίνακας Ασφαλισμένων – Συνταξιούχων της ΕΤΕ

ΕΤΟΣ	Ασφαλισμένοι	Συνταξιούχοι
1980	4486	5950
1981	5469	6125
1982	6429	6258
1983	6897	6655
1984	8799	6659
1985	9701	6795
1986	9968	7013
1987	10174	7160
1988	10639	7227
1989	11195	7460
1990	11273	8170
1991	11383	8077
1992	11487	8109
1993	11619	8158
1994	12016	8240
1995	12887	8389
1996	12981	8553
1997	13059	8807
1998	13221	9001
1999	13094	9110
2000	13390	9659
2001	13282	9840
2002	13286	10465
2003	11709	10686
2004	11929	10720
2005	11852	12022
2006	11538	12092
2007	12112	12755
2008	12255	12792

Στον παραπάνω πίνακα, μπορούμε να δούμε την αντιστοιχία ασφαλισμένων - συνταξιούχων της Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος κατά την τελευταία 20ετία. Αρχικά, παρατηρούμε, πως ο αριθμός των συνταξιούχων έναντι των ασφαλισμένων είναι μεγαλύτερο, γεγονός που μας καθιστά επιφυλακτικούς ως προς την πορεία του ταμείου, δεδομένου ότι οι εισφορές των ασφαλισμένων δεν επαρκούν για να καλύψουν τις ανάγκες για συντάξεις. Με βάση τα στοιχεία αυτά, ο ασφαλιστικός φορέας της ΕΤΕ κατά τη περίοδο 1980-1981 είναι προβληματικός καθώς η αναλογία νέων και εργαζομένων, είναι χαμηλή σε σχέση με τους ηλικιωμένους και συνεπώς συνταξιούχους.

Από το 1982, όμως και μετά παρατηρούμε ότι οι όροι αντιστρέφονται και ο αριθμός των συνταξιούχων αρχίζει να μειώνεται ενώ ο αριθμός των ασφαλισμένων να αυξάνεται σημαντικά. Χρονιά ορόσημο αποτελεί το 1997, όπου οι ασφαλισμένοι ανέρχονται στους 13.059 ενώ οι συνταξιούχοι στους 8.807, στοιχείο το οποίο δείχνει ότι την περίοδο αυτή ο ασφαλιστικός φορέας ήταν ιδιαίτερα υγιής, καθώς η αναλογία νέων και εργαζομένων, είναι υψηλή σε σχέση με τους ηλικιωμένους και συνεπώς συνταξιούχους

Από το 1998 και μετά, όμως, διαπιστώνουμε μια μικρή αλλά συνεχόμενη μείωση, ανά έτος, των αριθμού των ασφαλισμένων και παράλληλα αύξηση των συνταξιούχων αντίστοιχα. Η αντιστροφή αυτή των όρων έρχεται να κορυφωθεί το 2008, όπου σύμφωνα με τα στοιχεία του Λογιστηρίου της ΕΤΕ, ο αριθμός των ασφαλισμένων ανέρχεται στους 12.255 ενώ των συνταξιούχων στους 12.792. Οι συνταξιούχοι δηλαδή υπερτερούν αριθμητικά των ασφαλισμένων και διαπιστώνεται για μια άλλη μια φορά ο άμεσος κίνδυνος, ο φορέας να καταστεί προβληματικός, καθώς « λίγοι πληρώνουν εισφορές ενώ περισσότεροι παίρνουν σύνταξη ».

6.2. Ταμείο Αυτασφάλειας Προσωπικού της ΕΤΕ (Εφάπαξ)⁶⁵

Μικρό Ιστορικό

Το Ταμείο Αυτασφάλειας του Προσωπικού της Ε.Τ.Ε. συστήθηκε αρχικά με τις από 29/10/26 και 6/4/27 αποφάσεις του Γενικού Συμβουλίου της Εθνικής Τράπεζας και ο Κανονισμός του εγκρίθηκε με τις ίδιες αποφάσεις του Γενικού Συμβουλίου της. Αναδιοργανώθηκε με το Ν.3483/1928 και λειτούργησε μέχρι το 1953 ως Κοινό Ταμείο Αυτασφάλειας του Προσωπικού των Τραπεζών Εθνικής, Ελλάδος και Κτηματικής.

Κατά το άρθρο 9 του παραπάνω νόμου αποτελεί αυτόνομο οργανισμό που διοικείται κατά τις διατάξεις του κανονισμού του. Με το Ν.Δ. 2626/53 διασπάστηκε σε δύο ανεξάρτητα ταμεία (Εθνικής και Τρ. Ελλάδος) και το Ταμείο Αυτασφάλειας μετατράπηκε σε Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.).

6.2.1. Προϋποθέσεις χορήγησης εφάπαξ παροχής

1. Δικαίωμα για λήψη εφάπαξ παροχής από το Ταμείο έχει ο ασφαλισμένος στις παρακάτω περιπτώσεις :

- Με τη συμπλήρωση δεκαπέντε (15) ετών ασφάλισης λόγω αποχώρησης του μέλους από την υπηρεσία της Τράπεζας , λόγω λήξεως ή λύσεως καθ ‘ οιονδήποτε τρόπο και για οποιαδήποτε αιτία της σχέσεως του με την Τράπεζα.
- Με τη συμπλήρωση πέντε (5) ετών ασφάλισης λόγω αποχώρησης του μέλους από την υπηρεσία της Τράπεζας εξαιτίας διαρκούς, πλήρους ή μερικής , ανικανότητας, διαπιστούμενης όπως ειδικότερα ορίζεται στο άρθρο 6.
- Με τη συμπλήρωση πέντε (5) ετών ασφάλισης που προέρχεται από διανυθείσα υπηρεσία στην Τράπεζα, υπό οποιαδήποτε ιδιότητα, σε περίπτωση αποχώρησης του Διοικητή ή Υποδιοικητή λόγω μη επανεκλογής ή παραιτήσεως του.

2. σε περίπτωση θανάτου μέλους του ταμείου μετά από διετή ασφάλιση, δικαίωμα για λήψη εφάπαξ παροχής έχουν τα κατά το άρθρο 6 οριζόμενα πρόσωπα.

⁶⁵ Κανονισμός Ταμείου Αυτασφάλειας Προσωπικού Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος , Έκδοση Ασφαλιστικών Οργανισμών Προσωπικού Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, Αθήνα, Ιανουάριος 2004.

3. Εκπίπτουν κάθε δικαιώματος εφάπαξ παροχής ή επιστροφής εισφορών :

- Οι αποχωρούντες της υπηρεσίας της Τράπεζας λόγω κλοπής, υπεξαίρεσεως, απάτης, απιστίας, παράβασης καθήκοντος, πλαστογραφίας, νόθευσης εγγράφου ή υπεξαγωγής εγγράφου σε βάρος της Τράπεζας ή των Ασφαλιστικών Οργανισμών του Προσωπικού αυτής, διαπιστούμενης με αμετάκλητη καταδικαστική απόφαση. Στην περίπτωση αυτή το Δ.Σ., μπορεί κατά την κρίση του, να καταβάλει την εφάπαξ παροχή είτε ολόκληρη είτε μέρος αυτής ή τις εισφορές στη σύζυγο και στα ανήλικα τέκνα του μέλους. Αλλιώς η εφάπαξ παροχή ή οι εισφορές περιέχονται στο Ταμείο, ως πόρος αυτού.

- Σε περίπτωση θανάτου του ασφαλισμένου, οι κατά το άρθρο 6 δικαιούχοι οι οποίοι καταδικάστηκαν αμετάκλητα για πράξη, συνεπεία της οποίας επήλθε ο θάνατος του ασφαλισμένου. Στην περίπτωση αυτή το δικαίωμα για τη λήψη εφάπαξ παροχής ή επιστροφής εισφορών περιέρχεται αναλόγως είτε στους λοιπούς συνδικαιούχους, εάν υπάρχουν, είτε στους δικαιούχους της επόμενης σειράς, εφόσον επέρχεται διαδοχή σειρών. Αλλιώς η εφάπαξ παροχή ή οι εισφορές περιέχονται στο Ταμείο ως πόρος αυτού.

Το ταμείο απαλλάσσεται κάθε υποχρέωσης αν καταβάλλει την εφάπαξ παροχή ή τις εισφορές στους δικαιούχους, εφόσον όποιος έχει έννομο συμφέρον αποκλεισμού των άνω υπαιτίων δικαιούχων δεν προσκομίσει στην υπηρεσία του Ταμείου εντός τριών (3) μηνών από το θάνατο του ασφαλισμένου βεβαίωση, ότι έχει εγερθεί κατ' αυτών ποινική δίωξη.

4. Η ποινική δίωξη της παραγράφου 3 αναστέλλει την υποχρέωση του Ταμείου καταβολής της εφάπαξ παροχής ή της επιστροφής εισφορών μέχρι να εκδοθεί αμετάκλητη δικαστική απόφαση ή βούλευμα επί του διαπραχθέντος αδικήματος. Η ως άνω αναστολή δεν επιφέρει καμία επιζήμια συνέπεια για το Ταμείο σε περίπτωση απαλλαγής, αθώωσης, παύσεως της ποινικής διώξεως, παραγραφής του αδικήματος κλπ.

5. Η κτήση των δικαιωμάτων εφάπαξ παροχών ή επιστροφής εισφορών που προβλέπει ο Κανονισμός λαμβάνει χώρα μόλις επέλθει η ασφαλιστική περίπτωση, υπό την απαραίτητη προϋπόθεση ότι ουδεμία οφειλή του ασφαλισμένου, έστω και μη ληξιπρόθεσμη ή εμπραγμάτως ασφαλισμένη, υπάρχει προς το Ταμείο ή την τράπεζα από την οποία αποχωρεί. Οι ασφαλισμένοι όμως, μπορούν, για να αποκτήσουν δικαίωμα, να

παράσχουν εντολή προς το Ταμείο ώστε από το ποσό της εφάπαξ παροχής ή των επιστρεφόμενων εισφορών το οποίο θα εδικαιούνται εάν δεν συνέτρεχε περίπτωση οφειλής τους, το ταμείο να παρακρατήσει το ποσό της οφειλής προς αυτό, ή να παρακρατήσει και να καταβάλλει το ποσό της οφειλής προς την Τράπεζα. Στην περίπτωση αυτή η κτήση του δικαιώματος επέρχεται για το απομένον υπόλοιπο.

6. Απαγορεύεται η εκχώρηση δικαιωμάτων εφάπαξ παροχής ή επιστροφής εισφορών με την επιφύλαξη των διατάξεων περί εκχωρήσεως ή κατασχέσεως υπέρ του Δημοσίου και του Κανονισμού.

6.2.2. Δικαιούχα πρόσωπα

A. Δικαιούχοι εφάπαξ παροχής είναι τα αποχωρούντα της υπηρεσίας μέλη των περιπτώσεων της παραγράφου 1 του άρθρου 5 και υπό τις οριζόμενες σ' αυτές, προϋποθέσεις. Η σωματική βλάβη ή πάθηση της περιπτώσεως β, πιστοποιείται από την απόφαση για την απονομή κύριας σύνταξης, προσωρινής ή οριστικής για λόγους υγείας συνοδευμένη από σχετική ιατρική ή γνωμάτευση.

B. Σε περίπτωση θανάτου μέλους τα δικαιούχα πρόσωπα είναι :

- Ο επιζών σύζυγος και τα τέκνα του θανόντος μέλους. Ως τέκνα νοούνται και τα εκτός γάμου, φυσικά, νομιμοποιημένα ή αναγνωρισμένα, τα υιοθετημένα, καθώς και , για το μερίδιο θανόντος τέκνου, τα τέκνα αυτού.
- Ο επιζών σύζυγος και οι γονείς του θανόντος μέλους. Κάθε προηγούμενη σειρά από τις παρακάτω αποκλείει την επόμενη. Οι δικαιούχοι της ίδιας σειράς λαμβάνουν την εφάπαξ παροχή « κατ' ισομοιρία », ο δε επιζών σύζυγος, εφόσον μεν συντρέχει με τέκνα λαμβάνει το $\frac{1}{4}$ της εφάπαξ παροχής, εφόσον δε συντρέχει με γονείς το $\frac{1}{2}$.
- Εάν δεν υπάρχει κανείς από τους ανωτέρω δικαιούχους τότε η εφάπαξ παροχή περιέρχεται στο πρόσωπο ή τα πρόσωπα που έχουν τυχόν ορίσει ο θανών με δήλωσή του, η οποία θα περιέλθει στο Ταμείο το αργότερο εντός έτους από το θάνατο του ασφαλισμένου, αλλιώς παραμένει ως πόρος του Ταμείου αυτού.

6.2.3.Υπολογισμός εφάπαξ παροχής

1. Η κατά το άρθρο 5 καταβλητέα εφάπαξ παροχή υπολογίζεται σε συνάρτηση με το χρόνο ασφάλισης στο Ταμείο, ως εξής :

- Για τους υπαχθέντες στην κοινωνική ασφάλιση μετά την 1/1/93 :

70% του μηνιαίου ασφαλιστικού μισθού για κάθε έτος ασφάλισης.

- Για τους υπαχθέντες στην κοινωνική ασφάλιση πριν την 1/1/93 :

Ένας μηνιαίος ασφαλιστικός μισθός για κάθε έτος ασφάλισης που πραγματοποιήθηκε εντός του προ της 1/1/93 διαστήματος.

Για κάθε έτος ασφάλισης που πραγματοποιήθηκε το διάστημα μετά την 1/1/93 :

- 97% του μηνιαίου ασφαλιστικού μισθού για το 1993
- 94% του μηνιαίου ασφαλιστικού μισθού για το 1994
- 91% του μηνιαίου ασφαλιστικού μισθού για το 1995
- 88% του μηνιαίου ασφαλιστικού μισθού για το 1996
- 85% του μηνιαίου ασφαλιστικού μισθού για το 1997
- 82% του μηνιαίου ασφαλιστικού μισθού για το 1998
- 79% του μηνιαίου ασφαλιστικού μισθού για το 1999
- 76% του μηνιαίου ασφαλιστικού μισθού για το 2000
- 73% του μηνιαίου ασφαλιστικού μισθού για το 2001

78,75% του μηνιαίου ασφαλιστικού μισθού για κάθε έτος ασφάλισης που πραγματοποιήθηκε μετά την 1/1/2002 και μετά.

2. Ο μηνιαίος ασφαλιστικός μισθός για τον κατά το παρόν άρθρο υπολογισμό της εφάπαξ παροχής αποτελείται από :

- Το άθροισμα του βασικού μισθού του μισθολογικού κλιμακίου του ασφαλισμένου και των τυχόν προσαυξήσεων του, των αντίστοιχων επιδομάτων πολυετίας, οικογενειακών και βαθμού και του επιδόματος υπηρεσιακής επιδόσεως Υποδιευθυντή Β', όπως έχουν διαμορφωθεί κατά το μήνα εξόδου.

Για τους κατέχοντες κατά την έξοδο βαθμό Διευθυντή ή Υποδιευθυντή Α' , το άθροισμα του βασικού μισθού του βαθμού Διευθυντή ή Υποδιευθυντή Α' και των τυχόν προσαυξήσεων του, των αντίστοιχων επιδομάτων πολυετίας, οικογενειακών και βαθμού και του επιδόματος εξόδων παραστάσεως Διευθυντή ή Υποδιευθυντή Α' όπως έχουν διαμορφωθεί κατά το μήνα εξόδου. Για τους μη έχοντες όμως συμπληρώσει διετία παραμονής στο βαθμό Διευθυντή ή Υποδιευθυντή Α' κατά την έξοδο, το άθροισμα των ανωτέρω ποσών υπολογίζεται κατά την αναλογία που αντιστοιχεί στο χρόνο καταβολής του εντός της τελευταίας διετίας προ της εξόδου.

- Το επίδομα πτυχίου ή επιστημονικού τίτλου που αναγνωρίζεται από την ΕΤΕ καθώς και το επίδομα ξένης γλώσσας, κατά την αναλογία που αντιστοιχεί στο χρονικό διάστημα καταβολής τους εντός της τελευταίας διετίας προ της εξόδου.

- Εάν ο ασφαλισμένος κατά το μήνα της εξόδου ελάμβανε επίδομα ευθύνης, τότε για τον υπολογισμό της εφάπαξ παροχής λαμβάνεται υπόψη και το επίδομα αυτό. Εάν ο ασφαλισμένος δεν ελάμβανε επίδομα ευθύνης, τότε λαμβάνεται υπόψη το μεγαλύτερο από τα τυχόν λοιπά καταβαλλόμενα ειδικά επιδόματα όχι όμως πέραν του ποσού που αντιστοιχεί σε επίδομα θέσεως ευθύνης Διοικήσεως 7^{ου} κλιμακίου. Τα επιδόματα του παρόντος εδαφίου υπολογίζονται κατά την αναλογία που αντιστοιχεί στο βαθμό και το χρόνο καταβολής τους εντός της τελευταίας διετίας προ της εξόδου.

- Ο συνολικός μηνιαίος ασφαλιστικός μισθός της προηγούμενης παραγράφου δεν λαμβάνεται υπόψη για τον κατά το παρόν άρθρο υπολογισμό της εφάπαξ παροχής κατά το μέρος αυτού που υπερβαίνει το οκταπλάσιο του εκάστοτε βασικού μισθού του 16^{ου} κλιμακίου του ενιαίου μισθολογίου του κυρίου προσωπικού.

6.3. Λογαριασμός Επικούρησης (Επικουρική Σύνταξη)⁶⁶

Μικρό Ιστορικό

Ο Λογαριασμός Επικούρησης ιδρύθηκε την 1/10/1949 από τα Αλληλοβοηθητικά Ταμεία του Προσωπικού της Εθνικής Τράπεζας με σκοπό την χορήγηση επικουρικής σύνταξης στους εξερχόμενους υπαλλήλους της ΕΤΕ. Με τροποποίηση του Κανονισμού από 1/1/1961, στην ασφάλιση του Λογαριασμού συμπεριλήφθηκαν και οι ασφαλισμένοι στο Ταμείο Συντάξεων της Τράπεζας Αθηνών, αφού από το 1953 η Τράπεζα Αθηνών συγχωνεύθηκε με την ΕΤΕ. Το Λογαριασμό διαχειρίζεται 9μελής Επιτροπή, η οποία μετά τη συγχώνευση του Συλλόγου Φροντιστών στο ΣΥΕΤΕ (1986) είναι 8μελής.

6.3.1. Γενικοί Κανόνες

- Ο λογαριασμός χορηγεί επικουρική σύνταξη στους ασφαλισμένους του που λαμβάνουν σύνταξη από το Ταμείο Συντάξεων Προσωπικού ΕΤΕ.
- Για την χορήγηση επικούρησης από το Λογαριασμό δεν απαιτούνται οι προϋποθέσεις και τα όρια ηλικίας που ισχύουν στο Ταμείο Συντάξεων, για παράδειγμα, ασφαλισμένος που έχει 22 χρόνια ασφάλισης στο ΙΚΑ και 10 χρόνια στην Τράπεζα με ασφάλιση στα Ταμεία της ΕΤΕ, στοιχειοθετεί συνταξιοδοτικό δικαίωμα για παροχή σύνταξης, θα λάβει όμως επικούρηση για τα 10 χρόνια ασφάλισης στο Λογαριασμό.
- Έτη ασφάλισης θεωρούνται τα χρόνια πραγματικής υπηρεσίας στην ΕΤΕ, τα χρόνια που έχουν προσμετρηθεί με καταβολή εισφορών – συνεισφορών και τα χρόνια ασφάλισης σε άλλο επικουρικό φορέα. (διαδοχική ασφάλιση).
- Ο Λογαριασμός χορηγεί επικουρική σύνταξη σε ποσοστό 1,02857% για κάθε χρόνο ασφάλισης και μέχρι 35 έτη, επί των συνταξίων αποδοχών, για παράδειγμα, ασφαλισμένος για 20 έτη λαμβάνει επικούρηση 20,57% επί των συνταξίων αποδοχών, για 32 έτη ποσοστό 32,91% κ.ο.κ. (επί της επικούρησης υπολογίζονται οικογενειακά επιδόματα). Συντάξιμες αποδοχές θεωρούνται : ο βασικός μισθός, η πολυετία (επί ετών ασφάλισης στο Λογαριασμό), το επίδομα βαθμού και το επίδομα πτυχίου.

⁶⁶ Λογαριασμός Επικούρησης, Έκδοση Ασφαλιστικών Οργανισμών Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, Αθήνα, Ιανουάριος 2004.

ΠΡΟΣΜΕΤΡΗΣΕΙΣ

Εξαγοράζονται με καταβολή εισφορών – συνεισφορών κάθε είδους ασφαλιστικά κενά, προϋπηρεσίες σε Δημόσιο ή Α.Ε., εφόσον δεν υπάρχει επικουρική ασφάλιση, με την προϋπόθεση ότι τα εξαγοραζόμενα χρονικά διαστήματα έχουν αναγνωριστεί στο ταμείο Συντάξεων.

6.3.2. Παραδείγματα υπολογισμού επικούρησης

1. Ασφαλισμένος με κλιμάκιο 36, έτη ασφάλισης 32, Τμηματάρχης Α΄, 2 ανήλικα παιδιά :

Κλιμάκιο 36°	723,21 €
Επίδομα Πολυετίας	372,56 € (32 χρόνια x 1,75% = 56%)
Επίδομα Βαθμού	36,10 €

Συντάξιμες Αποδοχές = 1.131,87 € x 32,91% = 372,49 € **Επικούρηση**
Οικογενειακό Επίδομα 22,5% = 83,81 €

Σύνολο **456,30 €**

2. Ασφαλισμένη με κλιμάκιο 19, έτη ασφάλισης 17, Υποτμηματάρχης, 1 ανήλικο παιδί :

Κλιμάκιο 19°	595,83 €
Επίδομα Πολυετίας	177,25 € (19 χρόνια x 1,75% = 29,75%)
Επίδομα Βαθμού	21,71 €

Συντάξιμες Αποδοχές = 794,79 € x 17,49% = 139,00 € **Επικούρηση**
Οικογενειακό Επίδομα 15% = 20,85 €

Σύνολο **159,85 €**

3. Ασφαλισμένος με κλιμάκιο 30, έτη ασφάλισης 25 Τμημ. Β΄ πτυχιούχος, 3 ανήλικα παιδιά :

Κλιμάκιο 30 ^ο	677,42 €
Επίδομα Πολυετίας	296,37 € (30 χρόνια x 1,75% = 43,75%)
Επίδομα Πτυχίου 25%	169,35 €
Επίδομα Βαθμού	30,67 €

Συντάξιμες Αποδοχές = 1.173,81 € x 25,71 % = 301,78 € **Επικούρηση**
Οικογενειακό Επίδομα 32,5% = 98,08 €

Σύνολο **399,86 €**

6.4. Ταμείο Υγείας Προσωπικού ΕΤΕ (Υγειονομική Περίθαλψη)⁶⁷

Μικρό Ιστορικό

Το Ταμείο Υγείας Προσωπικού Εθνικής Τράπεζας (Τ.Υ.Π.Ε.Τ.) είναι ο ασφαλιστικός φορέας που παρέχει ιατροφαρμακευτική περίθαλψη στους εργαζόμενους και συνταξιούχους της Εθνικής Τράπεζας καθώς και στις οικογένειες τους.

Το Ταμείο ιδρύθηκε το 1930 και σήμερα αριθμεί 55.000 περίπου ασφαλισμένους. Το Τ.Υ.Π.Ε.Τ. κατατάσσεται σήμερα στα

πιο πετυχημένα Ταμεία Υγείας που υπάρχουν στην Ελλάδα. Κύριος λόγος επιτυχίας αυτού του πρότυπου είναι ο αυτοδιοικούμενος και αυτοδιαχειριζόμενος χαρακτήρας της Διοίκησης του (25 μέλη), που διασφαλίζει εναλλαγή αλλά και σταθερότητα, με αποτέλεσμα τη δυνατότητα του μεσοπρόθεσμου και μακροπρόθεσμου σχεδιασμού, καθώς και διαφάνεια στη διαχείρισή του. Σήμερα, στις κύριες δραστηριότητες του Τ.Υ.Π.Ε.Τ., εκτός της ιατροφαρμακευτικής ασφαλιστικής κάλυψης, συμπεριλαμβάνονται :

- Λειτουργία Γενικής Κλινικής δυναμικότητας 90 κλινών στην Αθήνα
- Λειτουργία Πολυϊατρείων – Εξωτερικών ιατρείων σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη
- Λειτουργία σύγχρονου Μικροβιολογικού και Παθολογοανατομικού εργαστηρίου
- Λειτουργία σύγχρονου Ακτινοδιαγνωστικού Εργαστηρίου, εξοπλισμένου με μηχανήματα τελευταίας τεχνολογίας
- Λειτουργία Φυσικοθεραπευτηρίου σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη
- Λειτουργία Πρότυπου Οδοντιατρικού Κέντρου στην Αθήνα
- Λειτουργία Οδοντιατρικού Τμήματος στη Θεσσαλονίκη
- Λειτουργία τριών πρότυπων κατασκηνώσεων στο Διόνυσο, τη Χαλκιδική και τη Λούτσα Πρεβέζης
- Διοργάνωση ανταλλαγών με άλλους Οργανισμούς του εξωτερικού, για θερινές διακοπές παιδιών και ενηλίκων (Γαλλία, Πορτογαλία, Μαρόκο, Τυνησία, Κύπρος, Γερμανία)
- Φροντίδα για τη βρεφονηπιακή μέριμνα
- Προγράμματα Προληπτικής Ιατρικής παιδιών και εφήβων, τα οποία ξεκίνησαν το 1945, καθώς και Προγράμματα Προληπτικής Ενηλίκων
- Ειδικά Προγράμματα Παιδιών με Αναπηρία

⁶⁷ Κανονισμός Περίθαλψης & Παροχών Ταμείου Υγείας Προσωπικού Εθνικής Τράπεζας, www.typet.gr

Πέραν των παροχών προς τα μέλη του, το Τ.Υ.Π.Ε.Τ. προσφέρει αξιόλογο κοινωνικό έργο στο μέτρο του δυνατού. Η δράση αυτού ξεπερνάει τα σύνορα της χώρας. Τα τελευταία χρόνια λειτούργησε ως ένα δημιουργικό κύτταρο, τόσο σε Εθνικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο αναδεικνύοντας τον αυτοδιοικούμενο και αυτοδιαχειριζόμενο χαρακτήρα του. Σήμερα το Τ.Υ.Π.Ε.Τ. είναι μέλος της Ομοσπονδίας Αυτοδιαχειριζόμενων Ταμείων Υγείας Ελλάδος (Ο.Α.Τ.Υ.Ε.), της Διεθνούς Ένωσης Αυτοδιαχειριζόμενων Ταμείων Υγείας (Α.Ι.Μ.), καθώς και της Διεθνούς Κατασκηνωτικής Ένωσης (Ι.Σ.Ε.).

6.4.1. Κοινωνική Πρόνοια

6.4.1.1. Τμήμα Μέριμνας

Το Τμήμα Μέριμνας περιλαμβάνει διάφορες υπηρεσίες όπως :

- ✓ **ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ**
- ✓ **ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ ΚΑΙ ΑΙΜΟΔΟΣΙΑΣ**
- ✓ **ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ - ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ-ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ**
- ✓ **ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗΣ**
- ✓ **ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ»**

6.4.1.2. Τμήμα Πρόνοιας

Το Τμήμα Πρόνοιας περιλαμβάνει υπηρεσίες όπως :

- ✓ **ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΩΝ**
- ✓ **ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΤΑΛΛΑΓΩΝ ΚΑΙ ΘΕΡΕΤΡΩΝ**
- ✓ **ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ**
- ✓ **ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΔΙΑΚΟΠΕΣ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ**

6.4.2.Ασφάλιση

6.4.2.1. Δικαιούχοι Ασφάλισης

Σύμφωνα με το Κανονισμό του Ταμείου Περίθαλψης και Παροχών του Τ.Υ.Π.Ε.Τ., τα μέλη του ταμείου διακρίνονται σε τακτικά, έκτακτα, έμμεσα και επίτιμα.

α) Τακτικά μέλη είναι όλοι οι εν ενεργεία μόνιμοι υπάλληλοι της Τράπεζας, οι εργαζόμενοι στον τομέα καθαριότητας ολικής απασχόλησης με σύμβαση αορίστου χρόνου, οι φύλακες του Ν. 1339/83, οι ειδικοί Συνεργάτες – Σύμβουλοι της ΕΤΕ, καθώς και οι επί συμβάσει υπάλληλοι, εφόσον ασφαλίζονται σε όλους τους ασφαλιστικούς οργανισμούς της Τράπεζας. Όλοι αυτοί ασφαλίζονται στο Ταμείο, από την ημέρα που διορίζονται στην Τράπεζα, κατόπιν έγγραφης αίτησής τους, την οποία διαβιβάζει στο Ταμείο η αρμόδια Υπηρεσία της Τράπεζας και εφόσον είναι μέλη σε έναν από τους συλλόγους που αναφέρονται στο άρθρο 4 παραγρ. 1 του καταστατικού.

Τα τακτικά μέλη που βρίσκονται στο εξωτερικό, με εντολή και για υπηρεσία της Τράπεζας, συνεχίζουν με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις να καλύπτονται από το Ταμείο, εκτός αν υπάρχει ανάλογη ασφαλιστική κάλυψη από τη χώρα του εξωτερικού που βρίσκονται.

β) Έκτακτα μέλη είναι :

- 1.Οι Συνταξιούχοι μέλη του Ταμείου Συντάξεων του Προσωπικού Ε.Τ.Ε., που προέρχονται από τακτικά μέλη. Η ασφάλιση τους, με την έξοδό από την ενεργό υπηρεσία, συνεχίζεται, αφού όμως αναγγελθεί στην υπηρεσία του Τ.Υ.Π.Ε.Τ. ο αριθμός μητρώου συνταξιοδοτήσεώς τους.
- 2.Οι Διοικητές και Υποδιοικητές της Τράπεζας στη διάρκεια της θητείας τους και μετά από αυτήν, εφόσον παίρνουν σύνταξη από το Ταμείο Συντάξεως Προσωπικού Ε.Τ.Ε.
- 3.Οι τακτικοί δικηγόροι της Ε.Τ.Ε που παρέχουν τις υπηρεσίες τους με πάγια μηνιαία αντιμισθία, όχι όμως κατώτερη από εκείνη που καθορίζεται από τον Κώδικα Δικηγόρων και ανήκουν οργανικά στην Διεύθυνση Δικαστικού της Τράπεζας, ασχολούνται δε στα Τμήματα (Γραφεία) αυτής στην Αθήνα, Πειραιά, όπως και στα ειδικά γραφεία αυτής στην Θεσσαλονίκη, την Πάτρα και σε οποιαδήποτε άλλη πόλη δημιουργηθούν γραφεία.
4. Όλο το μόνιμο προσωπικό του Τ.Υ.Π.Ε.Τ, από την ημερομηνία πρόσληψης. Η ασφάλιση διατηρείται και μετά τη συνταξιοδότηση εφόσον έχουν διανύσει συνεχή εργασία στο Ταμείο 25 έτη οι γυναίκες και 30 έτη οι άνδρες.

5. Εργαζόμενοι στις θυγατρικές εταιρείες της Ε.Τ.Ε. (Τράπεζες, Ασφαλιστικές, Χρηματοπιστηριακές Εταιρείες, Αμοιβαίου Κεφαλαίου, κλπ.)καθώς και στους φορείς της Ε.Τ.Ε. , εν ενεργεία και συντ/χων, με απόφαση Γενικής Συνέλευσης υπό την απαραίτητη προϋπόθεση ότι οι διάφορες παροχές που παρέχονται από το Ταμείο για λογαριασμό του εργοδότη θα καταβάλλονται στο Ταμείο από αυτόν. Όριο ηλικίας εγγραφής των τακτικών μελών και των έκτακτων περιπτ.3,4,5 είναι το 48^ο έτος της ηλικίας τους συμπληρωμένο.

γ) Έμμεσα μέλη είναι :

1.Τα σύμφωνα με το Καταστατικό του Ταμείου Συντάξεων πρόσωπα, που συνταξιοδοτούνται από αυτό όχι « ιδίω δικαίω » αλλά σαν δικαιούχοι ασφαλισμένου ή συνταξιούχου του Ταμείου, εφόσον δικαιούνται και ασφάλισως στο Τ.Υ.Π.Ε.Τ.

2.Μέλη ατομικής και πατρικής οικογένειας. Ασφαλίζονται στο Ταμείο, ύστερα από αίτηση του τακτικού ή έκτακτου μέλους :

α) Η σύζυγος από νόμιμο γάμο, ανεξάρτητα αν εργάζεται ή όχι ή είναι ελεύθερη επαγγελματίας.

β) Ο νόμιμος σύζυγος γυναίκας υπαλλήλου ΕΤΕ ή συνταξιούχου ΕΤΕ εφόσον δεν έχει υπερβεί το 48^ο έτος της ηλικίας και δεν πάσχει από χρόνιο νόσημα. Εισφορά 2,5% και παροχές ασφάλισης 1 έτος από την ημερομηνία υποβολής αίτησης και καταβολής της εισφοράς. Εάν έχει δική του κύρια ασφάλιση, η νοσοκομειακή περίθαλψη είναι συμπληρωματική.

γ) Όλα τα παιδιά των ασφαλισμένων. Ασφαλίζονται μέχρι το 32^ο έτος της ηλικίας τους, εφόσον είναι άγαμα και δεν έχουν δική τους κύρια ασφάλιση. Τα άγαμα νόμιμα, αναγνωρισθέντα ή νομιμοποιηθέντα παιδιά, καθώς και υιοθετηθέντα, εφόσον κατά το χρόνο της υιοθεσίας δεν υπερβαίνουν το 18^ο έτος της ηλικίας τους. Τα εξώγαμα παιδιά , τακτικών ή έκτακτων μελών , καθώς και τα παιδιά που προέρχονται από πρώτο γάμο, ενώ τα τακτικά ή έκτακτα μέλη τέλεσαν και δεύτερο γάμο. Τα παιδιά με ειδικές ανάγκες συνεχίζουν να είναι ασφαλισμένα και μετά το 32^ο έτος εφόσον είναι ανίκανα για εργασία με ασφάλιστρο 2,5% . Μετά τον θάνατο του τακτικού ή έκτακτου μέλους και εφόσον τα ίδια δικαιώθηκαν σύνταξης, εντάσσονται στην κατηγορία των έκτακτων μελών με ασφάλιστρο 4% .

Η κατάταξη στην πιο πάνω κατηγορία γίνεται με απόφαση Υ.Ε. και Δ.Σ. στο 21^ο έτος της ηλικίας. Οι περιπτώσεις επανεξετάζονται με τη συμπλήρωση του 32^{ου} έτους για διαγραφή ή συνέχιση ασφάλισης δια βίου.

δ) Τα εγγόνια των τακτικών και έκτακτων μελών, εφόσον είναι ορφανά από πατέρα και μητέρα, δεν έχουν δικό τους εισόδημα ή περιουσία, η συντήρησή τους βαρύνει το ασφαλισμένο μέλος, είναι άγαμα και δεν είναι ασφαλισμένα σε κανένα άλλο ασφαλιστικό φορέα. Η ασφάλιση τους διαρκεί μέχρι του 32^{ου} έτους της ηλικίας τους εφόσον δεν εργάζονται.

ε) Οι γυναίκες που έμειναν χήρες ή πήραν διαζύγιο και είναι παιδιά τακτικών ή έκτακτων μελών, μπορούν να ασφαλιστούν και πάλι στο Ταμείο με αίτηση του μέλους που τις προστατεύει μέχρι την συμπλήρωση του 32^{ου} έτους της ηλικίας τους. Η επανεγγραφή γίνεται με απόφαση του Δ.Σ., όταν από τα στοιχεία που υποβάλλουν στις υπηρεσίες του Τ.Υ.Π.Ε.Τ. προκύπτει ότι έχουν τις προϋποθέσεις.

στ) Οι ανασφάλιστοι γονείς, εφόσον από τα δικαιολογητικά που προβλέπονται από το άρθρο 4 (παραγρ.1,περ.ε) του Κανονισμού τούτου, προκύπτει δυνατότητα εγγραφής τους και αποδεικνύεται η συγκατοίκηση και συντήρηση αυτών από το τακτικό ή έκτακτο μέλος.

3.Οι ειδικοί Συνεργάτες – Σύμβουλοι ΕΤΕ, εφόσον δεν έχουν ασφαλιστεί στους λοιπού οργανισμούς της ΕΤΕ και δεν έχουν υπερβεί το 48^ο έτος της ηλικίας τους. Ποσοστό εισφοράς 2,5%. Οι ανωτέρω ασφαλίζουν μέλη ατομικής οικογένειας εφόσον αυτά δεν έχουν δική τους κύρια ασφάλιση.

δ) Επίτιμα μέλη είναι :

Με πρόταση του Δ.Σ. του Ταμείου και απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των μελών του, μπορεί να αποκτήσουν την ιδιότητα του μέλους τούτου πρόσωπα που έχουν προσφέρει εξαιρετικές υπηρεσίες στο Ταμείο. Τα μέλη αυτά δεν έχουν δικαίωμα περίθαλψης ή ασφάλισης, εκτός αν τούτο αποφασιστεί από την Γενική Συνέλευση.

6.4.3. Παροχές Περιθάλψης σε Κλάδους

Το ΤΥΠΕΤ παρέχει σε όλους τους ασφαλισμένους του περιθάλψεις σε διάφορους κλάδους όπως :

- ΙΑΤΡΟΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ
- ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ
- ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ
- ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΥΓΙΕΙΝΗ
- ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ
- ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ (ΑΚΤΙΝΟΛΟΓΙΚΟ – ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΟ, ΜΙΚΡΟΒΙΟΛΟΓΙΚΟ – ΑΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟ - ΒΙΟΧΗΜΙΚΟ – ΚΥΤΤΑΡΟΛΟΓΙΚΟ, ΦΥΣΙΚΟΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟ)

6.4.4. Επιδόματα κ' Διάφορα Βοηθήματα

Επιπλέον, το ΤΥΠΕΤ παρέχει στα μέλη του διάφορα επιδόματα και βοηθήματα όπως :

- ❖ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΤΟΚΕΤΟΥ - ΤΟΚΕΤΟΥ ΜΕ ΚΑΙΣΑΡΙΚΗ - ΛΟΧΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΗΛΑΣΜΟΥ
- ❖ ΒΟΗΘΗΜΑ ΛΟΓΩ ΘΑΝΑΤΟΥ
- ❖ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ
- ❖ ΒΟΗΘΗΜΑ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗΣ ΝΟΣΟΚΟΜΟΥ
- ❖ ΒΟΗΘΗΜΑ ΓΙΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΑΓΩΓΗΣ ΑΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ
- ❖ ΒΟΗΘΗΜΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΟΥ ΠΑΣΧΟΥΝ ΑΠΟ ΒΑΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΝΙΑΤΕΣ ΑΡΡΩΣΤΙΕΣ

Κεφάλαιο 7

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

7.1. Το Νέο Ασφαλιστικό Νομοσχέδιο – Τι προβλέπει ⁶⁸

Το ασφαλιστικό σύστημα όπως ήταν μέχρι σήμερα, δεν μπορούσε να εγγυηθεί για πολύ και για όλους την ασφάλεια και την ποιότητα των παροχών. Αυτός ο ορατός κίνδυνος δεν περιγράφεται μόνο στις μελέτες και στους αριθμούς αλλά αγγίζει την καθημερινότητα μας, με :

- ✓ Τη γραφειοκρατία των 133 φορέων και κλάδων και των 1000 νόμων και διατάξεων
- ✓ Την κατασπατάληση των πόρων και την ίδια στιγμή την αναποτελεσματικότητα στην πάταξη της εισφοροδιαφυγής
- ✓ Τους άνισους και πολλές φορές άδικους όρους συνταξιοδότησης και την αδήλωτη εργασία
- ✓ Τις επισφαλείς, για κάποιους ακόμη και για τον επόμενο μήνα συντάξεις
- ✓ Την αδυναμία της ουσιαστικής υποστήριξης στην εργαζόμενη γυναίκα, που αγωνίζεται για να συμφιλιώσει το ρόλο της μάνας και τον κοινωνικό ρόλο που δικαιούται
- ✓ Την υποθήκευση των κοινωνικών δικαιωμάτων των επόμενων γενεών, καθώς υπολογίζεται ότι με το ισχύον σύστημα σε λίγες δεκαετίες οι δαπάνες για τις συντάξεις θα είναι όσο περίπου χρειαζόμαστε σήμερα για την Υγεία, την Παιδεία και τον Πολιτισμό.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, η μεταρρύθμιση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης ήταν απολύτως αναγκαία.

Στις 03/04/2008, ψηφίστηκε από την Κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας, ο νέος ασφαλιστικός νόμος, 3655/2008, ο οποίος περιλαμβάνει 154 άρθρα και πλήθους αλλαγών στα όρια ηλικίας, στις συντάξεις και στα ασφαλιστικά ταμεία. Πιο συγκεκριμένα, ο νέος ασφαλιστικός νόμος του Υπουργείου Απασχόλησης προβλέπει :

⁶⁸ Εφημερίδα Έθνος : Δημοσιεύματα « Ασφαλιστικό – Αλλαγές και Ανατροπές », 7-03-2008, Κοκκαλιάρη Κ.

➤ **Περιορισμό των ταμείων από 133 σε 13** ⁶⁹

Στην **Κύρια Ασφάλιση** δημιουργούνται μόλις πέντε ταμεία :

- το ΙΚΑ (μισθωτοί),
- ο Οργανισμός Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών,
- ο ΟΓΑ (αγρότες),
- το Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (μηχανικοί, νομικοί, γιατροί),
- το Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Προσωπικού στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

Οι αλλαγές στο ΙΚΑ και στον ΟΑΕΕ θα τεθούν σε ισχύ τέσσερις μήνες μετά τη δημοσίευση του νόμου. Έξι μήνες περιθώριο για τις ενοποιήσεις θα έχουν το Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολούμενων και του Προσωπικού στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

Στην **Επικουρική Ασφάλιση** δημιουργούνται μόνο έξι ταμεία :

- το Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών (ΕΤΕΑΜ),
- το Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Ιδιωτικού Τομέα (ΤΕΑΙΤ),
- το Ταμείο Ασφάλισης Υπαλλήλων Τραπεζών και Επιχειρήσεων Κοινής Ωφελείας (ΤΑΥΤΕΚΩ),
- το Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Δημοσίων Υπαλλήλων (ΤΕΑΔΥ),
- το Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης και Πρόνοιας Απασχολούμενων στα Σώματα Ασφαλείας (ΤΕΑΠΑΣΑ),
- το Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Τραπεζοϋπαλλήλων (ΕΤΑΤ)

Η ένταξη των Ταμείων στα ΕΤΕΑΜ θα γίνει δύο μήνες μετά την ψήφιση του νόμου, στο ΤΕΑΔΥ ύστερα από ένα τετράμηνο και στους υπόλοιπους φορείς μόλις συμπληρωθεί το εξάμηνο.

Τέλος, μόνο δύο φορείς θα χορηγούν εφάπαξ : το Ταμείο Πρόνοιας Δημοσίων Υπαλλήλων (ΤΠΔΥ) και το Ταμείο Πρόνοιας Ιδιωτικού Τομέα (ΤΑΠΙΤ). Η ένταξη φορέων στο ΤΠΔΥ θα γίνει τέσσερις μήνες μετά τη δημοσίευση του νόμου, ενώ στο ΤΑΠΙΤ έξι μήνες.

⁶⁹ www.imerisia.gr

Ο κάθε φορέας που θα προκύπτει από τις ενοποιήσεις θα έχει ένα διοικητικό συμβούλιο, ενιαίες διευθύνσεις και ενιαίους ελεγκτικούς μηχανισμούς αλλά ειδικό διακριτό λογαριασμό για κάθε εντασσόμενο Ταμείο.

➤ **Αύξηση των ορίων ηλικίας⁷⁰**

Αυξάνεται η ηλικία συνταξιοδότησης τουλάχιστον κατά δύο (2) χρόνια για όσους ασφαλισμένους συνταξιοδοτούνται με τις λεγόμενες ειδικές διατάξεις. Ο Νέος Ασφαλιστικός Νόμος ανατρέπει τις διατάξεις για «έξοδο» με 35ετία και 37ετία, θίγοντας τόσο τους παλαιούς (1983-1992) όσο και τους νέους ασφαλισμένους (μετά το 1993).

Χαμένοι θα βγουν τα επόμενα 15 χρόνια περίπου 225.000 ασφαλισμένοι. Κύριος στόχος της κυβέρνησης είναι να κλείσουν σταδιακά οι πόρτες εξόδου πριν τα 60. Το παράδοξο, βέβαια, είναι πως οι προωθούμενες αλλαγές « χτυπούνε » τους ασφαλισμένους που έχουν τα περισσότερα χρόνια εργασίας και έχουν επομένως καταβάλλει και τις περισσότερες εισφορές στο σύστημα.

Οι επώδυνες αλλαγές τίθενται σε ισχύ από 1^η Ιανουαρίου 2013 και η αύξηση του ορίου ηλικίας θα φτάνει το ένα εξάμηνο τον χρόνο. Συγκεκριμένα η συνταξιοδότηση με 35ετία θα πάει σταδιακά στα 60 χρόνια, επηρεάζοντας όσους ασφαλίστηκαν το διάστημα 1983-1992 στο ΙΚΑ, στα άλλα ταμεία μισθωτών, στα ταμεία αυτοαπασχολούμενων και στους φορείς Τύπου (για τους πιο παλαιούς δεν υπάρχουν αλλαγές).

Ενδεικτικό του μεγέθους των παρεμβάσεων είναι το ότι στα Ταμεία Τύπου το ισχύον θεσμικό πλαίσιο για συνταξιοδότηση με 35ετία προβλέπει τη συμπλήρωση του 55^{ου} ή του 58^{ου} έτους (για τους πριν από το 1993 ασφαλισμένους). Ωστόσο από το 2013 τα απαιτούμενα έτη αυξάνονται κατά ένα εξάμηνο ετησίως για να φτάσουν σταδιακά τα 60 χρόνια.

Για παράδειγμα, ασφαλισμένος που το 2012 θα βγει στη σύνταξη με 35ετία στα 58, το 2013 θα πρέπει να είναι 58 και έξι μηνών, το 2019 59 ετών, το 2015 απαιτείται να έχει κλείσει τα 59 χρόνια και έξι μήνες και από το 2016 και μετά τα 60.

⁷⁰ Εφημερίδα Έθνους, «Ανατροπές – μέγγενη για γυναίκες και 50άρηδες», 7-03-2008, Κοκκαλιάρη Κ. , www.kathimerini.gr

Συνταξιοδότηση λόγω 35ετίας

Φορέας	Ισχύον Θεσμικό Πλαίσιο	Προτεινόμενη Διάταξη
ΙΚΑ-ΕΤΑΜ	10.500 ημέρες ασφάλισης στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, εκ των οποίων 7.500 σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα και συμπλήρωση : α) του 55^{ου} έτους για πλήρη σύνταξη και β) του 53^{ου} για μειωμένη	Σταδιακή αύξηση του ορίου ηλικίας από το 55° στο 57° για πλήρη σύνταξη και από το 53° στο 55° για μειωμένη, με την προσθήκη ενός εξαμήνου για κάθε έτος, με αρχή το 2013
ΙΚΑ-ΕΤΑΜ	10.500 ημέρες ασφάλισης Συμπλήρωση 58^{ου} έτους ηλικίας για άνδρες και γυναίκες	Σταδιακή αύξηση του ορίου ηλικίας από το 58° στο 60° με την προσθήκη ενός εξαμήνου για κάθε έτος με αρχή το 2013
Λοιπά Ταμεία	35 έτη ασφάλισης	Σταδιακή αύξηση του ορίου ηλικίας μέχρι το 60° με την προσθήκη ενός εξαμήνου για κάθε έτος με αρχή το 2013
Ειδικά Ταμεία Μισθωτών	Συμπλήρωση 58^{ου} έτους για τους από 1/1/83 μέχρι 31/12/92	Σταδιακή αύξηση του ορίου ηλικίας μέχρι το 60° με την προσθήκη ενός εξαμήνου για κάθε έτος με αρχή το 2013
Ταμεία Τύπου	Συμπλήρωση 55^{ου} ή 58^{ου} έτους για τους από 1/1/83 μέχρι 31/12/92	Σταδιακή αύξηση του ορίου ηλικίας από το 58° στο 60° με την προσθήκη ενός εξαμήνου για κάθε έτος με αρχή το 2013
Ταμεία Αυτοαπασχολουμένων	Συμπλήρωση 60^{ου} έτους για τους άνδρες και 58^{ου} για τις γυναίκες	Σταδιακή αύξηση του ορίου ηλικίας των γυναικών μέχρι το 60° έτος με αρχή το 2013 με την προσθήκη ενός εξαμήνου κάθε έτος

➤ **Ετήσια αύξηση στα ειδικά όρια ηλικίας έως και 12 μήνες τον χρόνο**

- **Για σύνταξη γήρατος (από το 58^ο έτος στο 60^ο)**

Η διάταξη για συνταξιοδότηση με 10.000 ημέρες ασφάλισης σε ηλικία 57 ετών καταργείται και το όριο πάει σταδιακά στα 60 (με τη γνωστή μέθοδο των εξαμήνων). Και σε αυτή την περίπτωση οι αλλαγές ξεκινούν να εφαρμόζονται από 1^η Ιανουαρίου 2013.

Επιπλέον, παρελθόν αποτελεί η διάταξη για «έξοδο» με 37 έτη ασφάλισης ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας, η οποία ψηφίστηκε μόλις πριν από έξι χρόνια. Από το 2013 μπαίνει όριο ηλικίας και έτσι οι ασφαλισμένοι θα πρέπει υποχρεωτικά να συμπληρώσουν το 58^ο έτος.

Ενδεικτικό των αλλαγών είναι ότι με βάση το ισχύον καθεστώς ασφαλισμένη που ξεκίνησε να εργάζεται σε ηλικία 18 ετών θα έπαιρνε σύνταξη στα 55. Μετά το 2013 θα πρέπει να δουλέψει τρία επιπλέον χρόνια – δηλαδή να φτάσει τα 58 – για να μπορέσει να συνταξιοδοτηθεί.

- **Για σύνταξη στα Βαρέα και Ανθυγιεινά (πλήρη από το 55^ο στο 57^ο και μειωμένη από το 53^ο στο 55^ο)**

Αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης κατά δύο χρόνια για «έξοδο» με 35ετία προβλέπει ο Νέος Ασφαλιστικός Νόμος για τους εργαζόμενους στα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα.

Η αύξηση θα είναι ένα εξάμηνο τον χρόνο και ξεκινά να εφαρμόζεται από την 1^η Ιανουαρίου του 2013. Δηλαδή, τα νέα όρια για συνταξιοδότηση με 35ετία θα διαμορφωθούν σταδιακά στα 55 (από 53) για μειωμένη σύνταξη και στα 57 (από 55) για πλήρη.

Μάλιστα η μείωση της σύνταξης σε περίπτωση πρόωρης αποχώρησης από την εργασία κατά 6% ανά έτος, από 4,5% που ίσχυε μέχρι σήμερα, αφορά και στους εργαζόμενους στα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα. Δηλαδή, όσοι φεύγουν πρόωρα όχι μόνο θα δουλέψουν 2 χρόνια περισσότερο αλλά θα πάρουν και μειωμένη σύνταξη.

Άλλα ειδικά όρια που αλλάζουν

Φορέας	Ισχύον Θεσμικό Πλαίσιο	Προτεινόμενη Διάταξη
ΙΚΑ-ΕΤΑΜ (Γυναίκες Ασφαλισμένες μέχρι 31/12/92)	10.000 μέρες ασφάλισης Συμπλήρωση 57 ^{ου} έτους ασφάλισης	Σταδιακή αύξηση του ορίου ηλικίας από το 57 ^ο στο 60 ^ο με την προσθήκη ενός εξαμήνου για κάθε έτος με αρχή το 2013
Όλοι οι φορείς, πλην ΟΓΑ (ανεξαρτήτως χρόνου υπαγωγής στην ασφάλιση)	37 έτη ή 11.100 ημέρες ασφάλισης ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας	Τίθεται όριο συνταξιοδότησης, το 58 ^ο , για συνταξιοδότηση με 37 έτη ασφάλισης. Αρχής γενομένης το 2013

➤ Αύξηση ορίου ηλικίας στις μητέρες ανηλίκων

Αύξηση κατά πέντε χρόνια των ορίων συνταξιοδότησης των μητέρων με ανήλικα παιδιά φέρνει ο Νέος Ασφαλιστικός Νόμος, καθώς σταδιακά κλείνει η πόρτα εξόδου πριν από τα 55. Οι προωθούμενες αλλαγές «απειλούν» 250.000 γυναίκες, που τα επόμενα 20 χρόνια θα είχαν κανονικά δικαίωμα για μειωμένη σύνταξη σε ηλικία 50 ετών.

Η βασική ιδιαιτερότητα των αλλαγών στις γυναίκες είναι το ότι τίθενται σε ισχύ σε τρεις δόσεις. Η αρχή για ορισμένες κατηγορίες θα γίνει το 2009, θα συνεχιστεί το 2010 και θα κορυφωθεί το 2013. Με βάση τον Ασφαλιστικό Νόμο, τα νέα όρια ηλικίας διαμορφώνονται ως εξής :

- Για τις ασφαλισμένες από 1^η Ιανουαρίου 1983 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1992 σε ταμεία αυτοαπασχολουμένων, σε ειδικά ταμεία και σε ταμεία Τύπου αυξάνεται σταδιακά το όριο ηλικίας από το 50ό στο 55έτος. Συγκεκριμένα, προβλέπεται η προσθήκη δώδεκα μηνών, με αρχή το 2013,
- Για ασφαλισμένες από 1^η Ιανουαρίου 1983 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1992 στο ΙΚΑ, η αύξηση ορίου ηλικίας από το 50ό έτος στο 55ο αρχίζει από το 2010. Και σε αυτή τη περίπτωση προστίθενται δώδεκα μήνες τον χρόνο,

- Για τις ασφαλισμένες μετά το 1993 καταργείται το μειωμένο όριο ηλικίας συνταξιοδότησης, με αρχή το 2009. Και σε αυτή την περίπτωση προστίθενται δώδεκα μήνες τον χρόνο μέχρι τα 55,
- Για μητέρες με τρία έως πέντε παιδιά που ασφαλίστηκαν μετά το 1993 το κατώτερο όριο ηλικίας συνταξιοδότησης καθορίζεται στα 55.

Σημειώνεται πως οι γυναίκες μπορούν να μπουν σε αυτές τις διατάξεις, αρκεί η ανηλικότητα του παιδιού και ο συντάξιμος χρόνος να συνυπάρχουν κατά τη συμπλήρωση του 50ου έτους της ηλικίας.

Εξαίρεση :

Από τις προωθούμενες αλλαγές εξαιρούνται όσες γυναίκες πρόλαβαν πριν το 1983 να ασφαλιστούν στα ειδικά ταμεία μισθωτών και στους φορείς τύπου. Επιπλέον, δεν επέρχεται καμία μεταβολή στο ειδικό όριο ηλικίας και στον χρόνο ασφάλισης για πλήρη σύνταξη μητέρας ανηλίκου, που ασφαλίστηκε στο ΙΚΑ – ΕΤΑΜ μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1992.

Ως αντιστάθμισμα, η Υπουργός Απασχόλησης ανακοίνωσε ειδικές ρυθμίσεις για τις νέες μητέρες. Μεταξύ των οποίων προβλέπεται :

- **Η άδεια μητρότητας να αυξηθεί κατά έξι μήνες και να φτάνει τον ένα χρόνο. Οι αποδοχές καταβάλλονται από τον ΟΑΕΔ και είναι ίσες με τον εκάστοτε κατώτατο μισθό με αναλογία δώρων και επιδόματος αδείας.**

Η μητέρα μπορεί να μείνει πλέον 1 χρόνο κοντά στο παιδί της καθώς η ειδική άδεια χορηγείται επιπλέον και μετά από την λήξη της άδειας τοκετού και λοχείας και της ισόχρονης άδειας προς το μειωμένο ωράριο. Στην περίπτωση που δεν γίνει χρήση της τελευταίας, η μητέρα μπορεί να πάρει την άδεια λοχείας, στη συνέχεια το εξάμηνο της νέας άδειας και αμέσως μετά και το μειωμένο ωράριο.

- **Ο πλασματικός χρόνος φτάνει τα 5 χρόνια (από τα 4,5 σήμερα) για τα τρία παιδιά που αποκτήθηκαν μετά το 2000**

Για πρώτη φορά το δικαίωμα αναγνώρισης πλασματικού χρόνου αυξάνεται σε πέντε χρόνια, κατοχυρώνεται για όλες τις ασφαλισμένες, επεκτείνεται τρία χρόνια καθώς πλέον αφορά στα παιδιά που αποκτώνται από 1/01/2000 και χρησιμοποιείται όχι μόνο για

θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος , αλλά και για προσαύξηση του ποσού της σύνταξης.

- **Καθιερώνεται μείωση κατά 50% των εισφορών της ασφαλισμένης στον κλάδο κύριας σύνταξης για το πρώτο 12μηνο απασχόλησης μετά τη γέννηση του κάθε παιδιού (μέχρι τα τρία)**

Εφόσον η μητέρα επιλέξει να εργάζεται αμέσως μετά τη γέννηση του παιδιού της καταβάλλει για ένα χρόνο απασχόλησης το μισό των εισφορών της.

- **Επεκτείνεται διαζευκτικά και στους πατεράδες παιδιών με αναπηρία 67 % η προϋπόθεση συνταξιοδότησης με 25ετία ανεξαρτήτως ηλικίας (σήμερα ισχύει μόνο για τις μητέρες).**

- **Διασφαλίζεται πλήρης σύνταξη στα 55 στη μητέρα ανηλίκου**

Η μητέρα μπορεί να κατοχυρώσει το συνταξιοδοτικό της δικαίωμα λόγω ανηλικότητας του παιδιού σε οποιοδήποτε χρόνο, από τα 50 και μέχρι τα 55 της χρόνια, αν έχει ταυτόχρονα ανήλικο παιδί και τον απαιτούμενο συντάξιμο χρόνο, και να συνταξιοδοτηθεί με πλήρη σύνταξη στα 55 της.

Συνταξιοδότηση μητέρων ανηλίκων

Φορέας	Ισχύον Θεσμικό Πλαίσιο	Προτεινόμενη Διάταξη
ΙΚΑ-ΕΤΑΜ	5.500 ημέρες ασφάλισης και 55^ο έτος για πλήρη σύνταξη και 50^ο για μειωμένη	Σταδιακή κατάργηση της δυνατότητας για λήψη μειωμένης σύνταξης στο 50 ^ο έτος της ηλικίας με την προσθήκη ενός έτους αρχίζοντας από την 1/1/2010 και μέχρι τη συμπλήρωση του 55 ^{ου} έτους της ηλικίας
Ειδικά Ταμεία Μισθωτών	25 έτη 50 ετών	Σταδιακή αύξηση του ορίου ηλικίας και μέχρι το 55^ο έτος, με την προσθήκη ενός χρόνου κατά έτος, με αρχή το 2013
Ταμεία Τύπου	(ΤΣΠΕΑΘ)	Σταδιακή αύξηση του ορίου ηλικίας και

	15 έτη ασφάλισης – 50 ετών	μέχρι το 55^ο έτος, με την προσθήκη ενός χρόνου κατά έτος, με αρχή το 2013
	(ΤΣΕΥΠ Αθ.) 20η ασφάλισης – 50 ετών	Αύξηση ορίου ηλικίας στο ΤΣΠΕΑΘ και στο ΤΣΕΥΠ Αθ., από το 2013 ανά έτος και μέχρι τη συμπλήρωση του 55 ^{ου} έτους ηλικίας, που αποτελεί και το γενικό όριο για τις ασφαλισμένες των Ταμείων αυτών
	(ΤΑΙΣΥΤ) 20η ασφάλισης – 55ετών	Το όριο ηλικίας στο ΤΑΙΣΥΤ παραμένει ως έχει
Ταμεία Τύπου	(ΤΑΤΤΑ) 5.500 ημέρες ασφάλισης και 55^ο έτος για πλήρη σύνταξη και 50^ο για μειωμένη	Σταδιακή κατάργηση της δυνατότητας για λήψη μειωμένης σύνταξης στο 50^ο έτος της ηλικίας με την προσθήκη ενός έτους αρχίζοντας από την 1/1/2010 και μέχρι τη συμπλήρωση του 55^{ου} έτους της ηλικίας Αυξάνεται ο συντάξιμος χρόνος από 1/1/2013 κατά ένα εξάμηνο ή 150 ημέρες και μέχρι τη συμπλήρωση 6.000 ημερών ασφάλισης
Ταμεία Τύπου	(ΤΣΕΥΠ Θεσσαλονίκης) Δεν υπάρχει ειδική πρόβλεψη	Θεσπίζονται διατάξεις άμεσης εφαρμογής, όμοιες με τις ισχύουσες για το ΤΣΠΕΥΠ Αθηνών
Ταμεία Αυτοαπασχολουμένων	Ταμείο Νομικών και ΤΑΝΠΥ Ηλικία Συνταξιοδότησης : 50	Σταδιακή αύξηση του ορίου ηλικίας και μέχρι το 55^ο έτος, με την προσθήκη ενός χρόνου κατά έτος, με αρχή το 2013
Ειδικά Ταμεία Μισθωτών	20 έτη ασφάλισης ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας	Θέσπιση ως ορίου ηλικίας του 50^{ου} , από 1/1/2013, ανεξαρτήτως ανηλικότητας των παιδιών. Διατηρείται η ισχύς και για τους πατέρες που είναι χήροι ή διαζευγμένοι, εφόσον έχουν την επιμέλεια των ανήλικων ή ανίκανων παιδιών

➤ **Αυστηρότεροι οι όροι για τις παροχές υγειονομικής περίθαλψης – αύξηση των απαιτούμενων ενσήμων για τις παροχές υγείας**

Στη σταδιακή αύξηση των απαιτούμενων ενσήμων για τις παροχές υγείας προχωρά η κυβέρνηση, με αποτέλεσμα να απειλούνται 400.000 άτομα (κυρίως προσωρινά απασχολούμενοι). Στον 3655/2008 προβλέπεται σταδιακή αύξηση – ανά 10 ημερομίσθια τον χρόνο – των απαιτούμενων ημερομισθίων για την λήψη παροχών υγείας στο ΙΚΑ-ΕΤΕΑΜ.

Συγκεκριμένα, για τις παροχές σε είδος τα ημερομίσθια από 50 πάνε σε 100.

Τα απαιτούμενα ένσημα πρέπει να έχουν συμπληρωθεί « είτε κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος είτε κατά το τελευταίο δεκαπεντάμηνο πριν από την αναγγελία της ασθένειας ή της πιθανής ημέρας τοκετού, χωρίς να συνυπολογίζονται οι ημέρες εργασίας που πραγματοποιήθηκαν κατά το τελευταίο ημερολογιακό τρίμηνο του δεκαπεντάμηνου».

Όσον αφορά στις παροχές σε χρήμα, ο ασφαλιστικός νόμος προβλέπει πως τα απαιτούμενα ημερομίσθια από 100 πάνε σταδιακά στα 120. Ειδικά για τους οικοδόμους, από τα 80 τα απαιτούμενα ημερομίσθια διαμορφώνονται στα 100.

Όπως αναφέρεται στο άρθρο 148 του νόμο, η συγκεκριμένη διάταξη θα ξεκινήσει να εφαρμόζεται από την 1^η Ιανουαρίου 2009.

➤ **Κίνητρα για την «έξτρα» παραμονή στην αγορά εργασίας**

Οικονομικά κίνητρα για «έξτρα» παραμονή στην αγορά εργασίας προβλέπει ο Νέος Ασφαλιστικός Νόμος. Για τους ασφαλισμένους μετά την 1^η Ιανουαρίου 1993 σε όλα τα ταμεία δίνεται προσαύξηση 3,3% στη σύνταξη για κάθε επιπλέον έτος παραμονής στην εργασία (μέχρι τρία). Η ρύθμιση αυτή ισχύει για όσους έχουν συμπληρώσει 35ετή ασφάλιση και το 65^ο έτος της ηλικίας. Όσοι κάνουν χρήση της συγκεκριμένης διάταξης θα δουν το ποσοστό αναπλήρωσης της σύνταξης να πηγαίνει από το 70% στο 80% .

Για τους ασφαλισμένους πριν το 1993 στο ΙΚΑ ΕΤΑΜ η προσαύξηση είναι επίσης 3,3% το έτος (για τριετία). Ωστόσο, αφορά όσους συμπληρώνουν 35ετία και το 60^ο έτος της ηλικίας.

➤ **Μέτρα αποθάρρυνσης της πρόωρης αποχώρησης από την αγορά εργασίας**

Σε περίπτωση πρόωρης αποχώρησης του εργαζόμενου από την εργασία η σύνταξή μειώνεται κατά 6%, για κάθε έτος πρόωρης εξόδου, από 4,5% που ισχύει σήμερα. Η σχετική διάταξη τίθεται σε ισχύ από 1/1/2009.

➤ **Μείωση πρόωρων και επικουρικών συντάξεων**

Πάνω από ένα εκατομμύριο ασφαλισμένοι τα επόμενα χρόνια θα δουν τη σύνταξή τους να μειώνεται. Ενδεικτικό των αλλαγών είναι το ότι ο ασφαλιστικός νόμος «φέρνει» μείωση έως και 30% της πρόωρης σύνταξης και από 20% έως και 50% της επικουρικής.

Συγκεκριμένα, τα επόμενα 15 χρόνια εκτιμάται πως 300.000 ασφαλισμένοι, που θα στραφούν στην πρόωρη συνταξιοδότηση, θα συμβιβαστούν με λιγότερα χρήματα. Το «πέναλτι» για κάθε έτος πρόωρης εξόδου φτάνει το 6% (από 4,5% σήμερα) και επομένως στην πενταετία η σύνταξη καταβάλλεται μειωμένη κατά 30%.

Μάλιστα η επίμαχη διάταξη τίθεται σε ισχύ από την 1^η Ιανουαρίου 2009, δηλαδή αγγίζει ακόμη και όσους ασφαλισμένους βγουν στη σύνταξη σε έξι μήνες. Μεγάλοι χαμένοι από τις αλλαγές θα είναι κυρίως οι «παλαιοί ασφαλισμένοι», δηλαδή όλοι όσοι ασφαλίστηκαν πριν από το 1993.

Το ποσοστό μείωσης

Στο άρθρο 145 του Ασφαλιστικού Νόμου αναφέρεται χαρακτηριστικά πως « το ποσοστό μείωσης για τις χορηγούμενες από 1^η Ιανουαρίου 2009 συντάξεις διαμορφώνεται σε 1/200 για κάθε μήνα που υπολείπεται από το κατά περίπτωση απαιτούμενο πλήρες όριο ηλικίας συνταξιοδότησης και μέχρι 60 μήνες κατ' ανώτατο όριο ».

Σαρωτικές είναι οι αλλαγές και στα επικουρικά ταμεία, καθώς ένα εκατομμύριο ασφαλισμένοι θα πάρουν τελικά μικρότερη σύνταξη. Στο άρθρο 146 του Ασφαλιστικού Νόμου επισημαίνεται χαρακτηριστικά πως η μείωση θα γίνει σε οκτώ ισόποσες δόσεις και θα ξεκινήσει την 1^η Ιανουαρίου του 2013.

Οι αλλαγές αυτές αγγίζουν άμεσα τους « παλαιούς ασφαλισμένους » οι οποίοι με 35 έτη ασφάλισης (ή 10.500 ημέρες ασφάλισης) δεν θα μπορούν να παίρνουν επικουρική σύνταξη πάνω από το 20% (κάτι που ισχύει ήδη για τους νέους). Μάλιστα για μικρότερο χρόνο ασφάλισης το ποσοστό αυτό μειώνεται ανάλογα.

Επιπτώσεις

Ενδεικτικό των επιπτώσεων είναι πως με βάση τα στοιχεία των εργαζομένων στα ταμεία του ΤΕΑΠΟΚΑ ο περιορισμός των επικουρικών συντάξεων στο 20% θα οδηγήσει σε μείωση τους κατά 43% .Ωστόσο, εδώ πρέπει να επισημανθεί πως οι ασφαλισμένοι καταβάλλουν έως και 66% υψηλότερες εισφορές.

Ο Νόμος αναφέρει πως μόνο με απόφαση του Υπουργείου Οικονομίας μπορεί να καθορίζεται μεγαλύτερο ποσοστό του 20% στις επικουρικές συντάξεις. Ωστόσο, αυτό θα γίνεται μόνο εφόσον το επιτρέπει η οικονομική κατάσταση του κάθε φορέα και ύστερα από αναλογιστική μελέτη.

Ουσιαστικά οι αλλαγές θα είναι ραγδαίες τουλάχιστον για 35 επικουρικά ταμεία, καθώς εκτιμάται πως μόνο τρεις φορείς θα μπορέσουν να αποδείξουν τη βιωσιμότητα τους τα επόμενα χρόνια.

Με βάση τα στοιχεία, σε καλή οικονομική κατάσταση είναι τρεις ασφαλιστικοί φορείς και συγκεκριμένα το ΤΑΔΚΥ (δημοτικοί και κοινοτικοί υπάλληλοι), το ΤΕΑΠΟΚΑ και ο φορέας ασφαλιστικών επιχειρήσεων. Αισιόδοξα είναι τα μηνύματα και για τα οικονομικά του ΤΕΑΔΥ (τον φορέα των δημοσίων υπαλλήλων) , το οποίο πάντως ήδη χορηγεί επικουρικές συντάξεις 20% (και επομένως δεν αναμένονται αλλαγές). Σημειώνεται πως σήμερα στα επικουρικά ταμεία οι συντάξεις για τα 35έτη ασφάλισης κυμαίνονται από το 12% και φτάνουν έως και το 80% των συντάξιμων αποδοχών. Όσον αφορά στις εισφορές, αυτές κυμαίνονται από το 6% και φτάνουν το 12% των αποδοχών.

Ενδεικτικά Παραδείγματα Μείωσης Συντάξεων

- **Γυναίκα με 25 έτη ασφάλισης και ηλικία 55 ετών, ασφαλισμένη στο ΙΚΑ – ΕΤΕΑΜ και αποδοχές 1.250,00 €.**

Με το σημερινό καθεστώς δικαιούται κύρια και επικουρική σύνταξη 718,00 €. Μετά τις αλλαγές, (που αφορούν μόνο την επικουρική σύνταξη), θα περιοριστεί σε 510,00 €, δηλαδή θα έχει μείωση 29%.

- **Ανδρας 65 ετών με ασφάλιση στο ΙΚΑ–ΕΤΕΑΜ και αποδοχές 1.250,00 €.**

Με το σημερινό καθεστώς δικαιούται κύρια και επικουρική σύνταξη 927,00 €. Μετά τις αλλαγές, (που αφορούν μόνο την επικουρική σύνταξη),θα περιοριστεί σε 786,00 €, δηλαδή θα έχει μείωση 15%.

7.2. Οι νέοι Θεσμοί ⁷¹

Σε μια προσπάθεια αναβάθμισης της κοινωνικής προστασίας και ενίσχυσης της κοινωνικής αλληλεγγύης, βασικούς στόχους ενός δίκαιου, βιώσιμου και λειτουργικού Ασφαλιστικού Συστήματος, ο Νέος Νόμος, 3655/2008, θεσπίζει :

➤ Το Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης των Γενεών (Α.Κ.Α.Γ.Ε.)

Δημιουργείται Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης Γενεών, το οποίο θα μείνει «κλειδωμένο» μέχρι το 2019, προκειμένου στη συνέχεια να χρησιμοποιηθεί για τη στήριξη του συστήματος (άρθρο 149). Από 1^η Ιανουαρίου 2009 στο Κεφάλαιο θα κατευθύνεται :

- Ποσοστό 10% επί των ετήσιων συνολικών εσόδων από αποκρατικοποίηση Δημόσιων Επιχειρήσεων και Οργανισμών
- Ποσοστό 4% επί των ετήσιων συνολικών εσόδων από το ΦΠΑ
- Ποσοστό 10% επί του συνόλου των ετησίως εισπραττόμενων ποσών από κοινωνικούς πόρους από τους φορείς που αναφέρονται στο νομοσχέδιο. Στο Νομοσχέδιο γίνεται, μάλιστα, εκτενής αναφορά στους κοινωνικούς πόρους, που θα κατευθυνθούν στο συγκεκριμένο ταμείο.

➤ Εφτά Μέτρα για την Εισφοροδιαφυγή και την αδήλωτη εργασία

- Μικτά κλιμάκια ελέγχου ΙΚΑ – Επιθεωρήσεων Εργασίας
- Ενιαίες Διευθύνσεις Επιθεώρησης και Ελέγχου στα νέα Ταμεία
- Ενιαία, συμβατή και σύγχρονη μηχανοργάνωση των νέων φορέων
- Ηλεκτρονική διασταύρωση στοιχείων
- Υποχρεωτική απόκτηση κάρτας ΑΜΚΑ
- Τέλος στις διαδοχικές και ευνοϊκές ρυθμίσεις των χρεών προς τα ταμεία
- Επανακαθορισμός των απαιτούμενων ημερομισθίων για τη λήψη παροχών υγείας στο ΙΚΑ

⁷¹ www.tovima.gr

➤ **Τον Αριθμό Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης (Α.Μ.Κ.Α.) για ευκολότερες συναλλαγές και διασταύρωση**

Από την 1/06/2009 καθιερώνεται ο ΑΜΚΑ ως ο υποχρεωτικός και μοναδικός αριθμός κοινωνικής ασφάλισης και για πρώτη φορά και εργασίας για κάθε άμεσα ή έμμεσα ασφαλισμένο :

- Για να απασχοληθεί
- Να ασφαλιστεί και να καταβάλλει εισφορές
- Να ανανεώσει βιβλιάριο υγείας
- Να εισπράξει συντάξεις, επιδόματα, βοηθήματα

Η κάρτα με αυτό τον αριθμό θα αποδίδεται μέσω των Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε..Π.).

7.3. Τι προβλέπει ο Νέος Ασφαλιστικός Νόμος για τους Υπαλλήλους της Εθνικής Τράπεζας⁷²

Όσον αφορά την κύρια σύνταξη των εργαζόμενων στην Εθνική Τράπεζα αυτοί εντάσσονται στον κλάδο Σύνταξης του ΙΚΑ. Οι νεοπροσλαμβανόμενοι στην Εθνική Τράπεζα, υπάγονται υποχρεωτικά και αυτοδίκαια στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και ως προς τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης, καταβολής εισφορών και τρόπου υπολογισμού της σύνταξης, διέπονται από τη νομοθεσία του. Τα ποσοστά των ασφαλιστικών εισφορών Τράπεζας και ασφαλισμένων μειώνονται ισόποσα και σταδιακά, από την 1/1/2013, κάθε τρία χρόνια και μέσα σε μια δεκαετία ώστε να εξισωθούν πλήρως με τις αντίστοιχες του ΙΚΑ. Διαφορές στο ποσοστό των εισφορών που καταβάλλονται στην Εθνική με εκείνη του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, προκύπτουν μόνο για τους ασφαλισμένους μέχρι 31/12/1992.

Οι συντάξεις των ήδη συνταξιούχων, ακολουθούν τις αυξήσεις των συντάξεων του Ιδρύματος. Τα σύνολο της περιουσίας του ταμείου της Εθνικής περιέρχεται στο ΙΚΑ. Επίσης καταβάλλεται από την Τράπεζα και για 15 χρόνια το έλλειμμα του Ταμείου, όπου είχε προσδιοριστεί την 31/12/1992 και ανερχόταν στο ποσό των 25,5 εκατομμυρίων ευρώ.

Όσον αφορά την επικουρική σύνταξη των υπαλλήλων της ΕΤΕ αυτοί εντάσσονται στο ΕΤΕΑΜ με τις εξής διαφοροποιήσεις :

⁷² www.enet.gr

1. Οι νέοι εργαζόμενοι με τους όρους και τις προϋποθέσεις του ETEAM.
 2. Οι ασφαλισμένοι από 01.01.93 και μετά με τους όρους και τις προϋποθέσεις του ETEAM. Για το χρονικό διάστημα που έχουν καταβάλλει εισφορές πέραν των προβλεπόμενων από το ETEAM καταβάλλεται ειδική συνταξιοδοτική παροχή από το νέο ταμείο που συνιστάται, το ETAT.
 3. Οι ασφαλισμένοι μέχρι 31.12.92 ασφαρίζονται στο ETEAM με τους όρους και τις προϋποθέσεις αυτού, τόσο ως προς τις καταβαλλόμενες εισφορές όσο και τις προϋποθέσεις και τον τρόπο υπολογισμού των συντάξεων. Για τις επιπλέον εισφορές, που έχουν καταβάλλει στα επικουρικά τους ταμεία, καταβάλλεται από το νεοσυσταθέν ταμείο ETAT⁷³ η διαφορά του ποσού που δικαιούνται σύμφωνα με τις οικείες καταστατικές διατάξεις των επικουρικών τους ταμείων.
- Οι ήδη συνταξιούχοι του επικουρικού ταμείου της ΕΤΕ υπάγονται και αυτοί στο ETEAM το οποίο επιβαρύνεται εφεξής με την δαπάνη καταβολής της συνταξιοδότησής του.

Όροι συνταξιοδότησης τραπεζοϋπαλλήλων⁷⁴

- Για τις μητέρες με ανήλικα παιδιά καταργείται το δικαίωμα λήψης μειωμένης σύνταξης στο 50^ο έτος της ηλικίας και θα δικαιούνται μόνο πλήρη σύνταξη με τη συμπλήρωση του 55^{ου} έτους της ηλικίας. Η σταδιακή κατάργηση της μειωμένης σύνταξης αρχίζει από την 1/1/2013. Με ανήλικο παιδί στο 50^ο έτος της ηλικίας ή σε ένα από τα επόμενα χρόνια μέχρι τη συμπλήρωση του 55^{ου} έτους, οι γυναίκες τραπεζοϋπάλληλοι θα θεμελιώνουν το δικαίωμα λήψης της μειωμένης σύνταξης, εφόσον έχουν και 5.500 ένησημα, αλλά θα πάρουν τη σύνταξη όταν συμπληρώσουν το 55^ο έτος. Η σύνταξη μειώνεται κατά 1/200 το μήνα (6% το χρόνο).
- Από 1/1/2013 καταργείται η συνταξιοδότηση με 20ετία χωρίς όριο ηλικίας για τις γυναίκες που έχουν τρία τουλάχιστον παιδιά και τους άνδρες που είναι χήροι ή διαζευγμένοι και έχουν την επιμέλεια των ανήλικων παιδιών. Απαιτείται πλέον η συμπλήρωση του 50^{ου} έτους της ηλικίας. Αυξάνονται και τα χρόνια εργασίας και τα όρια ηλικίας έως και 10 χρόνια εάν κάποιος - α άρχισε την εργασία από 20 ετών.
- Καταργείται η συνταξιοδότηση με 35 χρόνια εργασίας και όριο ηλικίας τα 58 έτη για τους ασφαλισμένους που υπήχθησαν στην ασφάλιση από 1/1/1983 και μέχρι 31/12/1992

⁷³ www.imerisia.gr

⁷⁴ www.enet.gr

από το 2013 και προστίθεται ανά έτος, ένα εξάμηνο, μέχρι τη συμπλήρωση του 60^{ου} έτους ηλικίας. Αυξάνεται έτσι, το όριο ηλικίας κατά 2 χρόνια.

- Καταργείται η λήψη μειωμένη σύνταξης για τους ασφαλισμένους που έχουν πραγματοποιήσει 35 έτη ασφάλισης ή 10.500 ημέρες ασφάλισης με τη συμπλήρωση του 55^{ου} έτους ηλικίας.

- Σύμφωνα με την παράγραφο 7 άρθρο 143 του νόμου, κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης συνταξιοδότησης, πρέπει να συνυπάρχουν οι προϋποθέσεις χρόνου ασφάλισης για όλους τους ασφαλισμένους μέχρι 31/12/1992 και η σταδιακή εντός μιας δετίας, ισόποση ετήσια μείωση σε όσες συντάξεις είναι μεγαλύτερες, αρχίζει από το 2013. Το ETAT δεν συγχωνεύεται με άλλα επικουρικά ταμεία. Η μείωση στις επικουρικές συντάξεις φθάνει και το 65%. ⁷⁵

⁷⁵ www.capital.gr

Κεφάλαιο 8

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το ασφαλιστικό για πολλά χρόνια βρίσκονταν στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος. Από καιρό μελετητές του ασφαλιστικού προβλήματος, Έλληνες αλλά και ξένοι, άτομα που προέρχονταν πολλές φορές από αντίθετους ιδεολογικούς κόσμους, διατείνονταν πως είχε έρθει η ώρα για να αλλάξει ριζικά το σύστημα. Όσοι είχαν ασχοληθεί ουσιαστικά και σε βάθος με το πρόβλημα, διακήρυτταν πως το ασφαλιστικό μας σύστημα, έπειτα από μισό αιώνα άναρχης ανάπτυξης, κακοδιοίκησης και εξωτερικών παρεμβάσεων, είχε μεταβληθεί σε ένα ανοικονόμητο τέρας που δεν το « σηκώνουν » ούτε η σύγχρονη εποχή ούτε τα οικονομικά μας μέσα

Παρά το γεγονός, όμως, πως η ανάγκη για αλλαγή ήταν επιτακτική αλλά και «ορατή δια γυμνού οφθαλμού» από τους αρμόδιους, για πολύ καιρό ασφαλιστική μεταρρύθμιση δεν επέρχονταν. Άλλα κράτη, με πολύ λιγότερα προβλήματα από τα δικά μας, είχαν προχωρήσει στην αναμόρφωση, ακόμα και προληπτικά, των ασφαλιστικών τους συστημάτων, έτσι ώστε να τους δώσουν βιωσιμότητα για το μέλλον. Η ασφαλιστική μεταρρύθμιση δεν ήταν οπωσδήποτε μια απλή υπόθεση. Από τα σημαντικότερα εμπόδια που είχαν να αντιμετωπίσουν οι κυβερνήσεις που κατά καιρούς προσπαθούσαν να προβούν σε αλλαγές ήταν οι συντεχνίες, ιδίως του δημόσιου τομέα.. Οι τομές που ήταν απαραίτητες να γίνουν στο σύστημα, δεδομένης της προβληματικότητας του, όπως μείωση ή και κατάργηση παροχών, αύξηση ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης, αύξηση εισφορών κτλπ., θα προκαλούσαν την καθολική αντίδραση όλων των « θιγμένων ». Την αντίδραση αυτή φοβόντουσαν οι « κυβερνώντες » και δεν προέβαιναν για πολύ καιρό στην αναμόρφωση ενός συστήματος που « έπνεε τα λοίσθια. ».

Η ασφαλιστική μεταρρύθμιση μπορεί λοιπόν να μην ήταν μια απλή υπόθεση ήταν όμως απαραίτητη και αυτό καθώς το ασφαλιστικό μας σύστημα, στην σημερινή του κατάσταση, δεν μπορούσε να εγγυηθεί για πολύ και για όλους την ασφάλεια και την ποιότητα των παροχών. Κίνδυνος, ο οποίος δεν περιγράφεται μόνο στις μελέτες, αλλά αγγίζει την καθημερινότητα μας με : τη γραφειοκρατία των 133 φορέων και κλάδων και των 1000 νόμων και διατάξεων, την κατασπατάληση των πόρων και την ίδια στιγμή την αναποτελεσματικότητα στην πάταξη της εισφοροδιαφυγής, τους άνισους και πολλές φορές άδικους όρους συνταξιοδότησης και την αδήλωτη εργασία, τις επισφαλείς για κάποιους ακόμη και για τον επόμενο μήνα συντάξεις, την αδυναμία της ουσιαστικής

υποστήριξης στην εργαζόμενη γυναίκα και την υποθήκευση των κοινωνικών δικαιωμάτων των επόμενων γενεών, καθώς υπολογίζεται ότι με το ισχύον σύστημα σε λίγες δεκαετίες οι δαπάνες για τις συντάξεις θα είναι όσο περίπου χρειαζόμαστε σήμερα για την Υγεία, την Παιδεία και τον Πολιτισμό.

Επιπλέον, η ανάγκη για μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού μας συστήματος υπαγορεύονταν και από τις αρνητικές εξελίξεις στο δημογραφικό. Και στην χώρα μας, όπως και σε πολλές πλούσιες χώρες της Δύσης, η αναλογία νέων - εργαζομένων και ηλικιωμένων - συνταξιούχων ήταν χαμηλή, με αποτέλεσμα λίγοι να πληρώνουν εισφορές και πολλοί να παίρνουν σύνταξη. Δεδομένου ότι οι δημογραφικές εξελίξεις επηρεάζουν τα πάντα σε μια χώρα, άμυνα, εκπαίδευση, υγεία, υποδομή, και υπαγορεύουν το πώς θα παραχθεί και θα κατανεμηθεί το εισόδημα της χώρας, έχουν μεγάλη επίδραση στο ασφαλιστικό. Οι δημογραφικές τάσεις, προς την κατεύθυνση της γήρανσης του πληθυσμού και την υπογεννητικότητα, υποδήλωναν, λοιπόν, ξεκάθαρα έναν ασφαλιστικό φορέα προβληματικό που έχριζε ριζικής αναμορφώσεως.

Κατά καιρούς είχαν γίνει διάφορες προσπάθειες εξυγίανσης του ασφαλιστικού μας συστήματος. Οι σημαντικότερες από αυτές είναι οι Νόμοι 1902 και 2084 (Σουφλιά – Σιούφα) και οι προτάσεις Γιαννίτση. Οι Θεσμικές μεταρρυθμίσεις βέβαια που επιχειρήθηκαν, είτε δεν έγιναν πράξη είτε ατόνησαν στην πορεία των χρόνων παραμένοντας, όμως, το κρατούμενο των υψηλών εισφορών. Το αποτέλεσμα ήταν οι νόμοι αυτοί να μην ωφελήσουν καθώς μπορεί να έδωσαν ταμειακή ανάσα στο σύστημα, συσσωρεύοντας όμως ταυτόχρονα προβλήματα και ελλείμματα σε αυτό.

Επιπλέον, στις τότε κυβερνήσεις υπεβλήθησαν διάφορες εκθέσεις, όπως η έκθεση Σπράου και η έκθεση του ΟΟΣΑ . Η πρώτη αποτελούσε περισσότερο ένα επιστημονικό σύγγραμμα και λιγότερο ένα σχέδιο δράσης η δεύτερη όμως, των επιστημόνων του ΟΟΣΑ «έκρουε τον κώδωνα του κινδύνου» καθώς τα συμπεράσματα που προέκυψαν έκαναν αναφορά, μεταξύ άλλων, σε ένα πολυδαίδαλο, γραφειοκρατικό σύστημα και σε μια οικονομία που δεν θα άντεχε την πλήρη κάλυψη των συνταξιοδοτικών υποχρεώσεων στο μέλλον. Παράλληλα, αξίζει να αναφερθεί, ότι και η Τράπεζα της Ελλάδος αλλά και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προειδοποιούσαν ότι το ασφαλιστικό μας σύστημα δεν θα άντεχε την συνέχιση της δημοσιονομικής επιδείνωσης καθώς ο κρατικός προϋπολογισμός ήταν ελλειμματικός.

Η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση είχε αρχίσει από καιρό να ασκεί πίεση στις εκάστοτε κυβερνήσεις της χώρας μας, για αύξηση του ποσοστού απασχόλησης των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας αλλά και καθυστέρησης της εξόδου αυτών από την αγορά εργασίας.

Και αυτό καθώς η Ευρωπαϊκή Ένωση, μπορεί να αποφεύγει απευθείας παρεμβάσεις στα εσωτερικά των κρατών – μελών σε θέματα που σχετίζονται με την κοινωνική ασφάλιση, ασκεί όμως πίεση ώστε τα κράτη – μέλη να ακολουθούν, την πολιτική που έχει υιοθετήσει σχετικά με αυτή. Πολιτική η οποία έχει διαμορφωθεί βάσει αρχών όπως κοινωνική ασφάλιση προσανατολισμένη στην απασχόληση - συνδυασμένη με ενεργό γήρανση, αντιστροφή της τάσης για πρόωρη συνταξιοδότηση και αύξηση της πραγματικής ηλικίας συνταξιοδότησης, πολυεπίπεδα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης ή μίγμα πολιτικών.

Η μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού μας συστήματος, έπειτα από πολλές δοκιμές εξυγίανσης, που αναφέρθηκαν παραπάνω, αλλά και της πίεσης που ασκείτο από καιρό από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ήλθε τον Μάρτιο του 2008 από την Κυβέρνηση του κ. Καραμανλή.

Ο Νέος Ασφαλιστικός Νόμος, 3655/2008 (ΦΕΚ 58 Α/3.4.2008), ψηφίστηκε λοιπόν τον Μάρτιο του 2008 και μαζί του ψηφίστηκε και η εφαρμογή μιας σειράς μέτρων, με στόχο την εξυγίανση του ασφαλιστικού μας συστήματος. Τα μέτρα αυτά δεν είναι άλλα από : τον περιορισμό των ταμείων από 133 σε 13, έτσι, δημιουργούνται πέντε ταμεία στην κύρια ασφάλιση (ΙΚΑ, ΟΓΑ, ΟΑΕΕ, ΕΤΑΑ, ΕΤΑΠ) και έξι στην επικουρική (ΕΤΕΑΜ, ΤΕΑΙΤ, ΤΑΥΤΕΚΩ, ΤΕΑΔΥ, ΤΕΑΠΑΣΑ, ΕΤΑΤ), την αύξηση των ορίων ηλικίας, την μείωση των πρόωρων και επικουρικών συντάξεων, την δημιουργία κινήτρων για έξτρα παραμονή στην εργασία καθώς και αντικινήτρων για την πρόωρη αποχώρηση από αυτή.

Παράλληλα, σε μια προσπάθεια αναβάθμισης της κοινωνικής προστασίας και ενίσχυσης της κοινωνικής αλληλεγγύης, βασικούς στόχους ενός δίκαιου, βιώσιμου και λειτουργικού ασφαλιστικού συστήματος, ο Νέος Νόμος θεσπίζει : το Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης των Γενεών (Α.Κ.Α.Γ.Ε.), προκειμένου να χρησιμοποιηθεί για τη στήριξη του συστήματος., επτά Μέτρα για την Εισφοροδιαφυγή και την αδήλωτη εργασία και τέλος, τον Αριθμό Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης (Α.Μ.Κ.Α.) για ευκολότερες συναλλαγές και διασταύρωση.

Η περίπτωση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, αποτελεί μια χαρακτηριστική περίπτωση δημόσιου φορέα με ταμεία (κύριας σύνταξης , επικουρικής σύνταξης, υγείας) με πολλές παροχές και προνόμια προς τους εργαζομένους – συνταξιούχους του, που θίγεται άμεσα από τις αλλαγές που προκύπτουν από τη μεταρρύθμιση του συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, όπως και πολλά άλλα ταμεία.

Από τις πιο σημαντικές αλλαγές που προκύπτουν για τους τραπεζοϋπαλλήλους και δη για τους υπαλλήλους της Εθνικής Τράπεζας, είναι : η ένταξη τους όσον αφορά την κύρια σύνταξη στον κλάδο Σύνταξης του ΙΚΑ (ως προς τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης, καταβολής εισφορών και τρόπου υπολογισμού της σύνταξης διέπονται από τη νομοθεσία του) και όσον αφορά την επικουρική σύνταξη η ένταξη τους στο ΕΤΕΑΜ. Όσον αφορά την επικουρική σύνταξη των υπαλλήλων της ΕΤΕ, αυτή μειώνεται μέχρι και 65%. Παράλληλα επέρχεται αύξηση των ορίων ηλικίας τόσο στους άνδρες όσο και στις γυναίκες. Ειδικά στην περίπτωση μητέρων με ανήλικα παιδιά υπάρχει αύξηση έως και πέντε ετών αλλά και κατάργηση του δικαιώματος λήψης μειωμένης σύνταξης.

Ο Νέος Ασφαλιστικός Νόμος, αποτελώντας επιταγή των καιρών μας, είναι πλέον γεγονός και ήδη έχουν αρχίσει να εφαρμόζονται οι αλλαγές που προβλέπει. Δεν μπορούμε να γνωρίζουμε από τώρα τα αποτελέσματα της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης, μπορούμε όμως να πούμε μετά βεβαιότητας ότι ήταν απαραίτητη να γίνει αφενός και αφετέρου ότι αποτελεί την πιο σημαντική και δραστική προσπάθεια αναμόρφωσης και εξυγίανσης του ασφαλιστικού μας συστήματος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- Βουρλούμης Π., « Το ασφαλιστικό με απλά λόγια », Εκδόσεις Ποταμός, 2005
- Γιαννίτσης Τ., « Το Ασφαλιστικό (ως Ορφανό Πολιτικής) και μια Διέξοδος », Εκδόσεις Πόλις, Αθήνα 2007
- Εφημερίδα Έθνος, Δημοσιεύματα « Ασφαλιστικό – Αλλαγές και Ανατροπές », 7.3.008, Κοκκαλιάρη Κ.
- Εφημερίδα Έθνος, « Ανατροπές – μέγγενη για γυναίκες και 50άρηδες », 7-3-008, Κοκκαλιάρη Κ.
- Εφημερίδα Η Καθημερινή, «Οι παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Ασφαλιστικό», , 4-07-2001, Παπαδοπούλου Π.
- Ζερβού Φ., « Η Χρηματοδότηση του Συνταξιοδοτικού Συστήματος , 1981 -2000 » , Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ), Αθήνα 1988
- Κανονισμός Ταμείου Συντάξεων του Προσωπικού της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος, Έκδοση Ασφαλιστικών Οργανισμών Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, Αθήνα, Ιανουάριος 2004
- Κανονισμός Ταμείου Αυτασφάλειας Προσωπικού Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, Έκδοση Ασφαλιστικών Οργανισμών Προσωπικού Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, Αθήνα, Ιανουάριος 2004
- Κανονισμός Λογαριασμού Επικούρησης, Έκδοση Ασφαλιστικών Οργανισμών Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, Αθήνα, Ιανουάριος 2004
- Κανονισμός Περίθαλψης & Παροχών Ταμείου Υγείας Προσωπικού Εθνικής Τράπεζας
- ΚΕΠΕ, Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, « Κοινωνική Ασφάλιση » (ΚΕΠΕ), Αθήνα 1988
- Λέανδρος Νίκος , « Η κρίση στην Κοινωνική Ασφάλιση », ΙΟΒΕ, χ.τ., 1996.
- Λεοντάρης Μ. , « Ασφαλιστικό Δίκαιο », Εκδόσεις Πάμισος, Αθήνα 2005/6
- Νεκτάριος, Μιλτιάδης , « Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα : Προτάσεις για μια Συνολική Μεταρρύθμιση », Αθήνα, 1996
- Περιοδικό Οικονομικός Ταχυδρόμος, «Με παρρησία πρέπει να γίνει η Ασφαλιστική Μεταρρύθμιση », Νικολάου Ν., Αθήνα 2001
- Περιοδικό Οικονομικός Ταχυδρόμος, « Δεν υπάρχει πλέον άλλοθι για το Ασφαλιστικό : Το Ασφαλιστικό είναι άδικο και αναποτελεσματικό με προδιαγεγραμμένο το αδιέξοδο σε μερικά χρόνια », Παπαγιαννίδης Α.Θ., Αθήνα 2001

- Περιοδικό Οικονομικός Ταχυδρόμος, « Για ποια Ασφαλιστική Μεταρρύθμιση Μιλάμε ; », Προβόπουλος Γ. , Καπόπουλος Π., Αθήνα 2001
- Περιοδικό Οικονομικός Ταχυδρόμος, « Εισφοροδιαφυγή : Η μεγάλη πληγή των ασφαλιστικών ταμείων », Ποτήρη Θ., Αθήνα 2003
- Περιοδικό Οικονομικός Ταχυδρόμος, « Δικτατορία Συνταξιούχων ή Ασφαλιστική Ανταρσία ; Η Πολιτική Βιωσιμότητα των Ασφαλιστικών Αλλαγών », Τήνιος Πλάτων, Αθήνα 2000
- Περιοδικό Οικονομικός Ταχυδρόμος, « Ευρωπαϊκό Βέτο στις Πρόωρες Συντάξεις, 18-04-2004, Αθήνα
- Πετρόγλου Α., « Δίκαιον Κοινωνικής Ασφαλίσεως », Αθήνα 1974
- Προβόπουλος Γ. , « Η Κρίση στην Κοινωνική Ασφάλιση: το Πρόβλημα του ΙΚΑ », Ινστιτούτο Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών IOBE, 1985
- Προβόπουλος Γ. , « Κοινωνική Ασφάλιση – Μακροοικονομικές Όψεις του Χρηματοδοτικού Προβλήματος », Ινστιτούτο Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών IOBE, 1987
- Ρομπόλης Σ. / Ρωμανιάς Γ. / Μαργιός Β., « Αναλογιστική Μελέτη του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα », ΙΝΕ ΓΣΕΕ - ΑΔΕΔΥ, Αθήνα, 2001
- Ρομπόλης Σ., « Η Κρίση της Κοινωνικής Ασφάλισης και οι Εναλλακτικές Πολιτικές Υπέρβασής της » από το Διαστάσεις της Κοινωνικής Πολιτικής Σήμερα, Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, Αθήνα 1991
- Runft H., « Ενοποίηση της Ευρώπης και κοινωνική ασφάλεια των παλιννοστούντων », Α. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα, 1991
- Σακελλαρόπουλος Θ., « Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική », Κριτική, Αθήνα, 1993
- Σακελλαρόπουλος Θ., « Υπερεθνικές Κοινωνικές Πολιτικές την Εποχή της Παγκοσμιοποίησης - Η κοινωνική Πολιτική διεθνών οργανισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης », Κριτική, Αθήνα, 2001
- Τήνιος Π., « Κοινωνία, Οικονομία, Συντάξεις Κρυμμένος Θησαυρός », Παπαζήσης, Αθήνα, 2001 Τήνιος Π.- Borsch Supan A.
- Τήνιος Π.- Borsch Supan A., « Το ελληνικό σύστημα συντάξεων: στρατηγικό πλαίσιο για την ασφαλιστική μεταρρύθμιση, Οικονομικές επιδόσεις και προοπτικές της Ελλάδος », εκδ. Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα 2002
- Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών / Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Η Ελληνική Έκθεση Στρατηγικής για τις Συντάξεις, Αθήνα, Σεπτέμβριος 2002

Διαδίκτυο

- www.capital.gr
- www.enet.gr
- www.ggka.gr
- www.imerisia.gr
- www.inegsee.gr
- www.kathimerini.gr
- www.nbg.gr
- www.oikonomikos.dolnet.gr
- www.tovima.gr
- www.trapezikosagon.gr
- www.typet.gr

Πηγές

- Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων
- ΙΝΕ – ΓΣΕΕ – ΑΔΕΔΥ
- Ταμείο Αυτασφάλειας Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος
- Ταμείο Συντάξεων Ε.Τ.Ε.
- Ταμείο Υγείας Ε.Τ.Ε.
- Υπουργείο Απασχόληση & Κοινωνικής Προστασίας
- Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων
- Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄

Προϋποθέσεις θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος πριν την 03.04.2008

Ι. ΑΝΔΡΕΣ

Α. Ασφάλιση μέχρι 31/12/82 και συμπλήρωση συντάξιμου χρόνου (25 ετών) μέχρι 31/12/97

1. Συντάξιμα χρόνια 32 → Χωρίς Όριο Ηλικίας
2. Συντάξιμα χρόνια 25 → Ηλικία 55 ετών
3. Συντάξιμα χρόνια 20 → Ηλικία 60 ετών
4. Συντάξιμα χρόνια 20 → Ηλικία 55 ετών
5. Συντάξιμα χρόνια 15 → Χ.Ο.Η με επιμέλεια 3 ανήλικων (χήροι – διαζευγμένοι)

Β. Ασφάλιση μέχρι 31/12/82 και συμπλήρωση συντάξιμου χρόνου (25 ετών) μέχρι 01/01/98

1. 1998 συντάξιμα χρόνια 25 → Ηλικία 60,0
2. 1999 συντάξιμα χρόνια 25 → Ηλικία 60,0
3. 2000 συντάξιμα χρόνια 25 → Ηλικία 60,0
4. 2001 συντάξιμα χρόνια 25 → Ηλικία 60,0
5. 2002 συντάξιμα χρόνια 25 → Ηλικία 60,0

ή

1. 1998 συντάξιμα χρόνια → 32,5 Χ.Ο.Η.
2. 1999 συντάξιμα χρόνια → 33,0 Χ.Ο.Η.
3. 2000 συντάξιμα χρόνια → 33,6 Χ.Ο.Η.
4. 2001 συντάξιμα χρόνια → 34,0 Χ.Ο.Η.
5. 2002 συντάξιμα χρόνια → 34,6 Χ.Ο.Η.

ή

Συντάξιμα χρόνια 15 → Ηλικία 65 ετών

Γ. Ασφάλιση από 01/01/83 μέχρι 31/12/92 και συμπλήρωση συντάξιμου χρόνου (25 ετών) από 01/01/98

1. 1998 συντάξιμα χρόνια 25 → Ηλικία 60,6
2. 1999 συντάξιμα χρόνια 25 → Ηλικία 61,0
3. 2000 συντάξιμα χρόνια 25 → Ηλικία 61,6
4. 2001 συντάξιμα χρόνια 25 → Ηλικία 62,0
5. 2002 συντάξιμα χρόνια 25 → Ηλικία 62,6

ή

1. 35 συντάξιμα χρόνια → Ηλικία 60 ετών
2. 20 συντάξιμα χρόνια → Χ.Ο.Η. με επιμέλεια 3 ανήλικων (χήροι – διαζευγμένοι)
3. 15 συντάξιμα χρόνια → Ηλικία 65 ετών

Δ. Ασφάλιση από 1/1/93 και μετά

Συντάξιμα χρόνια 15 → Ηλικία 65 ετών
Συντάξιμα χρόνια 20 → Ηλικία 60 ετών μειωμένη

II. ΓΥΝΑΙΚΕΣ

1) ΑΓΑΜΕΣ – ΕΓΓΑΜΕΣ

Α. Ασφάλιση μέχρι 31/12/82 και συμπλήρωση συντάξιμου χρόνου (20 ετών) μέχρι 31/12/97

1. Συντάξιμα χρόνια 20 → Ηλικία 53 ετών
2. Συντάξιμα χρόνια 27 → Χ.Ο.Η. για έγγαμες
3. Συντάξιμα χρόνια 27 → Ηλικία 45 ετών για άγαμες

Β. Ασφάλιση μέχρι 31/12/82 και συμπλήρωση συντάξιμου χρόνου (20 ετών) από 01/01/98

1. 1998 συντάξιμα χρόνια 20,6 → Ηλικία 58,6
2. 1999 συντάξιμα χρόνια 21,0 → Ηλικία 59,0
3. 2000 συντάξιμα χρόνια 21,6 → Ηλικία 59,6
4. 2001 συντάξιμα χρόνια 22,0 → Ηλικία 60,0
5. 2002 συντάξιμα χρόνια 22,6 → Ηλικία 60,0

ή

1. 1998 συντάξιμα χρόνια → 27,6 Χ.Ο.Η.
2. 1999 συντάξιμα χρόνια → 28,0 Χ.Ο.Η.
3. 2000 συντάξιμα χρόνια → 28,6 Χ.Ο.Η.
4. 2001 συντάξιμα χρόνια → 29,0 Χ.Ο.Η.
5. 2002 συντάξιμα χρόνια → 29,6 Χ.Ο.Η.

Γ. Ασφάλιση από 01/01/83 μέχρι 31/12/92 και συμπλήρωση συντάξιμου χρόνου (20 ετών) από 01/01/98

1. 1998 συντάξιμα χρόνια 25 → Ηλικία 58,0
2. 1999 συντάξιμα χρόνια 25 → Ηλικία 59,0
3. 2000 συντάξιμα χρόνια 25 → Ηλικία 59,6
4. 2001 και μετά συντάξιμα χρόνια 25 → Ηλικία 60,0

ή

συντάξιμα χρόνια 35 → Ηλικία 58,0

Δ. Ασφάλιση από 1/1/93 και μετά

Συντάξιμα χρόνια 15 → Ηλικία 65 ετών

III. ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΜΕ ΑΝΗΛΙΚΟ Η ΑΝΙΚΑΝΑ ΠΑΙΔΙΑ

A. Ασφάλιση μέχρι 31/12/82 και συμπλήρωση συντάξιμου χρόνου (15 ετών) μέχρι 31/12/97

1. 1992 συντάξιμα χρόνια 15,0 → Ηλικία 42,0
2. 1993 συντάξιμα χρόνια 15,6 → Ηλικία 42,6
3. 1994 συντάξιμα χρόνια 16,0 → Ηλικία 43,0
4. 1995 συντάξιμα χρόνια 16,6 → Ηλικία 43,6
5. 1996 συντάξιμα χρόνια 17,0 → Ηλικία 44,0

ή

1. 1992 συντάξιμα χρόνια → 22,0 X.O.H.
2. 1993 συντάξιμα χρόνια → 22,6 X.O.H.
3. 1994 συντάξιμα χρόνια → 23,0 X.O.H.
4. 1995 συντάξιμα χρόνια → 23,6 X.O.H.
5. 1996 συντάξιμα χρόνια → 24,0 X.O.H.

B. Ασφάλιση μέχρι 31/12/82 και συμπλήρωση συντάξιμου χρόνου (15 ετών) από 01/01/98

1. 1998 συντάξιμα χρόνια 17,6 → Ηλικία 50,0
2. 1999 συντάξιμα χρόνια 17,6 → Ηλικία 50,0
3. 2000 συντάξιμα χρόνια 17,6 → Ηλικία 50,0
4. 2001 συντάξιμα χρόνια 17,6 → Ηλικία 50,0
5. 2002 συντάξιμα χρόνια 17,6 → Ηλικία 50,0

ή

1. 1998 συντάξιμα χρόνια → 24,6 X.O.H.
2. 1999 συντάξιμα χρόνια → 24,6 X.O.H.
3. 2000 συντάξιμα χρόνια → 24,6 X.O.H.
4. 2001 συντάξιμα χρόνια → 24,6 X.O.H.
5. 2002 συντάξιμα χρόνια → 24,6 X.O.H.

Γ. Ασφάλιση από 01/01/83 μέχρι 31/12/92

Συντάξιμα χρόνια 25 → Ηλικία 50,0

Δ. Ασφάλιση από 1/1/93 και μετά

Συντάξιμα χρόνια 20 → Ηλικία 55 ετών

ή

Συντάξιμα χρόνια 20 και μείωση του ορίου ηλικίας των 65 ετών για κάθε παιδί (ενήλικο ή ανήλικο)

ή

Συντάξιμα χρόνια 20 και ηλικία 50 ετών

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄

Ο νέος Ασφαλιστικός Νόμος 3655/2008, που αφορά στη Διοικητική και οργανωτική μεταρρύθμιση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, ψηφίστηκε από την κυβέρνηση του κ. Καραμανλή στις 3/04/2008. Παρακάτω παρατίθενται οι ασφαλιστικές διατάξεις αυτού.

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ΄ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ – ΜΗΤΡΟΤΗΤΑΣ

Άρθρο 140 Γονείς με ανάπηρα παιδιά

Μετά το πρώτο εδάφιο της παρ. 4 του άρθρου 5 του ν. 3232/2004, όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή του με τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 61 του ν. 3518/2006, προστίθενται εδάφια ως εξής:

«Το δικαίωμα συνταξιοδότησης με τις ανωτέρω προϋποθέσεις, μπορεί να ασκηθεί από τον ασφαλισμένο πατέρα, αν η ασφαλισμένη μητέρα δεν το ασκήσει ή αυτή έχει αποβιώσει. Για την άσκηση του δικαιώματος αυτού από τον ασφαλισμένο πατέρα, πρέπει να προηγηθεί η υποβολή, από την εν ζωή μητέρα, υπεύθυνης δήλωσης προς τον αρμόδιο προς τον αρμόδιο φορέα ότι δεν πρόκειται αυτή να ασκήσει το δικαίωμα συνταξιοδότησης.

Αν ο γάμος λυθεί το δικαίωμα ασκείται από τον γονέα που έχει τη γονική μέριμνα των παιδιών. Το αυτό ισχύει και στην περίπτωση που ο γονέας έχει ορισθεί δικαστικός συμπαραστάτης λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής ή λόγω σωματικής αναπηρίας του τέκνου».

Άρθρο 141 Πλασματικός χρόνος μητέρων

1. Η παρ. 7 του άρθρου 4 του ν.3029/2002 αντικαθίσταται ως εξής :
«7. Στις ασφαλισμένες των φορέων κύριας ασφάλισης αρμοδιότητας του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, πλην ΟΓΑ, αναγνωρίζεται πλασματικός χρόνος για κάθε παιδί που αποκτούν από 1.1.2000 και εφεξής, ο οποίος ανέρχεται σε ένα έτος ή 300 ημέρες ασφάλισης για το πρώτο παιδί και σε 2 έτη ή 600 ημέρες ασφάλισης για κάθε επόμενο παιδί και μέχρι το τρίτο.
Αν συντρέχει ασφάλιση σε περισσότερους του ενός φορείς κύριας ασφάλισης, το δικαίωμα αναγνώρισης του ανωτέρω χρόνου ασκείται σε ένα φορέα τον οποίο επιλέγει η ασφαλισμένη μητέρα.
Ο πλασματικός αυτός χρόνος συνυπολογίζεται επιπλέον του χρόνου που αναγνωρίζεται με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 5 του ν. 1483/1984 (Α΄ 153), όπως ισχύουν, για τη συμπλήρωση του κατά περίπτωση οριζόμενου από τις

ισχύουσες διατάξεις χρόνου πλήρους σύνταξης γήρατος ή για προσαύξηση του ποσού της σύνταξης.

Ο αναγνωριζόμενος χρόνος δεν συνυπολογίζεται για τη συμπλήρωση των 37 ετών ασφάλισης, των 4.500 και 3.500 ημερών ασφάλισης, του ελάχιστου απαιτούμενου χρόνου για συνταξιοδότηση των μητέρων ανηλίκων ή αναπήρων παιδιών, καθώς και των ελάχιστων απαιτούμενων ημερών ασφάλισης στα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα.

Το δικαίωμα αναγνώρισης του ανωτέρω αναφερόμενου χρόνου, ασκείται κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης για πλήρη σύνταξη λόγω γήρατος. Αν δεν ασκηθεί από την ασφαλισμένη μητέρα, μπορεί να ασκηθεί από τον ασφαλισμένο πατέρα, για τη συμπλήρωση των αντίστοιχων προϋποθέσεων που ισχύουν για τους άνδρες ασφαλισμένους και με τους ίδιους πιο πάνω περιορισμούς. Στην περίπτωση αυτή είναι υποχρεωτική η υποβολή εκ μέρους της μητέρας σχετικής υπεύθυνης δήλωσης προς τον αρμόδιο για την συνταξιοδότησή της οργανισμό.

Η αναγνώριση του ανωτέρω πλασματικού χρόνου γίνεται με βάση τη συνολική εισφορά εργοδότη και ασφαλισμένου του κλάδου κύριας σύνταξης του οικείου φορέα, όπως κάθε φορά ισχύει, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από το άθροισμα της μηνιαίας εισφοράς ασφαλισμένου και εργοδότη που ισχύει για τον κλάδο σύνταξης του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Ως βάση υπολογισμού της εισφοράς, λαμβάνεται το 25πλάσιο του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, όπως αυτό ισχύει κατά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης.

Στον Κλάδο Κύριας Σύνταξης του ΟΑΕΕ καταβάλλεται η εισφορά που αντιστοιχεί στην ασφαλιστική κατηγορία με βάση την οποία ο ασφαλισμένος κατέβαλε εισφορές κατά το τελευταίο έτος ασφάλισης, όπως αυτή κάθε φορά διαμορφώνεται. Για τους ασφαλισμένους του κλάδου Κύριας Ασφάλισης του ΕΤΑΑ, οι ασφαλιστικές εισφορές είναι αυτές του ελευθέρως ασκούντος το επάγγελμα άνω 5ετίας παλαιού και νέου ασφαλισμένου, όπως κάθε φορά διαμορφώνονται.

Το ποσό για την εξαγορά του αναγνωριζόμενου χρόνου βαρύνει τους αρμόδιους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης».

2. Οι εισφορές του κλάδου κύριας σύνταξης με τις οποίες βαρύνουν οι γυναίκες ασφαλισμένες Φορέων Κύριας Ασφάλισης αρμοδιότητας του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, μειώνονται κατά 50%, κατά το δωδεκάμηνο απασχόλησης που ακολουθεί το μήνα του τοκετού. Για τους κλάδους κύριας ασφάλισης-σύνταξης αυτοαπασχολούμενων, που προβλέπεται καταβολή μειωμένων εισφορών από άλλη αιτία, δεν επιτρέπεται η σώρευση μειώσεων αλλά ισχύει το μεγαλύτερο ποσοστό μείωσης.

Σε περίπτωση λήψης επιδόματος λοχείας, η ανωτέρω μείωση των ασφαλιστικών εισφορών κλάδου κύριας σύνταξης χωρεί κατά το δωδεκάμηνο που έπεται της λήξης της επιδότησης λόγω λοχείας.

Άρθρο 142

Ειδική παροχή προστασίας μητρότητας

Η μητέρα που είναι ασφαλισμένη του ΙΚΑ – ΕΤΑΜ, και εργάζεται με σχέση εργασίας ορισμένου ή αορίστου χρόνου σε επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις, μετά τη λήξη της άδειας λοχείας και της ισόχρονης προς το μειωμένο ωράριο άδειας, όπως προβλέπεται από το άρθρο 9 της ΕΓΣΣΕ των ετών 2004 – 2005, δικαιούται να λάβει ειδική άδεια προστασίας μητρότητας έξι (6) μηνών.

Αν δεν κάνει χρήση της προβλεπόμενης από την ως άνω ΕΓΣΣΕ ισόχρονης προς το μειωμένο ωράριο άδειας, η μητέρα δικαιούται αμέσως μετά τη λήξη της άδειας λοχείας, την ως άνω ειδική άδεια προστασίας της μητρότητας, στη συνέχεια δε και το μειωμένο ωράριο που προβλέπεται από το άρθρο 9 της ΕΓΣΣΕ του έτους 1993, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

Κατά τη διάρκεια της ως άνω ειδικής άδειας, ο ΟΑΕΔ υποχρεούται να καταβάλει στην εργαζομένη μητέρα μηνιαίως ποσό ίσο με τον κατώτατο μισθό, όπως κάθε φορά καθορίζεται με βάση την ΕΓΣΣΕ, καθώς και αναλογία δώρων εορτών και επιδόματος αδείας με βάση το προαναφερόμενο ποσό

Σε περίπτωση απασχόλησης μέχρι και 4 ώρες ημερησίως ή μέχρι 13 ημέρες το μήνα, κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, που προηγείται της άδειας κυοφορίας, το καταβαλλόμενο από τον ΟΑΕΔ ποσό, ισούται με το μισό του καθοριζόμενου ανωτέρω.

Ο χρόνος της ειδικής άδειας προστασίας της μητρότητας λογίζεται ως χρόνος ασφάλισης στον κλάδο σύνταξης του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, οι δε προβλεπόμενες εισφορές υπολογίζονται επί του κατά περίπτωση αναφερόμενου παραπάνω ποσού, από το οποίο ο ΟΑΕΔ παρακρατεί την προβλεπόμενη εισφορά ασφαλισμένου και την αποδίδει στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, μαζί με την προβλεπόμενη εισφορά εργοδότη που βαρύνει τον Οργανισμό.

Κατά τη διάρκεια της ειδικής άδειας προστασίας της μητρότητας, έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 3227/2004 (Α' 31), και η 30874/23-4-2004 (Β' 1023) κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης, Οικονομίας & Οικονομικών και Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας.

Με απόφαση του Υπουργού Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας ρυθμίζονται η διαδικασία, ο τρόπος και λοιπές προϋποθέσεις εφαρμογής των διατάξεων του παρόντος άρθρου, καθώς και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΕ' **ΕΙΔΙΚΑ ΟΡΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ**

Άρθρο 143 **Όρια ηλικίας συνταξιοδότησης**

1. Η παρ.1 του άρθρου 10 του ν. 825/1978 (Α' 189), όπως ισχύει, αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Ο ασφαλισμένος του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ δικαιούται σύνταξης, εάν κατά την υποβολή της αίτησης έχει πραγματοποιήσει δέκα χιλιάδες πεντακόσιες (10.500) τουλάχιστον ημέρες εργασίας στην πραγματική ασφάλιση του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και έχει συμπληρώσει το 58^ο έτος της ηλικίας του.

Το ανωτέρω όριο ηλικίας αυξάνεται κατά έξι (6) μήνες από 1.1.2013 και για κάθε επόμενο έτος μέχρι τη συμπλήρωση του 60^{ου} έτους.

Κατ' εξαίρεση ο ασφαλισμένος που έχει πραγματοποιήσει τον αριθμό ημερών εργασίας του πρώτου εδαφίου, εκ των οποίων επτά χιλιάδες πεντακόσιες (7.500) σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα και έχει συμπληρώσει: α) το 55^ο έτος της ηλικίας, δικαιούται πλήρη σύνταξη και β) το 53^ο έτος της ηλικίας, δικαιούται σύνταξη μειωμένη κατά 1/200 της πλήρους σύνταξης για κάθε μήνα που υπολείπεται από το οριζόμενο στο εδάφιο αυτό όριο ηλικίας της πλήρους σύνταξης. Τα ανωτέρω όρια ηλικίας για πλήρη και μειωμένη σύνταξη αυξάνονται από 1.1.2013 κατά έξι (6) μήνες κάθε έτος, και μέχρι τη συμπλήρωση του 57^{ου} έτους, προκειμένου για λήψη πλήρους σύνταξης και του 55^{ου} προκειμένου για τη λήψη μειωμένης σύνταξης.

Για τη συμπλήρωση των 10.500 ημερών ασφάλισης υπολογίζεται και ο χρόνος στρατιωτικής υπηρεσίας κατ' εξαίρεση του εδαφ. β της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 1358/1983 (Α' 64), όπως ισχύει. Ο χρόνος στρατιωτικής υπηρεσίας δεν συνυπολογίζεται για τη συμπλήρωση του απαιτούμενου ελάχιστου χρόνου των 7.500 ημερών ασφάλισης στα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα».

2. Στο τέλος της παραγράφου 3 του άρθρου 2 του ν.3029/2002 προστίθεται εδάφιο, ως εξής:
«Το προβλεπόμενο από το προηγούμενο εδάφιο όριο ηλικίας αυξάνεται από 1-1-2013 κατά έξι (6) μήνες κάθε έτος μέχρι την συμπλήρωση του 60^{ου} έτους.
3. Στο τέλος της παραγράφου 1 του άρθρου 14 του ν.3232/2004 προστίθεται διάταξη ως εξής:
«Για τους ασφαλισμένους του πρώτου εδαφίου, που υπήχθησαν στην ασφάλιση, από 1.1.1983 μέχρι 31.12.1992, το προβλεπόμενο όριο ηλικίας, αυξάνεται από 1.1.2013 κατά έξι (6) μήνες κάθε έτος μέχρι την συμπλήρωση του 60^{ου} έτους.
4. Το όριο ηλικίας που προβλέπεται για τη συνταξιοδότηση με 35 έτη ασφάλισης των γυναικών ασφαλισμένων στους Κλάδους Κύριας Ασφάλισης-Ασφάλισης Αυτοαπασχολούμενων, αυξάνεται από 1.1.2013 κατά έξι (6) μήνες κάθε έτος μέχρι την συμπλήρωση του 60^{ου} έτους.
5. Στο τέλος της παρ. 1β του άρθρου 28 του α.ν. 1846/1951 (Α' 179), όπως ισχύει μετά την τροποποίηση με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 27 του ν. 1902/1990, προστίθεται διάταξη ως εξής:
«Το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης της ασφαλισμένης, αυξάνεται σταδιακά κατά έξι (6) μήνες από 1.1.2013 και για κάθε επόμενο έτος μέχρι τη συμπλήρωση του 60^{ου}».
6. Η περίπτωση β της παραγράφου 3 του άρθρου 3 του ν. 3029/2002 καταργείται.
7. Το συνταξιοδοτικό δικαίωμα θεμελιώνεται, εφόσον πληρούνται οι απαιτούμενες κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης προϋποθέσεις ορίου ηλικίας και χρόνου ασφάλισης.
8. Για τους ασφαλισμένους που συνταξιοδοτούνται με το χρόνο ασφάλισης που προβλέπεται από τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 2 και της παρ. 1 του άρθρου 3 του ν. 3029/2002, της παρ. 1 του άρθρου 16 του ν. 3232/2004 και του άρθρου 41 του ν. 3518/2006, απαιτείται από 1.1.2013 η συμπλήρωση του 58^{ου} έτους της ηλικίας. Κατά τα λοιπά εξακολουθούν να ισχύουν οι παραπάνω διατάξεις.
9. Καταστατικές διατάξεις των εντασσόμενων φορέων και κλάδων στο ΙΚΑ – ΕΤΑΜ, που προβλέπουν τη συνταξιοδότηση σε περίπτωση απόλυσης από την υπηρεσία είτε κατ' εφαρμογή διατάξεων περί απολύσεως Γενικών Κανονισμών Προσωπικού, είτε λόγω κατάργησης θέσης ή για άλλους λόγους που δεν οφείλονται σε υπαιτιότητα των ασφαλισμένων, καταργούνται.

Άρθρο 144

Συνταξιοδότηση μητέρων

1. Η περ. δ της παρ. 3 του άρθρου 28 του α.ν. 1846/1951, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 27 του ν.1902/1990, τροποποιείται ως εξής:
«δ) Ασφαλισμένη μητέρα με ανήλικα παιδιά ή παιδιά οποιασδήποτε ηλικίας που είναι ανίκανα για κάθε βιοποριστική εργασία, η οποία έχει πραγματοποιήσει χρόνο ασφάλισης 5.500 ημερών και δεν λαμβάνει σύνταξη από το ΙΚΑ- ΕΤΑΜ, το Δημόσιο, νπδδ ή άλλο οργανισμό κύριας ασφάλισης, δικαιούται πλήρη σύνταξη γήρατος με τη συμπλήρωση του 55^{ου} έτους της ηλικίας της.

Εφόσον συντρέχουν οι ανωτέρω αναφερόμενες προϋποθέσεις και συμπληρώνεται το 50^ο έτος της ηλικίας δικαιούται σύνταξη μειωμένη κατά ποσοστό 1/200 για κάθε μήνα που υπολείπεται από το απαιτούμενο πλήρες όριο ηλικίας συνταξιοδότησης. Στην περίπτωση λήψης μειωμένης σύνταξης το ποσό αυτής δεν μπορεί να είναι μικρότερο από το κάθε φορά κατώτατο όριο συντάξεων.

Για τις μητέρες ανηλίκων παιδιών το ανωτέρω προβλεπόμενο όριο ηλικίας για λήψη μειωμένης σύνταξης καταργείται σταδιακά, με την αύξηση αυτού κατά ένα (1) χρόνο, από 1.1.2010 και για κάθε επόμενο έτος, μέχρι τη συμπλήρωση του προβλεπόμενου από το πρώτο εδάφιο της παραγράφου αυτής ορίου ηλικίας για λήψη πλήρους σύνταξης.

Το δικαίωμα σε σύνταξη θεμελιώνεται με τη συμπλήρωση του 55^{ου} έτους της ηλικίας, εφόσον τόσο η ανηλικότητα του παιδιού όσο και ο συντάξιμος χρόνος συντρέχουν αθροιστικά κατά τη συμπλήρωση του 50ού ή σε ένα από τα επόμενα έτη και μέχρι τη συμπλήρωση του 55^{ου} έτους της ηλικίας της μητέρας.

Στην περίπτωση της σταδιακής κατάργησης του ορίου ηλικίας για λήψη μειωμένης σύνταξης, το δικαίωμα σε σύνταξη θεμελιώνεται με τη συμπλήρωση του εκάστοτε ισχύοντος ορίου ηλικίας, η δε ανηλικότητα του παιδιού και η συμπλήρωση του συντάξιμου χρόνου αναζητείται από το 50^ο, μέχρι το εκάστοτε ισχύον όριο.

Οι διατάξεις της περίπτωσης αυτής εφαρμόζονται και στους λοιπούς φορείς κοινωνικής ασφάλισης αρμοδιότητας Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, όπου από τις κείμενες διατάξεις της νομοθεσίας τους προβλέπεται η συνταξιοδότηση γυναικών με ανήλικα παιδιά».

2. Το όριο ηλικίας που προβλέπεται για τη συνταξιοδότηση μητέρων με ανήλικα παιδιά, ασφαλισμένων των Φορέων και κλάδων που εντάσσονται στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ με τα άρθρα 1 και 3 του νόμου αυτού, οι οποίες έχουν υπαχθεί στην ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης από 1.1.1983 μέχρι 31.12.1992, αυξάνεται κατά ένα (1) χρόνο από 1.1.2013 και για κάθε επόμενο έτος, μέχρι τη συμπλήρωση του 55^{ου} έτους της ηλικίας.
3. α. Ο συντάξιμος χρόνος που προβλέπεται για τη συνταξιοδότηση μητέρων με ανήλικα παιδιά, ασφαλισμένων των Τομέων Σύνταξης και Ασφάλισης του Κλάδου Κύριας Ασφάλισης του ΕΤΑΠ-ΜΜΕ, οι οποίες έχουν υπαχθεί στην ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης από 1.1.1983 μέχρι 31.12.1992, αυξάνεται κατά ένα (1) εξάμηνο ή 150 ημέρες από 1.1.2013 και για κάθε επόμενο έτος μέχρι τη συμπλήρωση πλήρους συντάξιμου χρόνου 20 ετών ή 6.000 ημερών ασφάλισης. Από την ίδια ημερομηνία και για κάθε επόμενο έτος, το όριο ηλικίας της ως άνω κατηγορίας ασφαλισμένων, όπως έχει διαμορφωθεί με τις διατάξεις του δεύτερου εδαφίου της περ. β της ίδιας παραγράφου, αυξάνεται κατά ένα (1) χρόνο και μέχρι τη συμπλήρωση του 55^{ου} έτους της ηλικίας.
β. Στο τέλος του δεύτερου εδαφίου της παρ. 8 του άρθρου 33 του ν.3232/2004, προστίθεται εδάφιο ως εξής:
«Για τις μητέρες ανηλίκων τέκνων, το όριο ηλικίας για λήψη μειωμένης σύνταξης καταργείται σταδιακά, με την αύξηση αυτού κατά ένα (1) χρόνο από 1.1.2010 και για κάθε επόμενο έτος μέχρι τη συμπλήρωση του προβλεπόμενου για τη λήψη πλήρους σύνταξης ορίου ηλικίας. Από 1.1.2013 και για κάθε επόμενο έτος, ο απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης αυξάνεται σταδιακά κατά 150 ημέρες μέχρι τη συμπλήρωση 6.000 ημερών ασφάλισης».
- γ. Ασφαλισμένες του Τομέα Σύνταξης Εφημεριδοπωλών και Υπαλλήλων Πρακτορείων Θεσσαλονίκης, που έχουν υπαχθεί στην ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης μέχρι 31.12.1992, οι οποίες είναι μητέρες με ανήλικα παιδιά, θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης, αν αποχωρήσουν από την εργασία τους,

μετά τη συμπλήρωση συντάξιμου χρόνου 20 ετών και του 55^{ου} έτους της ηλικίας τους. Ειδικά για τις ασφαλισμένες μητέρες με παιδιά οποιασδήποτε ηλικίας που είναι ανίκανα για κάθε βιοποριστική εργασία, απαιτείται η συμπλήρωση του παραπάνω αναφερόμενου χρόνου ασφάλισης και του 50^{ου} έτους της ηλικίας.

4. Όρια ηλικίας συνταξιοδότησης μητέρων ανηλίκων παιδιών ασφαλισμένων σε Κλάδους Κύριας Ασφάλισης-Σύνταξης Αυτοαπασχολούμενων, μικρότερα του 55^{ου} έτους, αυξάνονται κατά ένα (1) χρόνο, από 1.1.2013 και για κάθε επόμενο έτος μέχρι τη συμπλήρωση του ανωτέρω ορίου ηλικίας.
5. Το συνταξιοδοτικό δικαίωμα στις περιπτώσεις των παραγράφων 2, 3 και 4 θεμελιώνεται με τη συμπλήρωση του εκάστοτε απαιτούμενου ορίου ηλικίας, συντάξιμου χρόνου και ανηλικότητας του παιδιού.
Επίσης το συνταξιοδοτικό δικαίωμα θεωρείται θεμελιωμένο με τη συμπλήρωση του απαιτούμενου ορίου ηλικίας, εφόσον ο απαιτούμενος, κατά τη συμπλήρωση του ορίου αυτού, συντάξιμος χρόνος και η ανηλικότητα του παιδιού συνυπάρχουν κατά το 50^ο ή σε ένα από τα επόμενα έτη και μέχρι τη συμπλήρωση του εκάστοτε ισχύοντος ορίου ηλικίας για τη συνταξιοδότηση της μητέρας.
6. Η παράγραφος 9 του άρθρου 10 του ν.1902/1990, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 8 του άρθρου 9 του ν.1976/1991 (Α' 184), τροποποιείται ως εξής:
«8. Γυναίκες ασφαλισμένες μέχρι 31.12.1992, των Φορέων και κλάδων που εντάσσονται στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ με τα άρθρα 1 και 3 του νόμου αυτού, οι οποίες έχουν τρία τουλάχιστον παιδιά και άνδρες ασφαλισμένοι ομοίως, οι οποίοι έχουν τρία τουλάχιστον παιδιά και είναι χήροι ή διαζευγμένοι και οι τελευταίοι έχουν την επιμέλεια των ανήλικων ή ανίκανων παιδιών με δικαστική απόφαση, θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση 20ετούς συντάξιμου χρόνου ανεξαρτήτως ηλικίας. Προκειμένου για συνταξιοδοτικά δικαιώματα που θεμελιώνονται από 1.1.2013 απαιτείται και η συμπλήρωση του 50^{ου} έτους της ηλικίας».
7. α. Στο τέλος της παρ. 6 του άρθρου 24 του ν. 2084/1992 προστίθενται εδάφια, ως εξής:
«Το όριο ηλικίας που προβλέπεται από το προηγούμενο εδάφιο για τη λήψη

μειωμένης σύνταξης από μητέρες ανηλίκων παιδιών, καταργείται σταδιακά, με την

αύξηση αυτού κατά ένα (1) χρόνο από 1.1.2009 και για κάθε επόμενο έτος, μέχρι την

συμπλήρωση του 55^{ου} έτους της ηλικίας.

Το δικαίωμα σε σύνταξη θεμελιώνεται με τη συμπλήρωση του 55^{ου} έτους της ηλικίας, εφόσον τόσο η ανηλικότητα του παιδιού όσο και ο συντάξιμος χρόνος συντρέχουν αθροιστικά κατά τη συμπλήρωση του 50ού ή σε ένα από τα επόμενα έτη μέχρι τη συμπλήρωση του 55^{ου} έτους της ηλικίας της μητέρας.

Στην περίπτωση της σταδιακής κατάργησης του ορίου ηλικίας για λήψη μειωμένης σύνταξης, το δικαίωμα σε σύνταξη θεμελιώνεται με τη συμπλήρωση του εκάστοτε ισχύοντος ορίου ηλικίας, η δε ανηλικότητα του παιδιού και η συμπλήρωση του συντάξιμου χρόνου αναζητείται από το 50^ο, μέχρι το εκάστοτε ισχύον όριο».

β. Στο τέλος του πρώτου εδαφίου της παρ. 7 του άρθρου 24 του ν. 2084/1992 προστίθεται διάταξη ως εξής:

«Από 1.1.2013 το όριο ηλικίας που προβλέπεται από την παρ. 1 του άρθρου αυτού μειώνεται κατά δύο (2) έτη για κάθε παιδί και μέχρι του 55^{ου} έτους».

Άρθρο 145
Κίνητρα παραμονής στην εργασία.

1. Το ποσό της σύνταξης, όσων συνταξιοδοτούνται από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, μετά την έναρξη ισχύος του παρόντος, εφόσον συμπληρώνουν άνω των 10.500 ημερών ασφάλισης και το 60^ο έτος της ηλικίας τους, προσαυξάνεται, για κάθε 300 ημέρες ασφάλισης, άνω των 10.500 και μέχρι 900 κατ' ανώτατο όριο, κατά ποσό που αντιστοιχεί στο γινόμενο του 25πλάσιου του τεκμαρτού ημερομισθίου της κλάσης κατάταξης, επί το ποσοστό που προκύπτει από τη διαφορά του ποσοστού του πίνακα β', του άρθρου 29 του α.ν. 1846/1951 όπως ισχύει, της ίδιας κλάσης και του ποσοστού 3,3%.
Στις περιπτώσεις που ο ασφαλισμένος δικαιούται και την πριμοδότηση που προβλέπεται από την παρ. 8 του άρθρου 32 του ν.1902/1990, για τον προσδιορισμό της διαφοράς μεταξύ του ποσοστού του ανωτέρω πίνακα β της κλάσης κατάταξης και του 3,3%, δεν λαμβάνεται υπόψη το ποσοστό πριμοδότησης της ανωτέρω διάταξης.
2. Το πρώτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 29 του ν.2084/1992, όπως ισχύει μετά τις διατάξεις της παραγράφου 2^α του άρθρου 3 του ν. 3029/2002 και της παραγράφου 2 του άρθρου 16 του ν.3232/2004 αντικαθίσταται ως εξής: «Η μηνιαία σύνταξη λόγω γήρατος ή αναπηρίας συνίσταται σε ποσοστό 2% επί των κατά το προηγούμενο άρθρο μηνιαίων συνταξίων αποδοχών ή ασφαλιστικών κατηγοριών για κάθε έτος συντάξιμης υπηρεσίας ή 300 ημέρες εργασίας.
Για κάθε πλήρες έτος ή 300 ημέρες ασφάλισης, πέραν των 35 ετών ή των 10.500 ημερών ασφάλισης, που πραγματοποιούνται μετά το 65^ο έτος της ηλικίας και μέχρι το 68^ο, το ανωτέρω ποσοστό αυξάνεται σε 3,3%».
3. Όπου από τις ισχύουσες γενικές ή ειδικές διατάξεις προβλέπεται συνταξιοδότηση λόγω γήρατος με μειωμένο όριο ηλικίας για τους ασφαλισμένους των Φορέων αρμοδιότητας Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, ανεξάρτητα από το χρόνο υπαγωγής στην ασφάλιση, το ποσοστό μείωσης για τις χορηγούμενες από 1.1.2009 συντάξεις διαμορφώνεται σε 1/200 για κάθε μήνα που υπολείπεται από το κατά περίπτωση απαιτούμενο πλήρες όριο ηλικίας συνταξιοδότησης και μέχρι 60 μήνες κατ' ανώτατο όριο.
Κάθε αντίθετη διάταξη που αναφέρεται σε ποσοστά μείωσης, των συντάξεων καταργείται από την ίδια ως άνω χρονολογία, εκτός των περιπτώσεων που από καταστατικές διατάξεις προβλέπεται μεγαλύτερο ποσοστό μείωσης και των διατάξεων της παρ. 4 του άρθρου 1, της παρ. 6 του άρθρου 18 καθώς και της παρ. 1 του άρθρου 20 του ν. 3232/2004.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΣΤ΄
ΛΟΙΠΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Άρθρο 146

Επικουρικές συντάξεις

Το ποσοστό της πλήρους μηνιαίας σύνταξης που θα χορηγείται από τους φορείς επικουρικής ασφάλισης στους μέχρι 31.12.1992 ασφαλισμένους για χρόνο ασφάλισης 35 ετών ή 10.500 ημερών ασφάλισης, δεν μπορεί να υπερβαίνει το 20% των συντάξιμων αποδοχών. Για μικρότερο χρόνο ασφάλισης το πιο πάνω ποσοστό μειώνεται ανάλογα.

Στις περιπτώσεις Ταμείων που δεν έχουν συντάξιμες αποδοχές, τα ποσά της σύνταξης καθορίζονται, με απόφαση του Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν το 20% της ανώτατης ασφαλιστικής κατηγορίας για τους νέους ασφαλισμένους.

Μεγαλύτερα ποσοστά αναπροσαρμόζονται σταδιακά εντός μιας οκταετίας, με ισόποση ετήσια μείωση, αρχής γενομένης από 01.01.2013, στο ποσοστό αυτό.

Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας δύναται να καθορίζεται μεγαλύτερο ποσοστό του 20% εφόσον το επιτρέπει η οικονομική κατάσταση κάθε Φορέα ή αυτοτελούς Τομέα, η οποία θα διαπιστώνεται με τη σύνταξη αναλογιστικής μελέτης.

Διατηρούνται σε ισχύ οι διατάξεις του άρθρου 60 του ν.3371/2005 (Α' 178) που αφορούν το Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Τραπεζοϋπαλλήλων.

Άρθρο 147

Λοιπές συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις

1. Η προθεσμία που προβλέπεται από τις διατάξεις της παραγράφου 5 του άρθρου 2 του ν.3029/2002 και της παραγράφου 3 του άρθρου 16 του ν.3232/2004 παρατείνεται μέχρι 31.12.2009.

Για αιτήσεις που έχουν υποβληθεί μετά τη λήξη της προβλεπόμενης από τις ανωτέρω διατάξεις προθεσμίας και μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, τα οικονομικά αποτελέσματα αρχίζουν από την πρώτη του επόμενου μήνα από την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού.

2. Η πρώτη περίοδος της παρ. 12 του αρ. 1 του ν. 3232/2004 αντικαθίσταται αφότου ισχυσε, ως εξής:

«12. Οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 και τα τέσσερα πρώτα εδάφια της παρ. 3 του άρθρου 11 του ν. 1405/1983, όπως τροποποιήθηκαν με το άρθρο 4 του ν. 1539/1985, το άρθρο 15 του ν. 1902/1990 και της παρ. 3 του άρθρου 18 του ν. 2079/1992, παύουν να ισχύουν για τους φορείς κύριας ασφάλισης, με την επιφύλαξη της παρ. 3 του άρθρου αυτού».

3. Οι συνδρομές των συνταξιούχων των Ασφαλιστικών Οργανισμών προς τις πρωτοβάθμιες συνδικαλιστικές τους οργανώσεις, είναι δυνατόν να παρακρατούνται από τους Οργανισμούς αυτούς, ύστερα από απόφαση των Διοικητικών τους Συμβουλίων, από το ποσό της καταβαλλόμενης σύνταξής τους, εφόσον υποβληθούν

από τις οργανώσεις, αναλυτικές καταστάσεις συνοδευόμενες από ατομικές υπεύθυνες δηλώσεις (ν. 1599/1986, Α' 75) των συνταξιούχων-μελών τους περί αποδοχής της παρακράτησης αυτής.

4. Διατάξεις Κανονισμών Εργασίας και Επιχειρησιακών Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας που εφαρμόζονται σε εργαζόμενους του ευρύτερου Δημόσιου Τομέα, όπως έχει οριοθετηθεί με τις διατάξεις του ν. 1256/1982 (Α' 65), οι οποίες προβλέπουν αυτοδίκαιη και υποχρεωτική αποχώρηση με τη συμπλήρωση είτε του οριζόμενου σε αυτές χρόνου υπηρεσίας και ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας είτε του ορίου ηλικίας που προβλέπεται από τις ισχύουσες διατάξεις για συνταξιοδότηση λόγω γήρατος, δεν εφαρμόζονται, εφόσον υποβληθεί από τον εργαζόμενο αίτηση παραμονής στην υπηρεσία που γίνεται αποδεκτή και από τον εργοδότη. Η παραμονή δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη των 3 ετών.

Άρθρο 148

Παροχές υγειονομικής περίθαλψης

1. Το εδάφιο α' της παραγράφου 1 του άρθρου 31 του α.ν. 1846/1951 αντικαθίσταται ως εξής:
«Στους ασφαλισμένους και στα μέλη οικογένειας, που αναφέρονται στο άρθρο 33, χορηγούνται παροχές ασθένειας σε είδος από πρώτης (1^{ης}) Μαρτίου κάθε έτους και επί ένα δωδεκάμηνο, εφόσον ο ασφαλισμένος έχει πραγματοποιήσει πενήντα τουλάχιστον ημέρες εργασίας, οι οποίες από 1.1.2009 αυξάνονται ανά δέκα κατ' έτος και μέχρι εκατό (100) για τους κοινούς ασφαλισμένους, και για τους εργαζόμενους σε οικοδομοτεχνικά έργα μέχρι ογδόντα (80), είτε κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος είτε κατά το τελευταίο δεκαπεντάμηνο, πριν από την αναγγελία της ασθένειας ή της πιθανής ημέρας τοκετού, χωρίς να συνυπολογίζονται οι ημέρες εργασίας που πραγματοποιήθηκαν κατά το τελευταίο ημερολογιακό τρίμηνο του δεκαπενταμήνου.»
2. Οι ασφαλισμένοι και τα μέλη οικογένειας, που αναφέρονται στο άρθρο 33 του α.ν. 1846/1951, δικαιούνται των παροχών ασθένειας σε χρήμα του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, εφόσον πέραν των λοιπών προϋποθέσεων, που ορίζονται από διατάξεις του Κανονισμού του, έχουν πραγματοποιήσει τουλάχιστον εκατό (100) ημέρες ασφάλισης, οι οποίες από 1.1.2009 αυξάνονται ανά δέκα κατ' έτος και μέχρι εκατόν είκοσι (120). Προκειμένου για οικοδόμους, οι ογδόντα ημέρες της παρ. β' του άρθρου 35 του α.ν. 1846/1951 αυξάνονται από την ίδια ως άνω ημερομηνία ανά δέκα κατ' έτος και μέχρι εκατό (100).
3. Οι εργαζόμενοι της Ναυπηγοεπισκευαστικής Ζώνης Περάματος και τα μέλη της οικογένειας τους, που αναφέρονται στο άρθρο 33 του α.ν. 1846/1951, για την περίοδο από 1.3.2007 μέχρι 28.2.2009 καλύπτονται από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ για παροχές ασθένειας σε είδος, εφόσον έχουν συμπληρώσει είκοσι πέντε (25) ημέρες ασφάλισης είτε κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος είτε κατά το τελευταίο δεκαπεντάμηνο, αφαιρούμενου του τελευταίου τριμήνου.
4. Οι ρητινοσυλλέκτες, και τα μέλη της οικογένειας τους, που αναφέρονται στο άρθρο 33 του α.ν. 1846/1951, κάτοικοι των περιοχών που έχουν χαρακτηριστεί ως πυρόπληκτες, και ασφαλίζονται στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ σύμφωνα με τις διατάξεις της αριθ. 2450/24.01.1967 Α.Υ.Ε. (Β' 70)), για την περίοδο από 1.3.2007 μέχρι 28.2.2009

καλύπτονται από το ΙΚΑ- ETAM για παροχές ασθένειας σε είδος, εφόσον είχαν δικαίωμα παροχών σε είδος το έτος 2007.

Άρθρο 149

Σύσταση Ασφαλιστικού Κεφαλαίου Αλληλεγγύης Γενεών (ΑΚΑΓΕ)

1. Ιδρύεται Κεφάλαιο με την επωνυμία «Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης Γενεών» (ΑΚΑΓΕ) το οποίο εποπτεύεται από τα Υπουργεία Οικονομίας και Οικονομικών και Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας .
2. Σκοπός του ΑΚΑΓΕ είναι η δημιουργία αποθεματικών, για την χρηματοδότηση των κλάδων σύνταξης των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης (ΦΚΑ), από 01.01.2019 και μετά, για τη διασφάλιση των συντάξεων των νέων γενεών.
3. Πόροι του ΑΚΑΓΕ από 01.01.2009 είναι:
 - α. Ποσοστό 10% επί των ετήσιων συνολικών εσόδων από αποκρατικοποίηση Δημόσιων Επιχειρήσεων και Οργανισμών
 - β. Ποσοστό 4% επί των ετησίων συνολικών εσόδων από τον Φ.Π.Α.
 - γ. Ποσοστό 10% επί του συνόλου των ετησίως εισπραττόμενων ποσών από κοινωνικούς πόρους από τους Φορείς, Κλάδους ή Λογαριασμούς Κοινωνικής Ασφάλισης που αναφέρονται στο άρθρο 150 του παρόντος νόμου.
4. Η αξιοποίηση (επένδυση) των κεφαλαίων του ΑΚΑΓΕ γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3586/2007.
5. Η διαχείριση του ΑΚΑΓΕ ασκείται από Ειδική Επιτροπή, η οποία είναι πενταμελής και έχει τριετή θητεία.

Η Επιτροπή συγκροτείται:
Από τον Πρόεδρο.
Από δύο (2) εκπροσώπους του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.
Από δύο (2) εκπροσώπους της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας.
6. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, η οποία εκδίδεται εντός τετραμήνου από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, ορίζονται ο Πρόεδρος, τα μέλη της Επιτροπής Διαχείρισης και ο γραμματέας με τους αναπληρωτές τους.

Επίσης με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας καθορίζονται:

 - α) Η αποζημίωση των μελών και του Γραμματέα της Επιτροπής Διαχείρισης η οποία βαρύνει τον Προϋπολογισμό του Λογαριασμού Βελτίωσης Κοινωνικής Ασφάλισης (ΛΒΚΑ).
 - β) Ο τρόπος λειτουργίας του ΑΚΑΓΕ, ο τρόπος απόδοσης των πόρων του, η διαδικασία χρηματοδότησης των φορέων και των κλάδων σύνταξης, η οικονομική οργάνωση και λογιστική λειτουργία του και η λειτουργία της Επιτροπής Διαχείρισης καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.

Άρθρο 150

Κοινωνικοί Πόροι

1. Οι Κοινωνικοί Πόροι υπαγόμενοι στη ρύθμιση του προηγούμενου άρθρου είναι οι εξής:

1.ΤΑΜΕΙΟ ΝΟΜΙΚΩΝ

- α) Δικαιώματα από δημοσιεύσεις καταστατικών εταιρειών ή τροποποιήσεις αυτών: 0,5% στο ποσό του κεφαλαίου κάθε εμπορικής εταιρείας που συνίσταται εκτός Α.Ε. και Ε.Π.Ε.
- β) Δικαιώματα από μεταγραφές, 0,25% στην αξία του αντικειμένου για τη μεταγραφή κάθε πράξης μεταβίβασης ακινήτου ή εμπράγματος δικαιώματος επί ακινήτου
- γ) Δικαίωμα στις εισπραττόμενες από το Δημόσιο χρηματικές ποινές και μετατροπής ποινών εκ ποσοστού 4,5%
- δ) Ποσοστό 20% στο δικαστικό ένσημο
- ε) 10% επί μεταβίβασης ακινήτων
- στ) Δικαιώματα σε συμβολαιογραφικές πράξεις πλην εκείνων που αφορούν μεταβιβάσεις ακινήτων από επαχθή αίτια σε ποσοστά 1,3%, 0,325%, 0,65% κατά περίπτωση, στην αξία του αντικειμένου κάθε σύμβασης
- ζ) Δικαιώματα στις μεταβιβάσεις ακινήτων που υπόκεινται σε Φ.Π.Α. αρ. 36 Ν.3492/2006 σε ποσοστό 4%

2.Τ.Σ.Α.Υ.

Κλάδος Σύνταξης

- α) Εισφορά κλινών
- β) Προμήθειες 3% επί της εισφοράς υπέρ Π.Φ.Σ.

3. Ταμείο Σύνταξης Μηχανικών Εργοληπτών Δημοσίων Έργων Κλάδος Σύνταξης

- α) 1‰ στον προϋπολογισμό πάσης φύσεως τεχνικών έργων και οικοδομικών, εξαιρουμένων των έργων που εκτελούνται από το Δημόσιο και τους Δήμους και τις Κοινότητες
- β) Από ένσημο
- γ) 1 ‰ στην αξία των εισαγομένων μηχανημάτων από την αλλοδαπή για εκτέλεση έργων οδοποιίας, οικοδομικών, υδραυλικών και λιμενικών
- δ) Ποσοστό 1% επί πιστοποιήσεων παντός Δημοσίου Έργου

4. Ταμείο Σύνταξης Προσωπικού
Εφημεριδοπωλών Αθηνών -
Θεσσαλονίκης

Γενικός Λογαριασμός

- α) 6,8% του ποσού του εξ 21,5% του αγγελιοσήμου στις διαφημίσεις ή διαφημιστικές εκπομπές που γίνονται από τους ραδιοφωνικούς σταθμούς της ΕΡΤ Α.Ε. και από τους δημοτικούς και ιδιωτικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς
- β) 5% του ποσού του εξ 21,5% του αγγελιοσήμου στις διαφημίσεις που γίνονται από τους τηλεοπτικούς σταθμούς της ΕΡΤ Α.Ε. και από τους ιδιωτικούς τηλεοπτικούς σταθμούς
- γ) Ποσοστό ίσο με 7,5% του αγγελιοσήμου στις διαφημίσεις που δημοσιεύονται στο μη ημερήσιο Τύπο και στα περιοδικά, των οποίων έστω και μία δραστηριότητα πραγματοποιείται στο νομό Αττικής ή Θεσσαλονίκης ή κυκλοφορούν μέσω πρακτορείων

5. Ταμείο Ασφάλισης Ιδιοκτητών
Συντακτών & Υπαλλήλων Τύπου
Κλάδος Σύνταξης

- α) 1 % επί της τιμής πώλησεως κάθε περιοδικού και κάθε εφημερίδας εκτός των ημερησίων εφημερίδων Αθηνών-Θεσσαλονίκης
- β) 60% του 8,5% του συνολικά 20% αγγελιοσήμου περιοδικού Τύπου

Κλάδος Επικουρικής Ασφάλισης
Κλάδος Ασθένειας
Κλάδος Πρόνοιας
Κλάδος Κύριας Ασφάλισης
Φωτοειδησεογράφων και
Εικονοληπτών Τηλεόρασης
Κλάδος Κύριας Ασφάλισης
Ανταποκριτών Ξένου Τύπου

- α) 10% εισπραττομένου αγγελιοσήμου
- α) 20% εισπραττομένου αγγελιοσήμου
- α) 10% εισπραττομένου αγγελιοσήμου
- α) 1% του ποσού του εξ 21,5% αγγελιοσήμου τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών σταθμών
- α) 0,45% του ποσού του εξ 21,5% αγγελιοσήμου ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών

6. Ταμείο Σύνταξης
Εφημεριδοπωλών & Υπαλλήλων
Πρακτορείων Αθηνών
Λογαριασμός Σύνταξης

- α) 0,9% του ποσού του εξ 20% αγγελιοσήμου περιοδικού Τύπου

Λογαριασμός Πρόνοιας

- α) 0,796% του ποσού του εξ 21,5% ειδικού τέλους για κάθε τιμολόγιο διαφήμισης μέσω των ραδιοφωνικών σταθμών
- β) 0,499 του εξ 21,5% αγγελιοσήμου για κάθε διαφήμιση που γίνεται από τηλεοπτικούς σταθμούς

Λογαριασμός Δώρου

- α) 2% του ποσού του εξ 21,5% ειδικού τέλους για κάθε τιμολόγιο διαφήμισης μέσω τηλεοπτικών

7. Ταμείο Σύνταξης
Εφημεριδοπωλών & Υπαλλήλων
Πρακτορείων Θεσσαλονίκης

Κλάδος Σύνταξης

- α) 0,1% του ποσού του εξ 20% αγγελιοσήμου περιοδικού Τύπου
- β) 0,004% του ποσού εξ 21,5% τέλους για κάθε τιμολόγιο διαφήμισης μέσω ραδιοφώνου
- γ) 0,001% του εξ 21,5 αγγελιοσήμου για κάθε διαφήμιση μέσω τηλεόρασης.

8. Ταμείο Ασφάλισης Τεχνιτών
Τύπου Αθηνών
Κλάδος Σύνταξης & Χορήγησης
Ειδικού Επιδόματος

- α) 85% επί του ποσού: αα) του 3% εκ του 20% του αγγελιοσήμου ημερησίων εφημερίδων Αθηνών & αβ) του 2% του εκ 16% αγγελιοσήμου των ημερησίων εφημερίδων Θεσ/νίκης
- β) 85% επί του ποσού του 1% εκ του 20% του αγγελιοσήμου του περιοδικού Τύπου
- γ) 50% επί του ποσού του 1,75% εκ του 21,5% του αγγελιοσήμου των ραδιοφωνικών σταθμών
- δ) 85% επί του ποσού του 4% εκ του 21,5% του αγγελιοσήμου των τηλεοπτικών σταθμών

Κλάδος Ασθένειας

- α) 14% επί του ποσού: αα) του 3% εκ του 20% του αγγελιοσήμου ημερησίων εφημερίδων Αθηνών & αβ) του 2% του εκ 16% αγγελιοσήμου των ημερησίων εφημερίδων Θεσ/νίκης
- β) 14% επί του ποσού του 1% εκ του 20% του αγγελιοσήμου του περιοδικού Τύπου

Κλάδος Ανεργίας

- α) 1% επί του ποσού αα) του 3% εκ του 20% του αγγελιοσήμου ημερησίων εφημερίδων Αθηνών & αβ) του 2% του εκ 16% αγγελιοσήμου των ημερησίων εφημερίδων Θεσ/νίκης
- β) 1% επί του ποσού 1% εκ του 20% του αγγελιοσήμου του περιοδικού Τύπου

9. Ταμείο Πρόνοιας & Επικουρικής
Ασφαλίσεως Ιπποδρομιών
Κλάδος Σύνταξης

- α) 0,5% επί αμοιβαίου στοιχήματος
- β) 10% επί ανεξαργύρωτων δελτίων

10. Ταμείο Επικουρικής
Ασφαλίσεως Προσωπικού
Εταιρειών Πετρελαιοειδών

- α) Χρηματοδότηση από το Υπ. Ανάπτυξης (Ν.3054/02)
- β) 1 % επί του κύκλου εργασιών των εταιρειών πετρελαίου

11. Ταμείο Επικουρικής Ασφαλίσεως
Προσωπικού Ε.Υ.Δ.Α.Π.

- α) 1% για κάθε είδους προμήθεια της ΕΥΔΑΠ, εξαιρουμένων των βασικών έργων υδρεύσεως
- β) 1% για κάθε λογαριασμό υδροληψίας

12. Ταμείο Επικουρικής Ασφαλίσεως
Χημικών

- α) 0,01 € για κάθε 11 παραγόμενους τόνους τσιμέντου

	β)	0,01 € για κάθε 170 κιλά διατιθέμενου οινοπνεύματος
	γ)	0,01 € για κάθε 170 κιλά παραγόμενης ζύμης
	δ)	0,01 € για κάθε 8 τόνους παραγόμενων οξέων
13. Ταμείο Ασφαλίσεως Δημοτικών & Κοινοτικών Υπαλλήλων	α)	Κράτηση 2% στην αξία των με εργολαβία εκτελούμενων έργων και των για δημοπράτηση προμηθευμένων υλικών από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και κράτηση 2% στα καταβαλλόμενα από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης ενοίκια
14. Ταμείο Επικουρικής Ασφαλίσεως & Πρόνοιας Προσωπικού ΕΡΤ & Τουρισμού Κλάδος Σύνταξης Κλάδος Πρόνοιας		Είσπραξη παραβόλων για χορήγηση σήματος από τον ΕΟΤ
	α)	2,5% του ποσού του εξ 20% αγγελιοσήμου επί των διαφημίσεων των τηλεοπτικών σταθμών της ΕΤ και ιδιωτικών, 5% του ποσού του εξ 20% αγγελιοσήμου επί των διαφημίσεων των ραδιοφωνικών σταθμών της ΕΤ και ιδιωτικών
15. Τ.Ε.Α.Δ.Υ.	α)	Ποσοστό 2% από τα ετήσια έσοδα από την ιατρική εξέταση των οδηγών αυτοκινήτων, διτρόχων-τριτρόχων μετά κινητήρος και μοτοποδηλάτων
	β)	Από συμμετοχή του ΟΤΕ σε ποσοστό 2/5 για παροχή συντάξεων ΕΛ.Π.Φ.Π.Τ.Τ.
16. Ταμείο Αρωγής Υπαλλήλων Αστυνομίας Πόλεων	α)	5% στο αντίτιμο των εισιτηρίων ποδοσφαιρικών αγώνων, καλαθοσφαίρισης, πετοσφαίρισης, υδατοσφαίρισης & χειροσφαίρισης
17. Επικουρικό Ταμείο Ελληνικής Χωροφυλακής	α)	5% στο αντίτιμο των εισιτηρίων ποδοσφαιρικών αγώνων που γίνονται στη χωρική αρμοδιότητα της πρώην Χωροφυλακής
	β)	Επιχορήγηση από τον Ειδ. Λογ/σμό
18. Ταμείο Υγείας Δικηγόρων Επαρχιών	α)	Δικαίωμα 1,25% στις χρηματικές ποινές
19. Ενιαίος Δημοσιογραφικός Οργανισμός Επικουρικής Ασφαλίσεως & Περιθάλψεως	α)	85% του 20% αγγελιοσήμου ημερησίων εφημερίδων Αθηνών, 87,5% του 16% αγγελιοσήμου ημερησίων εφημερίδων Θεσ/κης (50% του 21,5% αγγελιοσήμου ραδιοφωνικού σταθμού ΕΤ2), 23,25% αγγελιοσήμου διαφήμισης τηλεοπτικών σταθμών
	β)	Παράβολα νεοεκδιδόμενων εφημερίδων

20. Ταμείο Αλληλοβοήθειας Προσωπικού Εθνικού Τυπογραφείου	γ)	3,2% του 21,5% αγγελιοσήμου σταθμών ραδιοφωνίας
	α)	5% για συνδρομή στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως
	β)	5% των τελών δημοσίευσης ΤΑΕ και ΕΠΕ επαρχιών
21. Ταμείο Πρόνοιας Δικηγόρων Αθηνών Κλάδος Ασθένειας	α)	1% στο Κεφάλαιο που αναγράφεται στα καταστατικά εταιρειών
	β)	20% στο δικαστικό ένσημο
	γ)	0,27% στις χρηματικές ποινές
22. Ταμείο Πρόνοιας Δικηγόρων Πειραιά Κλάδος Ασθένειας	α)	0,13% για χρηματικές ποινές
	β)	20% στο δικαστικό ένσημο
23. Ταμείο Πρόνοιας Δικηγόρων Θεσσαλονίκης Κλάδος Ασθένειας	α)	0,13% για χρηματικές ποινές
	β)	20% στο δικαστικό ένσημο
24. Επικουρικό Ταμείο Υπαλλήλων Αστυνομίας Πόλεων	α)	Από διαθέσεις αστυνομικού ενσήμου
	β)	Από δικαιώματα σφραγίσματος μέτρων και σταθμών
	γ)	Από δικαιώματα Ιπποδρόμου. Από όλα τα απομένοντα κλασμ/κά υπόλοιπα των αποδοχών
	δ)	επί των αμοιβαίων στοιχημάτων του Ιππόδρομου
	ε)	Πρόστιμα για παράβαση της νομοθεσίας περί αλλοδαπών

- Από 01.01.2009 καταργούνται οι διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 59 του ν.2084/1992.
- Η απόδοση των αναφερόμενων ποσών της παρ.3γ του προηγούμενου άρθρου καθώς και της παρ. 2 του άρθρου 59 του ν.2084/1992 είναι υποχρεωτική και δεν εγκρίνεται ο Προϋπολογισμός του ΦΚΑ εάν δεν έχει πραγματοποιηθεί η απόδοση των οφειλόμενων του προηγούμενου οικονομικού έτους. Επιπλέον σε περίπτωση μη απόδοσης επιβάλλονται τα προβλεπόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 3 του π.δ. 384/1992 (Α' 210), όπως κάθε φορά ισχύουν, χρηματικά πρόστιμα. Τα πρόστιμα επιβάλλονται με απόφαση του Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας ή του εξουσιοδοτημένου από αυτού οργάνου, μετά από αιτιολογημένη γνωμοδότηση της Διεύθυνσης Επιθεώρησης της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Τα εν λόγω χρηματικά πρόστιμα βεβαιώνονται υπέρ του ΛΒΚΑ.
- Από την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού ο Λογαριασμός Αλληλεγγύης Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης (ΛΑΦΚΑ) που συστάθηκε με το άρθρο 67 του ν.2084/1992, καταργείται. Τα κεφάλαια του ΛΑΦΚΑ που είναι κατατεθειμένα σε λογαριασμό στην Τράπεζα της Ελλάδος μεταφέρονται στο Λογαριασμό Βελτίωσης Κοινωνικής

Ασφάλισης (ΛΒΚΑ). Επίσης από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου οι θεσμοθετημένοι πόροι του ΛΑΦΚΑ αποτελούν έσοδο του ΛΒΚΑ.

Τα ποσά που κατέβαλε μέχρι σήμερα ο ΛΑΦΚΑ στο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης και Πρόνοιας Προσωπικού Ελληνικής Ραδιοφωνίας Τηλεόρασης και Τουρισμού (ΤΕΑΠΠΕΡΤΤ) σε εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 17 του άρθρου 22 του ν.3232/2004 επιστρέφονται στο ΛΒΚΑ σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από τις ίδιες διατάξεις.

Άρθρο 151

Μέτρα κατά της εισφοροδιαφυγής

1. Οι έλεγχοι που διεξάγονται στις επιχειρήσεις και γενικότερα στους χώρους εργασίας, τόσο από την Ειδική Υπηρεσία Ελέγχου Ασφάλισης (ΕΥΠΕΑ) που συστήθηκε στο ΙΚΑ – ΕΤΑΜ με το άρθρο 1 του ν.2556/1997 (Α' 270), όσο και από το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ) που συστήθηκε στο Υπουργείο Απασχόληση και Κοινωνικής Προστασίας με το ν.2639/1998 (Α' 205) όπως ισχύει, δύνανται να διενεργούνται και από μικτά κλιμάκια ελέγχου αποτελούμενα από υπαλλήλους και των δύο παραπάνω υπηρεσιών.

Ο σχεδιασμός, προγραμματισμός, συντονισμός και η συγκρότηση των παραπάνω μικτών κλιμακίων ελέγχου γίνεται με τη συνεργασία και ευθύνη του Προϊσταμένου της Διεύθυνσης Περιφέρειας Αττικής της ΕΥΠΕΑ αφενός και αφετέρου των Προϊσταμένων των Περιφερειακών Διευθύνσεων Κοινωνικής Επιθεώρησης και των Κέντρων Πρόληψης Επαγγελματικού Κινδύνου (ΚΕΠΕΚ) του ΣΕΠΕ στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους.

Τα ανωτέρω μικτά κλιμάκια μετά την περάτωση του από κοινού ελέγχου συντάσσουν και υποβάλλουν ξεχωριστά πορίσματα, οι μεν Επιθεωρητές της ΕΥΠΕΑ στον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης Περιφέρειας Αττικής του ΙΚΑ – ΕΤΑΜ, οι δε Επιθεωρητές του ΣΕΠΕ στον αρμόδιο Προϊστάμενο των Περιφερειακών Διευθύνσεων Κοινωνικής Επιθεώρησης και του ΚΕΠΕΚ. Οι εν λόγω Προϊστάμενοι αναλαμβάνουν την ευθύνη υλοποίησης των παρατηρήσεων που διατυπώνονται στα πορίσματα αυτά προβαίνοντας στις δέουσες ενέργειες που προβλέπονται στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους.

2. Η παράγραφος 4 του άρθρου 12 του ν. 3144/2003 (Α' 111) αντικαθίσταται ως ακολούθως:

«4. Η αναγγελία της πρόσληψης μισθωτού στον ΟΑΕΔ κατά τα οριζόμενα στην περίπτωση γ' της παραγράφου 2 του άρθρου 5 του ν.δ. 2656/1953, όπως τροποποιήθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου 2 του ν. 4504/1966 (Α' 57) και αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ν.δ. 763/1970 (Α' 283) και η γνωστοποίηση προς το ΣΕΠΕ της πρόσληψης νέου εργαζομένου κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 5 του άρθρου 4 του ν.δ. 515/1970 (Α' 95), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 16 του ν. 2874/2000 (Α' 286), γίνεται με ενιαίο έντυπο που υποβάλλεται εις τριπλούν μέσα σε οκτώ (8) ημέρες από την πρόσληψη στην αρμόδια υπηρεσία του ΟΑΕΔ, η οποία οφείλει αμελλητί να αποστείλει το ένα εκ των τριών αντιτύπων στην αντίστοιχη αρμόδια υπηρεσία του ΣΕΠΕ και το δεύτερο εκ των τριών αντιτύπων στο ΙΚΑ – ΕΤΑΜ.

Η αναγγελία μπορεί να γίνεται εγγράφως ή με ηλεκτρονική μορφή ή με μαγνητικά μέσα.

Με απόφαση του Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας καθορίζονται τα στοιχεία τα οποία πρέπει να περιέχονται στο ενιαίο έντυπο, η διαδικασία για την υποβολή στον ΟΑΕΔ, η διαδικασία για την αποστολή του εντύπου, η διαδικασία για την αποστολή με ηλεκτρονική μορφή ή με μαγνητικά μέσα, η διαβίβαση από τον ΟΑΕΔ προς το ΣΕΠΕ και το ΙΚΑ – ΕΤΑΜ, ο χρόνος έναρξης ισχύος της παρούσας διάταξης και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια».

3. α. Στο τέλος της παραγράφου 4 του πρώτου άρθρου του ν.3607/2007 (Α' 245) προστίθεται εδάφιο ως εξής:

«Επίσης αναλαμβάνει, ως δικαιούχος, την υλοποίηση πράξεων του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ)»

β. Στο τέλος της παραγράφου 1 του άρθρου 3 του Καταστατικού της ΗΔΙΚΑ ΑΕ του ν.3607/2007 προστίθεται περίπτωση ως εξής:

«ι) Η συλλογή και διαβίβαση στοιχείων, στις υπηρεσίες ελέγχου των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης, που αφορούν την έναρξη εργασίας ή επαγγέλματος καθώς και τις αντίστοιχες σχετικές μεταβολές που δηλώνονται σε όλες τις αρμόδιες υπηρεσίες.»

γ. Στο τέλος της παραγράφου 2 του ίδιου άρθρου προστίθεται περίπτωση ως εξής:

«στ) Συνδέεται μέσω δικτύου με τα Πληροφοριακά Συστήματα των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης καθώς και όλων των υπηρεσιών του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας στις οποίες δηλώνεται η έναρξη εργασίας ή επαγγέλματος και οι αντίστοιχες σχετικές μεταβολές.»

Άρθρο 152

Επέκταση ειδικού σώματος ιατρών ΙΚΑ – ΕΤΑΜ

1. Οι παρ. 3 και 4 του άρθρου 6 του ν. 2556/1997 αντικαθίστανται ως εξής:
«3. Οι ιατροί του ειδικού σώματος ιατρών, της παρ. 1 καλύπτουν τις θέσεις των προέδρων και των μελών των υγειονομικών επιτροπών όλης της χώρας.
4. Τα μέλη των ανωτέρω υγειονομικών επιτροπών που προέρχονται από τους ιατρούς του ειδικού σώματος ορίζονται για έξι (6) μήνες με κλήρωση».
2. Το τέταρτο και πέμπτο εδάφιο της παρ. 5 τροποποιείται ως ακολούθως: «Πρόεδρος της υγειονομικής επιτροπής ορίζεται ο κληρωθείς ιατρός που έχει το μεγαλύτερο χρόνο θητείας στις υγειονομικές επιτροπές. Σε περίπτωση διαφωνίας αποφασίζει ο υγειονομικός προϊστάμενος».
3. Το πρώτο και δεύτερο εδάφιο της παρ. 6 του άρθρου 6 τροποποιούνται, ως ακολούθως:
«6. Για τη συγκρότηση των υγειονομικών επιτροπών αναπηρίας των επαρχιών τη θέση του Προέδρου και των μελών καλύπτουν ιατροί του Ειδικού Σώματος που μετακινούνται από Αθήνα, Θεσσαλονίκη και Πειραιά. Σε περίπτωση που δεν καθίστανται δυνατή η συμμετοχή ιατρών του Ειδικού Σώματος, ως μελών των υγειονομικών επιτροπών των επαρχιών, μέλη ορίζονται, ύστερα από δημόσια κλήρωση, ιατροί που υπηρετούν σε κάθε υγειονομική μονάδα ή υποκατάστημα, εξαιρουμένων των ακτινολόγων, μικροβιολόγων και οδοντιάτρων. Η κλήρωση διεξάγεται μια ώρα πριν την έναρξη της συνεδρίασης της υγειονομικής επιτροπής».
4. Η ειδική αποζημίωση που προβλέπεται από τις διατάξεις των παρ. 7, 10 και 14 του άρθρου 6 του ν. 2556/1997, για τους ιατρούς των υγειονομικών επιτροπών, τους εισηγητές των υγειονομικών επιτροπών, καθώς και για τους ιατρούς της επιτροπής

Άρθρο 153
Αριθμός Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης (ΑΜΚΑ)

1. Ο Αριθμός Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης (ΑΜΚΑ), ο οποίος καθιερώθηκε με το άρθρο 64 του ν. 2084/1992 που συμπληρώθηκε με την παρ. 8 του άρθρου 20 του ν. 2556/1997, το άρθρο 39 του ν. 2676/1999 και την παρ. 8 του άρθρου 62 του ν. 3518/2006, από 01.06.2009, καθιερώνεται υποχρεωτικά ως αριθμός εργασιακής και ασφαλιστικής ταυτοποίησης όλων των πολιτών της Χώρας.
2. Από την ίδια ως άνω ημερομηνία ουδείς δύναται να απασχοληθεί ως μισθωτός ή ως αυτοαπασχολούμενος, να ασφαλισθεί ή να καταβάλει ασφαλιστικές εισφορές, να εκδώσει ή να ανανεώσει βιβλιάριο ασθένειας, να δικαιωθεί και να εισπράξει συντάξεις και γενικότερα πάσης φύσεως παροχές, επιδόματα και βοηθήματα, εάν δεν διαθέτει ΑΜΚΑ, ο οποίος αναγράφεται υποχρεωτικά επί όλων των ως άνω αντίστοιχων παραστατικών.
3. Η χορήγηση του ΑΜΚΑ γίνεται από την ΗΔΙΚΑ ΑΕ, μέσω των ΚΕΠ, παραστατικό δε αυτού χορηγείται στον ενδιαφερόμενο από τα ΚΕΠ ή αποστέλλεται σε αυτόν με ευθύνη της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Όλοι οι αρμόδιοι φορείς υποχρεούνται να ενημερώνουν, ηλεκτρονικά μέσω δικτύου (ή τηλεματικά), την ΗΔΙΚΑ ΑΕ, για κάθε καταχώρηση ΑΜΚΑ που διενεργείται στα μητρώα τους ή για κάθε σχετική μεταβολή των εργασιακών και ασφαλιστικών στοιχείων των πολιτών, προκειμένου να ενημερωθεί το Εθνικό Γενικό Μητρώο όλων των ασφαλισμένων και συνταξιούχων της χώρας, καθώς και το Εθνικό Γενικό Μητρώο εργοδοτών.
4. Από 01.06.2009 τίθεται επίσης σε ισχύ η παρ. 8 του άρθρου 62 του ν. 3518/2006.
5. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης των φορέων επιβάλλονται στο Διοικητικό Συμβούλιο τα προβλεπόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 3 του π.δ. 384/1992, όπως κάθε φορά ισχύουν, πρόστιμα, υπέρ του Λογαριασμού Βελτίωσης Κοινωνικής Ασφάλισης. Τα πρόστιμα επιβάλλονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας. Επί πλέον στους Ασφαλιστικούς Φορείς δεν αποδίδεται η συμμετοχή του Κράτους για νέους ασφαλισμένους που δεν διαθέτουν ενημερωμένα μητρώα ασφαλισμένων με ΑΜΚΑ.
6. Ο ΑΜΚΑ θα αντικαταστήσει τον αντίστοιχο Αριθμό Μητρώου, ο οποίος τηρείται στα μηχανογραφικά μητρώα όλων των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης ή του ΟΑΕΔ, σταδιακά και πλήρη αντικατάσταση εντός μίας πενταετίας.
7. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού καθορίζονται οι λεπτομέρειες υλοποίησης των αναφερομένων στο άρθρο αυτό.

Άρθρο 154

1. Κάθε διάταξη αντίθετη με τις διατάξεις του παρόντος νόμου καταργείται.
2. Η ισχύς του νόμου αυτού αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στις επί μέρους διατάξεις.